

Acacia
Mining Operations

ACACIA MADEN İŞLETMELERİ

GOKIRMAK BAKIR MADENİ

Geçim Yolu Yapılandırma Planı

2017

Doküman Numarası:

ACACIA-2017-E&S-SRM-PLN-182

Yayınlanma Tarihi:

29.09.2017

Hazırlayan:

**Çevre ve Halkla İlişkiler
Departmanı, SRM Danışmanlık**

Social
Risk
Management

İçindekiler Tablosu

GİRİŞ VE PROJE BİLGİLERİ.....	10
1.1. Giriş	10
1.2. GYPHedefleri	10
1.3. Proje bilgisi	11
1.3.1. Projeye Genel Bakış.....	11
1.3.2. PROJENİN YERİ.....	12
1.4. Projenin Etki Alanı	13
1.5. PROJEDEN ETKİLENEN KİŞİ (PEK)	14
1.6. Arazi Edinimi Arka Planı	15
1.7. Geçim Yolu Yapılandırma Planının Kapsamı (GYP).....	15
BÖLÜM 2 YASAL ÇERÇEVE.....	17
2.1. Türkiye’deki Yasal Çerçeve.....	18
2.1.1 Türkiye’deki yasal çerçeve kapsamında istekli alıcı, satıcı ve kamulaştırma	18
2.1.2. İstekli alıcı satıcı alımları için özel parseller/arazilere ilişkin değerlendirme ve tazminat	18
2.1.3. Kamulaştırmaya ilişkin kıymet taktiri prosedürü	19
2.1.4. TEDAŞ tarafından yürütülen arazi edinimi prosedürü (enerji nakil hatları).....	21
2.1.4.1. ACELE KAMULAŞTIRMA PROSEDÜRÜNÜN KİLİT UNSURLARI (UEP).....	22
2.1.5. Hazine arazisi için arazi edinimi	23
2.1.6. Orman arazisi için arazi edinimi	23
2.1.7. Mera arazisi için arazi edinimi.....	24
2.1.8. Mezarlıklar için arazi edinimi	24
2.2. Uluslararası Politikalar	24
2.2.1. AİKB Sürdürülebilirlik Çerçevesi	25
2.2.2. İnsan Hakları Bakış Açısı	26
2.2.3. IFC.....	27
2.2.4. Ekvator Prensipleri	29
2.3. Türk yasası ve AİKB Politikaları arasındaki farklar	30
BÖLÜM 3 SOSYOEKONOMİK ALTYAPI.....	36
3.1. Giriş	36
3.2. Metodoloji.....	36
3.3. Sosyoekonomik durum	38
3.3.1. DEMOGRAFİK DURUM.....	38
3.3.2. EĞİTİM.....	38
3.3.3. ÇALIŞMA DURUMU	39
3.3.4. SAĞLIK VE SOSYAL GÜVENLİK	39
3.4. Tarım ve Hayvancılık	40
3.4.1. HAYVANCILIK.....	41
3.5. Hanelerin Gelir ve Giderleri	42
3.5.1. HANELERİN GEÇİM KAYNAKLARI	42
3.5.2. HANELERİN GİDERLERİ	44
3.5.3. HANELERİN YAŞAM KOŞULLARI.....	45

3.6.	Hanelerin Varlıkları	46
3.6.1.	<i>PROJEDEN ETKİLENEN ARAZI VARLIĞI</i>	46
3.6.2.	<i>ARAÇLARIN VE TARIM MAKİNALARININ MÜLKİYETİ</i>	48
3.7.	<i>ARAZ TAZMİNATLARININ KULLANIM ŞEKLİ</i>	48
3.8.	Paydaş Katılımı, Proje Bilgieri ve Şikayet Mekanizması	49
3.9.	PEK'lerin Proje Algısı	50
3.10.	Hassas Gruplar	53
BÖLÜM 4	PROJENİN ARAZI İSTİMLAKI VE ETKİLERİ	55
4.1.	Arazi istimlakine genel bakış	55
4.2.	ENH için Arazi İstimlakı.....	57
4.3.	Orman arazileri	59
4.4.	Hazine arazisi	60
4.5.	Mezarlık.....	63
4.6.	Özel Parseller	63
4.6.1.	Arazi değerlemesi.....	63
4.6.1.1.	Vakıfgeymene Mahallesindeki Özel Mülkiyette Bulunan Parseller için Arazi Değerlemesi.	63
4.6.1.2.	Merkez için Arazi Değerlemesi - Yılanlı Bölgesindeki Özel Mülkiyetli Parseller	66
4.6.1.3.	Arazi İktisap Fiyatı Özeti	66
4.7.	Uygunluk ve Hak Sahipliği	67
BÖLÜM 5	GEÇİM KAYNAĞI YENİDEN YAPILANDIRMASI	70
5.1.	Özel Arazi Kaybı:.....	70
5.2.	Orman arazisi kaybı.....	71
5.3.	Yerel İstihdam	71
5.4.	Yerel satın alma.....	71
5.5.	Toplum sağlığı ve güvenliği	72
5.6.	Mera kaybı	72
5.7.	Kısmi su kaynağı kaybı.....	72
5.8.	Trafik artışı	73
5.9.	Kitlesel işgücü göçü	73
5.10.	Hassas PEK'ler	73
BÖLÜM 6	DANIŞMA VE PAYDAŞ İLİŞKİLERİ	74
6.1.	Acacia Maden İşletmeleri'nin paydaş katılımı çalışmaları	74
6.2.	Halkla İlişkiler Bürosunun Paydaş Katılımı Faaliyetleri ve Paydaşların Görüşleri.....	76
6.2.1.	<i>KÖY TOPLANTILARI</i>	76
6.2.2.	<i>HALKLA İLİŞKİLER BÜROSUNDAKİ TOPLANTILAR</i>	76
6.2.3.	<i>KAMUOYUNUN BİLGİLENDİRİLMESİ VE DANIŞMA TOPLANTILARI</i>	76
6.2.4.	<i>ÇALIŞTAYLAR</i>	76
6.3.	Şikayet Mekanizması.....	76
BÖLÜM 7	İZLEME VE DEĞERLENDİRME	80
7.1.	Amaçlar	80
7.2.	İzleme Göstergeleri	87
BÖLÜM 8	PROJE BÜTÇESİ VE UYGULAMA	90
EKLER		92

Ek 1 Enerji Nakil Hattı GYP	92
Ek 2 Arazi İstimlaki Prosedürü.....	92
Ek 3 Pasa Sahasının Mezarlık üzerindeki Etkisine ilişki Şerh	92
Ek 4A-B Çalıştay Sonuçları	92
EK 5 Metodoloji.....	92
Ek 6 Saha Fotoğrafları	92

Kısaltmalar

AMİ	Acacia Maden İşletmeleri İşlemleri
TYP	Topluluk Yatırım Programı
AİKB	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi
GBM	Gökırmak Bakır Madeni
KBS	Küresel Bilgi Sistemleri
HDK	Hanönü Danışma Konseyi
GYP	Geçim Yolu Yapılandırma Planı
PEH	Projeden Etkilenen Hane Halkı
PEK	Projeden Etkilenen Kişiler
PEY	Projeden Etkilenen Yerleşimler
PG	Performans Gereklilikleri
İEP	Yeniden iskan Eylem Planı
SED	Sosyal Etki Değerlendirmesi
TEİAŞ	Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi
ADT	Atık Depolama Tesisi

Tablolar

- Tablo1.1. Hanönü Coğrafi Konumu.
- Tablo1.2. Projeden etkilenen Hanönü yerleşmeleri
- Tablo1.3. Projeden etkilenen ilçeler.
- Tablo1.4. Proje etkilenen arazi dağılımı.
- Tablo 2.1. AİKB Politikası ve Türk Mevzuatı Arasındaki Boşluklar
- Tablo 3.1. Arazi çalışmaları özet.
- Tablo 3.2. Kalıcı olarak ikamet eden PEK'ler
- Tablo 3.3. Alan çalışması özeti
- Tablo3.4. Demografik istatistikler
- Tablo 3.5. Eğitim İstatistikleri
- Tablo 3.6. Öğrenci durumu istatistikleri.
- Tablo 3.7. Çalışma durumu istatistikleri.
- Tablo 3.8. Sosyal güvenlik istatistikleri
- Tablo 3.9. Etilen arazilerin türü ve büyüklüğü.
- Tablo 3.10. En fazla yetiştirilen tarımsal ürünler.
- Tablo 3.11. Proje tarafından etkilenen kişilerin ve ağaç türlerinin sayıları
- Tablo 3.12. Çiftlik hayvanı verileri.
- Tablo 3.13. Hanelerin Gelir Yapısı
- Tablo 3.14. Hane halkı gider verileri.
- Tablo 3.15. Hane halkının "Geçim kaynağınız evinizin temel ihtiyaçlarını ne kadar iyi karşılıyor" sorusuna yanıtlar.
- Tablo 3.16. Geçen yıl hane halkının geçim koşulları
- Tablo 3.17. Projenin arazi ediniminden etkilenenlerin türü.
- Tablo 3.18. Hane halkı başına ortalama arazi edinimi.
- Tablo 3.19. En fazla yetiştirilen ürün
- Tablo 3.20. Satın alınan topraklardaki ağaçlar
- Tablo 3.21. Projeden etkilenen arazi / Toplam arazi oranı.
- Tablo 3.22. Hanelerin sahip olduğu diğer mülkler.
- Tablo 3.23. Hane halkının araç mülkiyeti
- Tablo 3.24. Hane halkı başına ortalama arazi değeri.
- Tablo 3.25. Arazi değerlerinin nasıl kullanıldığı.
- Tablo 3.26. Projenin Faydaları.
- Tablo 3.27. Projenin olumsuz etkileri
- Tablo 3.28. Olumsuz etkileri azaltmak için alınacak tedbirler.
- Tablo 3.29. Geçim kaynaklarını geliştirmek için başlıca konular.
- Tablo 3.30. Kadınlar ve gençler için kurslar
- Tablo 4.1. Etkilenen alanların türü ve büyüklüğü
- Tablo 4.2. Yerleşim temelinde arazi edinimi (Tesis alanları)
- Tablo 4.3. Yerleşim temelinde arazi edinimi (ENH).
- Tablo 4.4. Orman değerleri.
- Tablo 4.5. Yerleşimlere göre arazi edinimi.
- Tablo 4.6. Vakıfgeymene arazi edinimi özet tablosu
- Tablo 4.7. Vakıfgeymene'de yıllara göre arazi edinimi
- Tablo 4.8. Yılanlı mahallesi arazi edinimi özeti
- Tablo 4.9. Özel Olan Arazi edinimi özeti
- Tablo 4.10. Hak Sahipliği Matrisi
- Tablo 5.1. Şikayet / İstek için iletişim bilgileri.
- Tablo 6.1. İzleme Kategorileri
- Tablo 6.2. İzleme Çerçevesi ve Göstergeleri

Şekiller

- Şekil 1.1. GYP ilkeleri.
- Şekil 2.1. Arazi edinim türleri
- Şekil 3.1. Hanelerin geçim kaynakları
- Şekil 3.2. Hane halkı giderlerinin dağılımı.
- Şekil 4.1. Arazi edinimi dağılımı.

- Şekil 4.2. Arazi boyutlarının yerleşimlere göre dağılımı
Şekil 4.3. Geçim kaynaklarının restorasyon yaklaşımları.
Şekil 4.4. Geçim yolu yapılandırma planı yaklaşımları detayları
Şekil 4.5. İlkeye yaklaşımlar.
Şekil 6.1. GYP İzleme ve Değerlendirme Çerçevesi
Şekil 6.2. Dış Paydaş Şikayet ve İstek Şeması

Haritalar

Harita1 .1.Hanönü ilçesi.

Özet

Acacia Maden İşletmeleri A.Ş. ("AMİ" veya "Acacia" veya "Şirket"), Uluslararası Finans Kuruluşlarına (IFC) Kastamonu ili Hanönü İlçesinde bulunan Gökırmak Bakır Projesinin ("GBP" veya "Projesi") geliştirilmesi için kredi talebinde bulunmayı planlıyor. Gökırmak Bakır Projesi (GBP) için Geçim Yolu Yapılandırma Planı (GYP), projenin tetiklediği arazi edinimi nedeniyle Projeden Etkilenen Kişilerin (PEK'lerin) ekonomik olarak yerlerinden edilmesine yönelik kapsamlı bir plandır.

GYP, arazi edinimi ve / veya arazi kullanımı ile ilgili olarak izlenecek usulleri tanımlamakta, hukuki arka plan sağlamakta, Proje tarafından ihtiyaç duyulan arazi edinimini tasvir etmekte, PEK'lerin sosyo-ekonomik temelini belirlemekte, ekonomik tekrar yerleşimler için hak ve tazminatlar belirlemekte, potansiyel olumsuz etkileri en aza indirmek için azaltma mekanizmaları geliştirmekte, paydaş katılımını ve şikayet mekanizmalarını müzakere etmekte, PEK'lerin geçim kaynaklarını GYP bütçesiyle iyileştirmek için programlar tanımlamakta ve izleme ve değerlendirme mekanizmasını belirlemektedir.

GYP; Acacia Maden İşletmeleri İşletmeleri ("AMİ" veya "Acacia" veya "Şirket") sosyal ve çevresel politikalarının yükümlülükleri, AİKB Performans Gereklileri, IFC Performans Standartları ve Ekvator İlkeleri, Türk kanunları ve mevzuatına uygun olarak hazırlanmaktadır.

GYP'nin kapsamı, ilgili tesisler, nehir derivasyonu ve ENH (Enerji Nakil Hattı) olmak üzere tüm ilgili proje faaliyetlerini kapsamaktadır. Ayrıntılı bir ENH GYP bu dokümanın ekinde yer almaktadır.

Projenin ilk aşaması için arazi edinimi tamamlanmıştır. Projenin arazi edinimi, kamuya ait ve özel arazileri kapsamaktadır ve projenin mevcut tasarımı fiziksel yeniden yerleşimi içermemektedir. Projenin ihtiyaçlarına bağlı olarak gelecek aşamalarda proje ek arazilere ihtiyaç duyabilir. Arazi edinimi, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (AİKB) Performans Gereksinimi 5 (PR5) 'i takip eden Acacia arazi edinim politikası doğrultusunda yapılacaktır. Proje, fiziksel yeniden yerleşimi tetikleyen ek arazi edinimi gerektiriyorsa, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (AİKB) Performans Gereksinimi 5 (PR5) uyarınca bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı hazırlayacaktır.

Acacia, potansiyel ekonomik yerinden edilmeleri azaltmak için arazi edinimini en aza indirmeyi taahhüt ediyor. Projenin arazi edinimini en aza indirmek için alınan önlemlerden bazıları; Ekonomik Olmayan Kaya¹ için diğer kaynaklardan alınan arazilerin azaltılması amacıyla, Çorakoğlu Pasa Sahasının kapasitesinin arttırılması; PEK'lerin istekleri üzerine Yılanlı Ormanlık alanında 4.8 hektarlık bir alanı küçültmek, Türkçe ÇED raporunda yer alan cevher depolaması için ilave bir arazi edinimi yerine, cevher depolaması için Proje olanakları kullanmak; ve yalnızca köy trafiğini engellemekle kalmayıp aynı zamanda orman yangınlarında kullanılacak bir yangın erişim yolu olarak işlev gören ilave bir erişim yolu inşa etmek.

Projenin toplam arazi edinimi 610 parselden oluşan 4.122 dekardan oluşur . Projeden etkilenen arazinin% 79 'u orman arazisidir, bunu özel arazi (yüzde 13) ve Hazine arazileri (yüzde 6) takip

¹ Gelberi PS'nin yaklaşık 85ha kapsama alanı vardır ve ocaktan bu bölgeye nakliyat mesafesi yaklaşık 3km dir. Gelberi PS'den yararlanılması beklenmemektedir çünkü Çorakoğlu'nun PS kapasitesi yeterlidir. Kaynak: EIA Sayı 1

etmektedir. Orman arazisi üzerindeki etki sınırlıdır (toplum için-toplam orman arazisinin %1'i) Özel araziler, toplam proje alanında küçük bir alan teşkil etmektedir. GYP, arazi kaybının (özel / kamusal) PEK'ler üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır.

Doğrudan etkilenen 4 yerleşim yeri vardır; bunların 2'si mahalle ve 2'si köydür. Bu yerleşim birimlerinin toplam 11 alt yerleşimi vardır. Bu yerleşimler, arazi edinimi, istihdamı ve yerel satın alım gibi proje faaliyetlerinden doğrudan etkilenmektedirler.

Acacia Maden İşletmeleri İşletmeleri, proje yatırım kararını takiben Ağustos 2013'te arazi edinim sürecini başlattı. Arazi ediniminden etkilenebilecek kamu kurumları, muhtarlar ve paydaşlar ile toplantılar yapıldı. **Yaklaşık 300 dekar özel arazi 91 parsel halinde istekli alıcı satıcı anlaşmaları yoluyla satın alındı. Projenin ana tesisleri için olan tüm parseller, Enerji İletim/Nakil Hattı (ENH) hariç olarak istekli alıcı satıcı sözleşmeleri yoluyla satın alındı.** ENH'den etkilenen 357 parseli etkileyen 224 dekar arazi kamulaştırılmış ve tüm ücretler parsel sahiplerine ödenmiştir. Kamusal arazi edinimi, yerel yasama sınırlaması çerçevesinde gerçekleştirilmiş, tüm ödemeler sorumlu makamlara yapılmıştır.

Özel parseller için arazi edinimi 117 PEK' i etkilemektedir, ancak göç yüzünden PEK'lerin çoğunluğu (% 77) orada ikamet etmeyen ya da geçici sakinlerdir. Projeden dolayı özel arazisini kaybetmiş 20 daimi PEH sakini ve 7 mevsimlik PEH vardır. Acacia Maden İşletmeleri Faaliyetlerinin, GBP'nin **özel** arazi edinimi faaliyetlerinden etkilenen iki mahalle (3 yerleşim yeri) vardır. Hanönü Merkez (Merkez) Mahallesi'ndeki **Yılanlı** yerleşimi, Projenin Atık Depolama Tesis (ADT) için arazi ediniminden etkileniyor. Vakıfgeymene Mahallesi, diğer yandan, açık ocak sahası (**Sepetçioğlu ve Dereköy**) için arazi ediniminden etkilenmektedir. Bu yerleşim yerlerinde özel parsellerin sahipleri / kullanıcıları ile hane halkı araştırmaları yapılmıştır.

Projenin ormancılık ve hazine arazi ediniminden Gökçe ağaç, Küreçayı ve Bağdere etkilenmiştir. Edilen kamu alanlarının kullanıcılarını belirlemek için etkilenen yerleşim bölgelerinin muhtarları ile istişare edildi. Muhtar ve temel bilgilendirici görüşmeciler, kamu arazilerinin herhangi bir münferit kullanıcıyı açıklamadı ve ortak arazinin kullanımının ortak olduğunu vurguladı. Hassas gruplara ve projenin arazi edinimi neticesinde hassas duruma düşebilecek olan grupların anlaşılmasına ağırlık verilmiştir. Kadınlarla ve yaşlılarla yapılan istişareler, bu kişilerin endişelerini / taleplerini ve projenin olumsuz etkileri yansıtacak şekilde düzenlendi.

Medyan hane halkı büyüklüğü 3²'tür ve yaş ortalaması 41'dir. Görüşülen hanelerin çoğunun (% 86) 60 yaşın üzerinde bir aile üyesi var. Yaşlı PEK'ler çocuklarıyla birlikte geleneksel bir aile ortamında yaşarlar. Projeden Etkilenen Yerleşim Yerlerinde (PEY), özellikle kırsal alanda nüfusta bir azalma olmuştur. Muhtarlarla yapılan kapsamlı görüşmelerde, 193 hanenin PEY'lerden ayrıldığı ve temelde; mali sıkıntılar, istihdam olanakları olmaması ve arsa yetersizliği gibi ekonomik nedenlerden dolayı İstanbul'a veya Ankara'ya taşındığı ortaya çıktı. Nüfusun% 8'i okuma yazma bilmiyor. Okuma yazma bilmeyen nüfusun tümü 65 yaşın üstündedir. Tarım ve hayvancılık PEY'lerde önemli geçim kaynaklarıdır. PEY'lerde yapılan anketlere göre, hane halklarının çoğunda (% 86) tarım yapılmaktadır³.

² Cevap veren hane halklarının yarısı hane başına 2-3 kişiden oluşmaktadır. 4 hane 4 kişiden oluşmakta ve 3 hane 6 veya daha fazla kişinin ikamet ettiği geniş ailelerdir.

³ Tarımsal faaliyette olmayan iki hane halkı da yaşlı insanlardan oluşmaktadır. İşgücüne sahip olan haneler, tarım ve hayvancılık faaliyetlerini yürütmektedir.

Meralar hayvancılıkla geçinenler için hayati önem taşır. Danışmalar meraların önemini ortaya koydu. **Acacia Maden İşletmeleri İşletmesi, mera sorununu çözmek için ek arazi satın almıştır ve yeni araziye erişim için bir rota planlanmaktadır.** Umumi kullanıcılar için yeniden düzenlenen meralar, sürdürülebilir hayvancılık üretimini amaçlamaktadır. Ayrıca AMİ, bir mera iyileştirme programı da uygulayacaktır. Bu program mera verimliliğinin iyileştirilmesini ve dolayısıyla hayvancılık üretiminden elde edilen geliri artırmayı amaçlamaktadır.

PEK'lerin en büyük önceliği, gelir getiren tarım ve hayvancılık faaliyetleridir. Önerilen PEK önlemleri altyapı destekleri, gelir üreten işler (tarım) ve işgücüne katkı olarak özetlenebilir. AMİ, aynı ve nakit tabanlı tazminat paketleri sağlayan bir yardım matrisi geliştirdi. PEK'lerle yapılan istişareler⁴ doğrultusunda GYP aşağıdaki planları sunar.

Özel arazilerini kaybeden PEK'lere (sahipler / kullanıcılar), inşaat ve işletme dönemlerinde yerel istihdam olarak öncelik verilecektir. AMİ kalifiye bir iş gücü sağlamak için mesleki eğitim ve kurslar düzenleyecektir. AMİ ayrıca çeşitli kalkınma girişimleriyle geçim kaynaklarının restorasyonunu destekleyecektir. AMİ, tam teşekküllü programlar üretmek ve uygulamak için ortaklıklar araştırmaktadır ve Tarım İl Müdürlüğü gibi kilit kamu paydaşlarıyla ilişki kurmaktadır. AMİ, Yılanlı İlçesi'ndeki parselleri ADT önünde kullanacak ve toplulukların bu parselleri tarımsal gelişme ve hayvan yetiştiriciliğinde kullanıma gerekli olmadığı durumlarda izin verecektir. AMİ ve taşeronlar, yerel ekonomiyi artırmak ve yerel girişimciliği desteklemek için yerel tedarike öncelik vereceklerdir.

Projenin hassas grupları arasında yaşlılar, toprak sahibi olmayanlar ve kadınlar bulunmaktadır. Engellilik, yaşlılığa bağlı kronik hastalıkların sonucudur; sadece bir hanenin genç bir kronik hastası mevcuttur. Proje hassas gruplardaki haneler için özel iletişim çalışmaları yürütmeyi planlıyor. Hassas gruplara hane halkı odaklı bir yaklaşımla bilgi verilmekte ve geçim kaynakları geliştirme programlarından ve sosyal sorumluluk yardımlarından yararlanılmaktadır. Kadın istihdamı ve kadın kapasitesinin geliştirilmesi ile ilgili programlar Proje tarafından desteklenecektir. Proje desteği ile kurulan Hanönü Kadın Dayanışma Derneği'nin kapasitesinin arttırılmasına yönelik çalışmalar dernek ile birlikte yürütülmektedir⁵. Hassas gruplar, yaşlılar ve / veya yoksullar için hane halkına eşya ve ısıtma yardımı sağlanacak; hane halkı ile ilgili masrafların azaltılması açısından faydalı olacaktır. Bununla birlikte, geçim kaynaklarının Projeden olumsuz olarak etkilenmemesi için hassas gruplar sürekli ziyaret edilecek ve izleneceklerdir.

Proje için, GBP'ye dayanan ve paydaşları belirlemeyi ve rollerini ve katılım kapasitelerini tanımlamayı amaçlayan ayrı bir Paydaş Katılım Planı (PKP) bulunmaktadır. PKP paydaşlarla olan iletişim yollarını tanımlar ve projenin halkın taleplerine cevap veren şeffaf, kapsayıcı ve işbirliğine dayalı bir şekilde devam edebilmesi için, katılımın seçenek ve kısıtlamaları bakımından Projenin başarısı için bir yol haritası çıkarır. Hanönü İlçesi'nde AMİ Sosyal Ekibine kolay erişim sağlayan ayrı bir Topluluk İlişkileri Ofisi bulunmaktadır. İletişim için belirlenmiş bir telefon hattı ve e-posta adresi bulunmaktadır.

Uluslararası gereklilikler doğrultusunda Acacia Maden İşletmeleri İşletmeleri, Projeden etkilenen nüfusun sosyal / çevresel kaygılarla ilgili şikayetlerini almak ve bunlara cevap vermek üzere bir şikayet

⁴ Danışmanlık hizmetleri arasında hane halkı araştırmaları, derinlemesine görüşmeler, geliştirme atölye serileri, odak grup toplantıları ve geniş tabanlı yarı yapılandırılmış danışma yer alıyor

⁵ Lütfen Kadınlar için olan atölyenin bulgularını Ek 4.a'da inceleyiniz.

mekanizması oluşturuldu. Bu mekanizma, Projeden Etkilenenler, Sivil Toplum Kuruluşları, işçiler, üçüncü kişiler ve diğer topluluk üyeleri de dahil olmak üzere, GBP paydaşlarının Şikayetlerini yönetmeyi, takip edilecek süreç ve yükümlülükleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Mahkemeye taşınanlar haricinde, arazi edinimi ile ilgili tüm şikayetlerin şikayet mekanizması yoluyla toplanması ve çözülmesi gerekmektedir.

GYP'nin yerinde bir izleme ve değerlendirme mekanizması mevcuttur; etkin izleme ve değerlendirme için iç ve dış izleme, izleme sıklığı ve sorumlu taraflar için göstergeler oluşturulmuştur.

GYP, arazi edinimi ve GYP faaliyetleri ile ilgili maliyetleri ortaya çıkaracak bir bütçeye sahiptir. Son bölümde GYP için sunulan bir zaman çizelgesi mevcuttur.

Giriş ve Proje Bilgileri

1.1. Giriş

Gökırmak Bakır Projesi (GBP) için Geçim Yolu Yapılandırma Planı (GYP), Projenin tetiklediği arazi edinimi nedeniyle Projeden Etkilenen Kişilerin (PEK'lerin) ekonomik olarak yerlerinden edilmesine yönelik kapsamlı bir plandır. GYP, arazi edinimi ve / veya arazi kullanımı ile ilgili olarak izlenecek usulleri tanımlamakta, hukuki arka plan sağlamakta, Proje tarafından ihtiyaç duyulan arazi edinimini tasvir etmekte, PEK'lerin sosyo-ekonomik temelini belirlemekte, ekonomik yer değiştirmeler için hak ve tazminatlar belirlemekte, potansiyel olumsuz etkileri en aza indirmek için azaltma mekanizmaları geliştirmektedir, paydaş katılımını ve şikayet mekanizmalarını tartışmak, PEK'lerin geçim kaynaklarını GYP bütçesiyle iyileştirmek için programlar tanımlamakta ve izleme ve değerlendirme mekanizmasını belirlemektedir.

GYP, Acacia Maden İşletmeleri İşletmeleri ("AMİ" veya "Acacia" veya "Şirket"), AİKB Performans Gereklere, IFC Performans Standartları ve Ekvator İlkeleri, Türk kanunları ve mevzuatı, sosyal ve çevresel politikalarının yükümlülüklerine uygun olarak hazırlanmaktadır. Bu GYP, tüm Proje yüzeyleri ve iletim hatları dahil olmak üzere bunlarla ilişkili tesisler için yapılan arazi edinimi etkilerine değinmek için tasarlanmıştır.

Projenin ilk aşaması için arazi edinimi tamamlanmıştır. Projenin arazi edinimi, kamuya ait ve özel arazileri kapsamaktadır ve projenin mevcut tasarımı fiziksel yeniden yerleşimi içermemektedir. Projenin ihtiyaçlarına bağlı olarak gelecek aşamalarda proje ek arazilere ihtiyaç duyabilir. Arazi edinimi, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (AİKB) Performans Gereksinimi 5 (PR5) ' i takip eden Acacia arazi edinim politikası doğrultusunda yapılacaktır. Proje, fiziksel yeniden yerleşimi tetikleyen ek arazi edinimi gerektiriyorsa, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (AİKB) Performans Gereksinimi 5 (PR5) uyarınca bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı hazırlayacaktır.

Acacia, potansiyel ekonomik yer değişimini azaltmak için arazi edinimini en aza indirmeyi taahhüt ediyor. Projenin arazi ediniminin asgariye indirilmesi kapsamında yer alan tedbirlerin bazıları şöyledir:

- Ekonomik Olmayan Kaya için diğer kaynaklardan alınan arazilerin azaltılması amacıyla Çorakoğlu Pasa Sahası kapasitesinin geliştirilmesi⁶.
- ÇED raporunda yer alan cevher depolamaya ek olarak arazi edinimi yerine, cevher depolaması için proje tesislerinin kullanılması.
- PEK 'lerin istekleri üzerine Yılanlı Ormancılık alanındaki ayak izlerini en aza indirmek; 4,8 ha ve yalnızca köy trafiğini engellemekle kalmayıp aynı zamanda orman yangınlarında kullanılmak üzere bir yangın erişim yolu olarak işlev gören ek bir erişim yolu inşa etmek.
- Patlayıcı depolama biriminin kullanımını iptal etme kararı
- Tesis sahalarından atık depolama tesisine atıkların çıkarılması için yeraltı atık boru hattının kullanılması tercih edilmesi

1.2. GYPHedefleri

GYP'nin temel hedefleri şunlardır:

⁶ Gelberi PS, yaklaşık 85 ha'lık bir kaplama alanına sahiptir ve ocaktan bu alana kadar olan nakliye mesafesi yaklaşık 3 km'dir.Çorakoğlu PS'nin kapasitesi yeterli olduğundan, Gelberi PS'nin kullanılması beklenmemektedir .Kaynak: ÇED Cilt 1

- Yerinden edilmeyi önlemek ve olabildiğince azaltmak için
- Projenin ekonomik yerinden edilmeye yönelik etkileri tanımlamak
- Taşınmaz varlıkların edinimi sırasında uyulması gereken yasal yaklaşımı analiz etmek
- Arazi ve diğer varlıkların ediniminde izlenecek usullerin ayrıntılarını vermek
- Arazi edinimi için kurumsal düzenlemeleri özetlemek
- Etkilenen yerleşimlerin ve Projeden Etkilenen Kişilerin (PEK 'ler) hane halkı anketleri, derinlemesine görüşmeler, doğrudan gözlemler ve odak grup toplantılarıyla sosyo-ekonomik profilini tanımlamak
- Gelir ve geçim kaynaklarının restorasyonunda mevcut ve potansiyel proje etkilerini ve fırsatlarını belirlemek;
- Projeye yönelik tutumlar ve yardım öncelikleri hakkında bilgi vermek
- Hassas grupları belirlemek ve projenin arazi ediniminden olumsuz bir şekilde etkilenmemeleri için hafifletme önlemleri sunmak;
- Projenin paydaşlar ile etkileşime girmesi, projenin arazi edinimi için sağladığı paydaş ilişkilerini aktarmak;
- Projenin ayrıntılı uygulama takvimini sunmak;
- Varlık alımı ve gelirlerin / geçim kaynaklarının restorasyonu için izleme ve değerlendirme çerçevesini tasarlamak.
- Şikayet prosedürlerini tanımlamak
- GYP bütçesini sunmak.

1.3. Proje bilgisi

1.3.1. Projeye Genel Bakış

Acacia Maden İşletmeleri A.Ş. ("AMİ" veya "Acacia" veya "Şirket"), Uluslararası Finans Kuruluşlarına (IFC) Kastamonu ili Hanönü İlçesinde bulunan Gökırmak Bakır Projesinin ("GBP" veya "Projesi") geliştirilmesi için kredi talebinde bulunmayı planlıyor.

Acacia , 2007 yılında Asya Maden İşletmeleri A.Ş. olarak kuruldu.2011 yılında İlbak Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile ilk ortaklığını kurdu. 2016' da Akfen Mühendislik A.Ş. ile ortaklık anlaşmasını imzalamasının ardından şirket, bugünkü ismi olan Acacia Maden İşletmeleri A.Ş. adıyla faaliyetlerini sürdürmektedir.

GBP, bir açık ocak bakır maden projesidir ve arazi hazırlık aşamasını ve aşağıdaki ana birimlerin inşası, işletilmesi ve kapatılmasını içerir:

- Açık ocak
- Proses Tesisi
- Çorakoğlu Pasa Sahası (PS)
- Kepezkaya Atık Depolama Tesisi (ADT)
- Atık Boru Hattı
- Diğer yardımcı tesisler (idari bina, depo, yüzey toprağı depolama alanları vs.)

Ana ünitelere ek olarak, projeye ilgili tesisler aşağıdaki gibidir:

- Gökırmak Nehir Derivasyonu Sistemi
- 28.8 km 154 kV Enerji İletim Hattı (ENH)

Projenin inşaat aşaması 2018 yılının ilk çeyreğinde tamamlanacak ve tahmini üretim ömrü 11.3 yıl olacak. İyileştirmeler işletme faaliyetlerine paralel olarak gerçekleşecek ve işletme aşaması sonrasında maden kapanma süresi 2 yıl daha devam edecektir.

Seçilen madencilik yöntemi açık ocak madenciliğidir ve % 1.50 Cu'da 22 Mt cevherin üretilmesi planlanmaktadır. Cevher üretimi sonucunda işleme tesisine yılda 2 Mt cevheri sağlayacaktır. İşleme tesisinin, madenin ömrü boyunca % 22.0'lık bakır derecesine sahip toplam yaklaşık 1,278,703 ton kuru konsantre olan % 85'lik bir iyileşme ile çalışması bekleniyor. Açık ocak faaliyetleri sonucunda yaklaşık 282,2 milyon ton Ekonomik Olmayan Kaya oluşacak ve Ekonomik Olmayan Kaya Çorakoğlu PS'ye bırakılacaktır.

1.3.2. Projenin Yeri

Proje Kastamonu ilinin Hanönü ilçesindedir. Hanönü ilçesi, Sinop ili Boyabat ilçesi ile Kastamonu ili Taşköprü ilçesi arasındaki küçük bir yerleşim birimidir. 20 Mayıs 1990'da ilçe unvanını almadan önce, 10 Aralık 1988'de belediye oldu. Bundan önce, Kastamonu'nun Taşköprü ilçesine bağlı Gökçeadağ nahiyesinin bir köyü idi. Şu an 20 köy ve 3 mahallesi vardır.

Harita 1.1. Hanönü ilçesi.

Taşköprü Hanönü'nün komşu ilçesidir ve Taşköprü İlçe merkezi Hanönü İlçe merkezine yaklaşık 30 km, Boyabat'a ise 37 km uzaklıktadır. Dolayısıyla proje uzak bir konumda değil; ancak kırsal niteliklere sahip bir lokasyondadır.

Tablo1.1. Hanönü Coğrafi Konumu.

Hanönü ile Komşu İlçelerinin Arasındaki Mesafeler	km	ETA (dakika)
Taşköprü	30	30
Kastamonu Merkez İlçesi	80	60
Boyabat	37	30
Sinop-Merkez İlçe	111	90

1.4. Projenin Etki Alanı

GBP Sosyal Etki Alanı, Projenin Sosyal Etki Değerlendirmesi (SED) Raporunda tanımlanmaktadır. GYP, PEK'ler üzerinde arazi kaybının (özel / kamusal) etkilerine odaklanmaktadır.

Doğrudan etkilenen 4 yerleşim yeri bulunmaktadır; bunların 2'si mahalle ve 2'si köydür. Bu yerleşim birimlerinin toplam 11 alt yerleşimi vardır. Bu yerleşimler, arazi edinimi, istihdamı ve yerel satın alım gibi proje faaliyetlerinden doğrudan etkilenmektedir.

Tablo 1.2. Projeden etkilenen Hanönü yerleşimleri

Yok	Doğrudan Etkilenen Yerleşimler	Projeden Etkilenen Yerleşimler	Alt	Nüfus (2016)	Proje Etkileri	Faydalarının	Benzer Etkileri	Geçim	Kaynakları
1	Hanönü Merkez Mahalle	Vakıf, Merkez	Yılanlı,	1821	ADT'de toprak kaybı		Özel arazilerin kaybedilmesi Orman arazisinin kaybedilmesi Yerel istihdam Yerel satın alma Topluluk sağlığı ve güvenliği		
2	Vakıfgeymene Mahallesi	Dereköy, Sepetçioğlu, Geymene		80	Açık Ocakta toprak kaybı		Özel arazilerin kaybedilmesi Mera kaybı Yer değişikliği hissi Topluluk sağlığı ve güvenliği Yerel istihdam Kısmi su arzı kaybı		
3.	Bağdere Köyü	Çaylı, Bağdere	Çayağzı,	122	İşleme Tesisi'ne arazi kaybı		Kamu arazisine erişimin kesilmesi Yer değişikliği hissi Yerel istihdam Topluluk sağlığı ve güvenliği		
4.	Küreçayı Köyü	Aşağıküreçay, Küpeli		161	Ekonomik Olmayan Kaya Depolama Alanı Kaybı		Kamu arazisine erişimin kesilmesi Mera kaybı Yerel su kaynağı üzerindeki potansiyel etkisi (Küpeli)		

5	Hanönü İlçe	İlçe	3,865 ⁷		Yerel istihdam Yerel satın alma Artan trafik İşgücü akını
6.	Taşköprü Bölgesi	İlçe	39,847	Proje tesisleri İletim hatları arazi edinimi	Yerel istihdam Yerel satın alma İşgücü akını

Kaynak: SRM, 2017

Aol doğrudan etkilenen yerleşimleri ve dolaylı olarak etkilenen yerleşimleri içerir. Dolaylı olarak etkilenen yerleşimler, doğrudan etkilenen yerleşim yerlerine komşu olan ve projenin istihdam olanaklarından etkilenebilecek yerlerdir. Bu yüzden, Hanönü ilçesinin tamamı etki alanına dahil edildi. Hanönü ilçesinin yanı sıra, Taşköprü ilçesinin de istihdam, konut ve yerel alımlardan dolayı projeden etkilenmesi bekleniyor. Dolayısıyla **Aol**, Kastamonu ilinden iki ilçe içerir.

1.5. Projeden Etkilenen Kişi (PEK)

PEK'ler, projenin arazi edinimi nedeniyle araziye veya diğer taşınmazlara erişimini kaybetme, kullanma veya bunlardan yararlanma haklarını kaybeden kişilerdir. Böylelikle, PEK'ler özel arazi sahipleri, özel arazilerin kullanıcıları, özel arazilerin hissedarları / paylaşımcıları, umumi varlıkların bireysel kullanıcıları (meskene, Hazine arazisine, ormancılık arazisi gibi) ve / veya umumi varlıkların umumi kullanıcılarından oluşur.

Projenin toplam arazi edinimi 610 parselde 4.122 dekardan oluşur. Projeden etkilenen arazinin% 79'u orman arazisidir, bunu özel arazi (yüzde 13) ve Hazine arazileri (yüzde 6) takip etmektedir. Özel araziler, toplam proje alanında küçük bir alan teşkil etmektedir. Arazi dağılımı Tablo 1.4'de gösterilmektedir. Özel parseller için arazi edinimi 117 PEK' i etkiler, ancak göç yüzünden PEK'lerin çoğunluğu (% 77) orada ikamet etmeyen ya da geçici sakinlerdir. Projeye özel arazisini kaybetmiş 20 daimi ikamet PEH ve 7 mevsimlik PEH vardır.

Tablo 1.3. Arazinin türüne göre projeden etkilenen }arazi dağılımı.

	Proje için edinilen arsa (dekar cinsinden)	Toplam mevcut arazi büyüklüğü (Dekar)	Edinilen arazi % (Edinilmiş arazi / toplam arazi büyüklüğü)	Projenin genel arazi ediniminin dağılımı
3. taraf (Mera dahil)	33.99	788,60	%4	% 0.5
Belediye	20.31	n / a	n / a	% 1
Hazine	232.90	n / a	n / a	%6
Orman	3,251.80	275,365	% 1	% 79
Özel Arsa	537,56	9,450	%6	%13
Kayıt dışı (nehir yatağı vb.)	45.77	n / a	n / a	% 1
Toplam	4,122.33			

Kaynak: Acacia Maden İşletmeleri İşletmesi, 2017

⁷ Bu rakam, yukarıdaki dört yerleşimin nüfusunu içerir

1.6. Arazi Edinimi Arka Planı

Acacia Maden İşletmeleri İşletmeleri, proje yatırım kararını takiben Ağustos 2013'te arazi edinim sürecini başlattı. Arazi ediniminden etkilenebilecek kamu kurumları, muhtarlar ve paydaşlar ile toplantılar yapıldı. Arazi edinimi süreci 2013'te başlatılmış ve 2016 sonuna kadar sürmüştür. Özel arazi edinimi istekli alıcı satıcı anlaşmaları vasıtasıyla gerçekleştirildi. yaklaşık **300 dekar özel arazi 91 parsel halinde istekli alıcı satıcı anlaşmaları yoluyla satın alındı. Projenin ana tesisleri için olan tüm parseller, Enerji Nakil Hattı (ENH) haricinde istekli alıcı satıcı sözleşmeleri yoluyla satın alındı.** ENH'den etkilenen 357 parseli etkileyen 224 dekar arazi kamulaştırılmış ve tüm ücretler parsel sahiplerine ödenmiştir. Kamusal arazi edinimi, yerel yasama sınırlaması çerçevesinde gerçekleştirilmiş, tüm ödemeler sorumlu makamlara yapılmıştır.

Tablo 1.4. Proje, satın alma türüne ve parsel sayısına göre arazi dağılımını etkiledi.

Arazi Türü	Mülkiyet (dekar)	İrtifak hakkı (dekar)	Toplam arazi (dekar)	Parsel sayısı
3üncü taraf	–	33.99	33.99	22
Belediye	–	20.31	20.31	12
Hazine	–	232.9	232.9	35
Orman	–	3251.8	3251.8	10
Özel Edinim	286.2	–	299.84	91
Özel Kamulaştırma	–	224,45	224,45	357
Özet Kiralık	–	13.27	13.27	10
Kayıt dışı (nehir yatağı vb.)	–	45.77	45.77	73
Toplam	286.2	3822.49	4122.33	610

Kaynak: Acacia Maden İşletmeleri İşletmesi, 2017

Arazi edinimi süreci Bölüm 4'te detaylandırılmıştır.

1.7. Geçim Yolu Yapılandırma Planının Kapsamı (GYP)

Arazi ediniminin PEK'ler üzerindeki potansiyel olumsuz etkilerini azaltmak ve PEK'lerin geçim kaynaklarını proje öncesi seviyesinde tutmak veya daha da iyileştirmek için kalkınma fırsatlarını keşfetmek amacıyla, GYP, AİKB Performans Gerekliliği 5'e uygun olarak hazırlanmıştır. GYP kapsamında, Acacia Maden İşletmeleri Faaliyetleri için, yeni arazi ediniminin tetiklenmesi durumunda Acacia Madencilik'in uygulayacağı politikaları ve prosedürleri belirleyen bir arazi ve taşınmaz mal edinme prosedürü hazırlanmıştır.

GYP hassas grupları tanımlar ve hassas grupların projenin potansiyel olumsuz etkilerinden zarar görmemesini sağlamak için önlemler getirir. GYP, istişareler, geçim planlaması ve proje geliştirme boyunca toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım izlemektedir. Kaygı ve isteklerin planlamaya tam anlamıyla yansımaları sağlamak için kadınlarla ayrı istişarelerde bulunuldu.

GYP ayrıca, GBP'de geçim kaynakları restorasyon süreçleri ile ilgili prosedürleri tanımlar ve alanın ayrıntılı bir sosyo-ekonomik profilini sunar. Projeden Etkilenen Hane Halkı (PEH) ile yapılan sosyo-ekonomik anketlerin kantitatif analizleri kapsamlı toplantıların niteliksel sonuçları ile birleştirildi. Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve özel sektör paydaşları ile sadece PEH'in önceliklerini sunmakla kalmayıp

potansiyel olumsuz etkileri azaltacak mekanizmalar oluşturacak bir GYP hazırlamak için istişarelerde bulunuldu.

GYP için Danışma

GYP'yi tasarlamak için AMİ'nin desteği ile 3 geliştirme atölyesi planlanmaktadır. Çalıştayların amacı, Hanonu ve Kastamonu'daki tüm paydaşları projenin yararlarını / olumsuz etkilerini görmek ve işbirliği ve katılım çabasıyla hafifletme mekanizmaları tasarlamak amacıyla sunmaktır. Çalıştaylara aktif olarak, PEK'ler, muhtarlar, belediye başkanı, vali, üniversite, Tarım İlçe Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü, Kadın Kooperatifi vb. Katılmıştır. İlk iki atölye çalışması tamamlanmıştır ve sonuçları, süreçlere ilişkin ayrı raporlarla birlikte bu raporda yer almaktadır. Paydaş danışma bölümünde "Hanoönü Kalkınma Atölyesi Serisi" ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Atölye çalışmaları ve kadın kooperatifi faaliyetleri, geçim kaynakları restorasyon programları için temel oluşturuyor çünkü bu atölyeler Hanoönü'deki AMİ GBP'nin topluma fayda sağlamasına yönelik gelişmeye odaklı ilk girişimdir.

GYP şikayet mekanizmasının⁸ AMİ tarafından uygulanması müzakere etmekte ve planın başarılı bir şekilde uygulanması için izleme ve değerlendirme yapmaktadır. Son olarak, GYP faaliyetleri için bütçelenen tüm ögelerin maliyetlerini listeleyen bir taslak bütçe bu raporda yer almaktadır.

GYP, Ekvator İlkeleri ve AİKB Performans Gereksinimleriyle paralel olarak, Şekil 1.1'deki ilkeleri yansıtır.

Şekil 1.1. GYP ilkeleri.

Geçim Yolu Yapılandırma	Paydaş Katılımı	Gözlem ve Değerlendirme
<ul style="list-style-type: none">•Arazi tüm yer değiştirme ve işlem masrafları üzerinden değerlendirilmelidir.•Proje PEK'lere ek ve planlı destekler ve avantajlar sunmalıdır ve eğer mümkünse geçim kaynaklarını, gelir düzeylerini ve yaşam standartlarını iyileştirmelidir.	<ul style="list-style-type: none">•Proje kapsamında tüm paydaşlarla sürekli bir bilgi akışı ve danışma süreci olmalıdır.•Savunmasız gruplara yönelik bilgi ve danışmalar PKP ile uyumlu olmalıdır.•Tüm paydaşlar projeye katılım sağlamalıdır.•Paydaş katılımını sağlamak için gerekli iletişim araçları oluşturulmalıdır.•Paydaşların şikayet/önerilerini iletebilmeleri için sağlıklı bir şikayet mekanizması oluşturulmalıdır.	<ul style="list-style-type: none">•GYP hem iç hem de dış görüntüleme ile görüntülenmelidir.•GYP canlı bir belgedir ve programlar G&D sonuçlarına göre ayarlanacaktır.•Savunmasız grupların görüntülenmesine önem verilecektir.

⁸ Proje için şikayet mekanizmasının paydaş katılım planı (PKP) ayrıntıları

- Projeden etkilenen tüm varlıkları (kamu ve özel) ve PEK'leri (sahipleri, kiracıları ve kullanıcılarını) tanımlar;
- Yasal çerçeveyi sunar;
- PEK'in sosyo-ekonomik temel bilgilerini tanımlar;
- Hassas grupları tanımlar;
- Geçim yolu yapılandırma stratejilerini geliştirir;
- Uygulama ile ilgili kurumsal düzenlemeleri gösterir;
- Şikayet mekanizmasını kurar;
- İzleme ve uygulamayı açıklar ve
- Uygulama programını ve bütçesini planlar.

Bu faaliyetler aşağıdaki bölümlerde şu şekilde detaylandırılmıştır:

İkinci Bölüm: Arazi edinimi, yeniden yerleşim ve ücret prosedürleri ile Dünya Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, IFC Politikaları ve Ekvator İlkeleri ile ilgili yasal çerçeveyi kapsar;

Üçüncü Bölüm: Projeden etkilenen nüfus ve etkilenen bölgenin mevcut sosyo-ekonomik durumuyla ilgili ayrıntılı sosyo-ekonomik bilgiler sağlar;

Dördüncü Bölüm: Proje, üretim varlıkları, binalar ve altyapı kaynaklı mevcut ve potansiyel etkileri kapsayan tüm taşınmaz mülkiyet kayıplarının neden olduğu etkileri gösterir.

Beşinci Bölüm: Geçim kaynaklarının restorasyon program bileşenlerini tanımlar, GYP'de sağlanacak olan " Yetki Matrisi " ve aynı cinsten tazminat paketlerini sunar.

Altıncı Bölüm: GYP kapsamında şikayet mekanizmalarını, PEH toplantısı ve bilgilendirme prosedürlerini ve paydaş konsültasyon faaliyetlerini açıklar;

Yedinci Bölüm: Uzmanların GYP'yi yürütürken izleme sürecini ve izleme ve değerlendirme mekanizmasını özetler;

Sekizinci Bölüm: GYP masrafları, arazi edinimi prosedürleri ve bu prosedürlerden sonra yapılan tüm faaliyetler için gerekli bütçe detaylarını açıklar; ve

Dokuzuncu Bölüm: İlgili bilgileri, uygulama döneminde sorumlu taraflara ve YYEP uygulama takvimine sunar.

Bölüm 2 Yasal Çerçeve

Bu bölüm, Türkiye'de Gökırmak Bakır Projesi için geçerli olacak arazi edinimi, kamulaştırma ve zorunlu yeniden yerleştirme ile ilgili temel politika ve yasal çerçeveyi kapsamaktadır. Bu bölümde AİKB (Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası) politikaları ve Türk mevzuatı ile AİKB arasındaki farklara ilişkin özet sunulmuştur. Bu bölümde ele alınan arazi edinimine ilişkin temel yasal çerçeve aşağıdaki gibidir;

- Türkiye'deki Yasal Çerçeve
- Türkiye'deki yasal çerçeve kapsamında istekli alıcı, satıcı ve kamulaştırma
- İstekli alıcı satıcı alımları için özel parseller / arazilere ilişkin değerlendirme ve tazminat
- Kamulaştırmaya ilişkin kıymet taktiri prosedürü
- TEDAŞ tarafından yürütülen arazi edinimi prosedürü (enerji nakil hatları)
- Hazine arazisi için arazi edinimi
- Orman arazisi için arazi edinimi
- Mera arazisi için arazi edinimi
- Mezarlık için arazi edinimi
- AİKB Sürdürülebilirlik Çerçevesi
- İnsan Hakları Bakış Açısı
- Türk mevzuatı ile AİKB arasındaki farklar

2.1. Türkiye'deki Yasal Çerçeve

Arazi Erişimi ve Yeniden Yerleştirme süreci için uygulanabilir birçok mevzuat bulunmaktadır. Türkiye'deki yasal çerçevede, Türkiye'de madencilik ve arazi edinimini yöneten tek bir kanun bulunmamaktadır. Mevcut mevzuat, bunlarla sınırlı olmamak üzere aşağıdakileri içerir:

- Tabi Servetler ve Kaynaklara ilişkin Türkiye Anayasasının 168. maddesi
- 3213 sayılı Madencilik Kanunu ve sonraki Değişiklikler
- 2510 sayılı Yeniden Yerleştirme Kanunu
- 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu ve sonraki Değişiklikler
- 4342 sayılı Mera Kanunu ve sonraki Değişiklikler

2.1.1 Türkiye'deki yasal çerçeve kapsamında istekli alıcı, satıcı ve kamulaştırma

26 Mayıs 2004 tarih ve 5177 sayılı Türk Madencilik Kanunu ile önceki Maden Kanunun (3213 sayılı ve 4 Haziran 1985 tarihli, madde 46) değiştirilen 20. maddesi, Madencilik şirketlerinin arazilerini satın almak için arazi sahipleriyle görüşmelerini önermektedir. Anlaşamamaları durumunda, Şirket, projenin ülke için ekonomik açıdan gerekli olduğunu tespit ettirmek amacıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına başvurabilir. Böyle bir tespit bulunması halinde Devlet, Kamulaştırma Kanununa (2942 sayılı) ve sonraki değişikliklere göre maden için araziye kamulaştırabilir, bu durumda şirket tüm masrafları karşılayacaktır. Gökırmak Bakır Projesinin amacı, etkilenen toplulukların tüm özel arazi sahipleriyle işbirliği içinde ve tatmin edici bir şekilde görüşmelerde bulunmaktır.

Gökırmak Bakır Projesi örneğinde, arazi edinimi, istekli alıcı satıcı alım opsiyonu için uygun olmayan durumlar ve parseller hariç olmak üzere tüm proje bileşenleri içerisinde öncelikle istekli alıcı satıcı alımları ile gerçekleştirilmiştir / gerçekleştirilecektir.

2.1.2. İstekli alıcı satıcı alımları için özel parseller / arazilere ilişkin değerlendirme ve tazminat

Acacia Maden İşletmeleri, Bölüm 4 kapsamında detaylı olarak açıklanacak olan proje arazi edinimi faaliyetleri için (istekli alıcı satıcı) iki aşamalı bir değerlendirme süreci oluşturacaktır. Değerleme süreci, edinilecek arazinin varlık envanterinin hazırlanmasıyla başlar. Envanter, bağımsız bir varlık değerlendirme

şirketi tarafından hazırlanır. Envanter, arazileri, evleri, diğer yapıları, ağaçları, bağları ve diğer taşınmaz varlıkları kapsayacak şekilde arazide üzerindeki etkilenen tüm varlıkları içerir. Varlık değerlendirme şirketi, emlakçılar, tarım uzmanları, ilgili yerel idari müdürlükler ve sivil toplum örgütleri ile yapılan kapsamlı toplantıları takiben varlıkların değerine ilişkin güvenilir tahminler oluşturur.

Kamulaştırma durumunda, irtifak fiyatı veya intifa haklarının, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Türkiye Maden İşleri Genel Müdürlüğü ("MİGEM") tarafından atanacak uzmanlar tarafından belirlenmesini de sağlayan Kamulaştırma Kanunu (No. 2942) ayrıca bir varlık envanterini de şart koşturmaktadır.

Ardından, ikinci adım olarak, Acacia Maden İşletmeleri Projesi Etkilenen Kişilerle görüşecek ve AİKB'nin tam yer değiştirme bedeli artı herhangi bir işlem bedeline bağlı kalarak varlık envanteriyle hesaplanan tazminatlara dayalı istekli alıcı satıcı görüşmelerine göre araziye edinecektir.

2.1.3. Kamulaştırmaya ilişkin kıymet taktiri prosedürü

Kamulaştırma Kanununun 15 inci maddesi uyarınca, mahkeme yetkilileri, kamulaştırma talebinin Mahkeme'ye bildirilmesinden sonra, ilgili alanı değerlendirme Komisyonu üyeleri ile birlikte ziyaret edeceklerdir. Kanunun 11 inci maddesi uyarınca, Komisyon 3 veya daha fazla bilirkişiden oluşur; etkilenen parsellerin sayısına bağlı olarak birden fazla Komisyon çalışabilir. Değerleme süreci sırasında Ticaret ve Sanayi Odaları'nın yerel şubelerine, yerel emlakçılara ve diğer ilgili kuruluşlara danışılır ve aşağıdaki kriterler dikkate alınır:

- Arazinin veya binanın kalitesi;
- Arazinin veya binanın büyüklüğü;
- Farklı değerler de dahil olmak üzere arazi veya binayı etkileyebilecek tüm özellikler ve konular;
- Arazi veya binaya ilişkin vergiler;
- Kamulaştırma değeri için önceden belirlenmiş bedeller;
- Varlık ve / veya kaynak tarafından sağlanabilecek net gelir;
- Kamulaştırma tarihindeki birim fiyatlar (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından belirlenen) ve binalar açısından yeniden inşa ve amortisman giderlerine ilişkin tahminler;
- Varlığın değerini etkileyebilecek ve mülk sahibine fayda sağlayabilecek tüm objektif faktörler (kriterler).

Yasal çerçeve, aşağıdaki koşulları yerine getirerek etkilenen kişileri koruyacaktır:

- Bedeli ödenene kadar hiçbir arazi kullanılamaz;
- İhtilaflı mülkiyet durumunda, bedel ulusal bir banka hesabına veya bir mütevelliyeye ödenir;
- Ödeme herhangi bir nedenden dolayı gecikirse ücret üzerinden piyasa faiz oranı alınır;
- Tabii ve geleneksel mülkler de dahil olmak üzere her tür mülkiyet tanınır;
- Yasal prosedür ile ilgili bedeller, etkilenen kişilerce değil, kamulaştırma kurumunca (Acacia Maden İşletmelerine devredilir) ödenir.

Kamuyla ilgili kamulaştırma sürecinde, etkilenen taşınmaz varlıklardan elde edilen gelirler dikkate alınır; ilgili mevzuatta "tam yer değiştirme bedeli" terimi kullanılmaz ve amortisman dikkate alınır.

Dolayısıyla, Acacia Maden İşletmeleri binalar için tam yer değiştirme bedelini açıkça belirtmeli ve kaybedilen gelirin bu süreçte tamamen telafi edilmesini sağlamalıdır. Korunmasız ve düşük gelirli olanların bakış açısından, inşaat sektörü de dahil olmak üzere istihdam yaratmak için ek geçim kaynağını yeniden kazanma tedbirleri hazırlanmaktadır.

Tarımsal arazilerin değerini belirlemek için net gelir yaklaşımı kullanılır. Net gelir, arazinin ve kaynakların kamulaştırma tarihinde kullanılmaya devam etmesi ve yer ve şartlara ilişkin herhangi bir değişiklik olmaması şartıyla arazinin sağlayacağı gelirdir. Değerleme Komisyonu, öncelikle toplantılar ve piyasa araştırması yoluyla tarım arazilerinin ortalama yıllık net gelirini belirleyecektir. Arazilere ilişkin piyasa fiyatları, piyasa ve tapu senetleri incelenerek belirlenir. Yıllık ortalama net kazanç / piyasa fiyatı oranı, kapitalizasyon oranını oluşturacaktır. Kapitalizasyon oranı, kamulaştırmaya ilişkin fiili piyasa fiyatlarına uygun olarak hesaplandığı için kamulaştırılacak arazinin yer değiştirme bedelini verecektir.

Tarım arazilerinin kıymet takdiri formülü $K = R / f$ şeklinde olup, burada;

K= Maliyet (kamulaştırma ücreti),

R= Net gelir (brüt gelir - üretim masrafları) ve

f= kapitalizasyon oranı (tarımsal araziye yatırılan sermayeye ilişkin risk).

Değerleme Komisyonu (istekli satın alma yönetmelikleri ile edinim yapılması durumunda bağımsız özel şirket tarafından yapılan değerleme) saha etütleri yapar ve taşınmaz malların kamulaştırma ücretini etkileyebilecek, toprak yapısı, kullanım, topografya, iklim, yerleşim yerlerine, yollara, sulama sistemlerine uzaklık, kolay erişim, konum ve bölgenin etkin rotasyon sistemleri gibi özellikleri belirler. Ayrıca, bilirkişiler yerel kuruluşlara da (Yerel Ziraat Odası, bölge / il tarım müdürlüğü vb.) danışır. Net yıllık geliri hesaplamak için mahsullerin verimliliği (kamulaştırma sahasının rotasyon sisteminde) brüt üretim değerini içeren yıllık maliyetle çarpılır. Ardından, tüm giderler⁹ brüt üretim değerinden çıkarılır ve net gelir elde edilir¹⁰.

Ayrıca, gelir yaklaşımı, meyve bahçeleri ve üzüm bağlarının kıymet takdirinde de kullanılmaktadır. Sözü edilen arazi bir meyve bahçesi ise; üretim ve giderler önceki yıllarla karşılaştırılır. Bu bilançolar meyve bahçesinin ekonomik ömrünün sonunda faiz oranları ile tahakkuk eder ve arazinin boş değeri, bu rakamın kapitalizasyon oranına bölünmesiyle elde edilir. Toplam arazi değerini belirlemek için geçmiş veya gelecek değer yaklaşımı kullanılacaktır. Arazi yerine ağaç değerleri hesaplanırken; boş arazi değeri toplam arazi değerinden çıkarılacaktır. Ardından tek bir ağacın değerini elde etmek için çıkan sonuç ağaç sayısına bölünür. Meyve bahçesi henüz bir fidanlık ise, maliyet yaklaşımı tercih edilmelidir¹¹.

⁹ Yıllık işletme giderleri,% 10 bilinmeyen giderler,% 3 yönetim payı ve tarımsal yatırımların faiz oranları dahil.

¹⁰ Bu değerlendirme metodu aynı zamanda köylerin ortak arazileri olan mera arazileri için de kullanılır. Mera arazilerinin maliyeti, köyün menfaatine kullanılması için köy tüzel kişiliğine ödenir. Tüzel kişinin geri çağırılması durumunda, söz konusu tutar kaymakamlığa devredilir.

¹¹ Gelir akışı, bir korunun boş arazisinin kıymet takdiri için aktifleştirilir. Bu amaçla; ağaçların sayısı, işçilerin günlük ücreti, gübre ve tarım ilacı fiyatları ve arazilerin bilançoları analiz edilir. Giderler, faaliyet döneminin sonuna kadar reel faiz oranlarıyla hesaplanır. Brüt üretim değerini hesaplamak için ağacın birim fiyatı, verimlilik ile çarpılır. Net geliri hesaplamak için, tüm giderler (işletme sonu dönemi) brüt üretim değerinden çıkarılır. Boş arazi değerini oluşturmak için, bu net gelir aktifleştirilir.

Kamulaştırma Kanununun 10. Maddesi çerçevesinde; Değerleme Komisyonları, kırsal ve merkez bölgelerde her yılın Ocak ayında 5 birincil ve beş yedek üye ile oluşturulacaktır. Komisyonlar oy çokluğuyla karar alacaktır; karşıt üyeler itirazlarını gerekçeli raporlar halinde sunacaktır. Milli Emlak Genel Müdürlüğü Kanunun 7. maddesini uygularken ve etkilenen parseller hakkında bilgi toplamak suretiyle 8. maddenin uygulanması yoluyla varlıkların değerini bildirirken, mahkemeye giderek varlıkların değerinin belirlenmesini talep edebilir. Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nün talebinden sonraki 30 günün ardından, tarafların müzakereleri başlatacakları bir toplantı için Mahkeme maliki çağırır. Anlaşmazlık olması halinde hakim, on beş gün içinde bir bilirkişi grubu atayarak, tarafların 30 gün içinde duruşmaya katılmalarını talep eder. Ardından, Mahkeme nihai bir karara varır ve Milli Emlak Genel Müdürlüğü, bedeli maliklerin hesaplarına yatırır. Acacia Maden İşletmeleri, Madde 10'da belirtilen yargı süreci sonuçlanıncaya ve 27. Madde uyarınca bedeller hesaplara ödenene kadar ilgili mülkiyete sahip değildir. Kanunda belirli süreler belirtilmesine rağmen, özellikle maliklerin bulunamadığı veya ortak maliklerin ihtilafı olduğu hallerde çoğu kararın öngörülenden daha uzun sürede verildiği görülür.

2.1.4. TEDAŞ tarafından yürütülen arazi edinimi prosedürü (enerji nakil hatları)

Türkiye Elektrik Dağıtım Kurumu (TEDAŞ) enerji nakil hatları için gerekli arazi edinimini gerçekleştirmiştir. TEDAŞ, enerji hatlarıyla ilgili işletmeler ve operasyonlardan sorumludur. Enerji nakil hatlarının güzergahını seçerken; TEDAŞ, çakışan evler veya diğer yapılardan değil yerleşim alanlarından ve konut bölgelerinden kaçınmaya çalışır. Bunlar mümkün değilse, TEDAŞ, teknik ihtiyaçları asgari seviyede tutarak ve çevrenin, ormanların, sit alanlarının ve doğal yapıların korunmasına ilişkin uluslararası politikaların en iyi örneklerini takip ederek kamulaştırmaya ilişkin gereken özeni gösterir. İletim hatları için gerekli işlemler Türk kanunları ve mevzuatı ile Dünya Bankası OP 4.12 Gönülsüz Yeniden Yerleştirme ile uyumlu olarak belirlenmiş olup seçilen faaliyetler ilgili mevzuat ile uyumludur. Enerji nakil hatlarının yerleştirileceği arazilerin edinilmesi, aşağıdaki yasaların bir veya birkaçının uygulanmasına bağlıdır;¹²

- 1- Anayasanın 46. Maddesi
- 2- 4650 sayılı Kanunla değişik 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu
- 3- 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu
- 4- 4721 sayılı Medeni Kanun
- 5-233 Sayılı Kamu İktisadi Teşebbüslerine Dair Kanun Hükmünde Kararname,
- 6- 29.06.2001 tarihinde yayınlanmış olan Kuruluşumuzun Ana Statüsü,
- 7- İmar Kanunu, Kadastro Kanunu, Orman Kanunu, Mera Kanunu, Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu, Çevre Kanunu, Tarımsal Reform Kanunu vb. diğer ilgili mevzuat

Projeden etkilenen kişiler, enerji nakil hatları güzergahındaki taşınmazların malikleridir. Bu kişiler, yatırım yapılan projenin uygulama ve kamulaştırma planlarının hazırlanmasının ardından belirlenir. Dar hatlarda kaybedilen araziler genellikle direk alanları ile sınırlıdır, inşaat sırasında ve sonrasında bu topraklarda tarım yapılması mümkündür. TEDAŞ tarafından yürütülen geçmişteki / gelecekteki kamulaştırmalarda herhangi birinin yeniden yerleşimine gerek duyulmaz. Bunun nedeni kamulaştırılmış direk alanlarının çok küçük bir alanı (150-250 m² arasında) kapsaması ve iletim telleri

¹²<http://www.teias.gov.tr/KAMULASTIRMA/PDF/arsaedinimi.pdf>

altındaki arazilerin, kamulaştırma yoluyla maliklerinin değişmemesi yalnızca geçiş hakkı alınmasıdır. Hem yerleşim hem de tarımsal faaliyetler bu hakla devam edebilir.

Proje ile ilgili arazi edinimi **acele kamulaştırma kanununa** göre gerçekleştirilmiştir. Buna göre, projeden etkilenen arazi örtüsü türleri

- Özel mülkiyette bulunan araziler,
- Orman arazileri,
- Hazine arazileri,
- Mera arazileri,
- Köy tüzel kişiliğine ait araziler,
- Kamulaştırma Kanununun 30. maddesi kapsamında üçüncü şahıs kurumlara (Hanönü Belediyesi ve TEİAŞ) ait araziler.

2.1.4.1. ACELE KAMULAŞTIRMA PROSEDÜRÜNÜN KİLİT UNSURLARI (UEP)

Özel sektör yatırımcıları için UEP sürecinin aşamaları aşağıda listelenmiştir;

1. TEDAŞ, üzerinde projenin bulunduğu taşınmaz malların acilen kamulaştırılması için ilgili kamu otoritesine (EPDK), örneğin bir düzenleyici kurum veya yerel yönetime başvurur.
2. Bakanlar Kurulundan "Acele Kamulaştırma Kararı" almasını talep etmek amacıyla idare tarafından bir "Kamu Yararı Kararı" (KYK) alınır. KYK, projenin bulunduğu yerel yönetim tarafından onaylanacaktır.
3. Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren, "Acele Kamulaştırma Kararı" Bakanlar Kurulu tarafından düzenlenir.
4. TEDAŞ, kamulaştırma sürecinin, yani UEP'nin başlaması için başka bir kararı uygular ve sınırları, yüz ölçümünü ve taşınmaz malların veya kaynakların türünü, maliklerin ya da kayıtlı tapu senedi olmaması durumunda zilyetlerin ve adreslerinin listesini içeren ölçekli bir plan (buna kamulaştırma planı denir) hazırlar veya hazırlattırır. Uygulamada, idareler bu planı özel sektör yatırımcılarına hazırlatırlar.
5. TEDAŞ Asliye Hukuk Mahkemesinden söz konusu mülkün derhal müsadere edilmesini talep etmiştir (İlk Dava).
6. Yerel hukuk mahkemesi, bedeli yedi gün içinde belirlemek üzere bir değerlendirme komitesi oluşturur. İdare, belirlenen bedeli malikin adına yatırır. Genel uygulama, talebi yapan özel kuruluş yatırımcısının kamulaştırma bedelini karşılamasıdır.
7. Yerel hukuk mahkemesi, malike yazılı olarak (maliklerin iletişim adresleri varsa) veya gazete ilanı yoluyla bildirimde / çağrıda bulunur. Söz konusu duyuru, paranın transfer edildiği bankayla ilgili bilgileri içerir.
8. Bu aşamada taraflar çözüme ulaşabilir. Bir uzlaşma anlaşması imzalanırsa, kamulaştırma süreci, mutabık kalınan bedelin ödenmesi ve mülkün kamu idaresi adına yerel Tapu Siciline tescili ile tamamlanır. Aksi takdirde, süreç, Kamulaştırma Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca idarenin kamulaştırma sürecinin tamamlanması için mahkemeye başvurmasıyla devam eder (İkinci Dava).
9. Bununla birlikte, uzlaşma sağlanıp sağlanmadığına bakılmaksızın, müsadere, belirtilen bedel idare tarafından malik adına yatırıldıktan sonra yapılır. Mahkemenin müsadere kararının ardından, kullanım hakkı kamu idaresi ile özel kuruluş yatırımcısı arasında resmileştirilir. Yatırımcı, ilgili mülkü kullanmaya başlayabilir.

10. Gerekğinde, idare, yerel Adliye bünyesindeki İcra Dairesine taşınmaz malın 15 gün içinde tahliye edilmesi için yetki verir. Uygulamada, idareler ve yatırımcılar, gayri resmi istişare ve yardımlarla barışçıl bir tahliye işlemini gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ekili arazilerin tahliye edilmesinin istenmesi durumunda, mahsulün bedeli tahliye öncesi tazmin edilir.

Normal kamulaştırma prosedürü ve Acele Kamulaştırma arasındaki temel farklar şunlardır:

1. Normal bir kamulaştırma prosedürü i) kamulaştırma planının hazırlanmasını ve ii) kamulaştırma davası başlamadan önce mülkün satın alınması amacıyla malik ile müzakere edilerek değer biçilmesini gerektirir. Acele kamulaştırma kapsamında ise uygulamada kamu idaresi, kamulaştırma planı¹³ olmadan acil kamulaştırma için başvuru yapabilir ve zorunlu müzakere süreci atlanır.
2. Acele kamulaştırma sırasında, acele müsadere süreci (Birinci Dava), taşınmazın değerlendirme işlemi ile sınırlıdır ve bu nedenle, karar taraflarca temyiz edilemez ve bu aşamada taleplerin ve savunmaların gönderilmesine ilişkin normal kamulaştırma aşamalarına ve tahmini tazmin bedeline itiraz edilmesine izin verilmez.
3. Normal kamulaştırma işlemlerinde, kamulaştırmayı talep eden kuruluşlar, tapu devri de dahil olmak üzere kamulaştırmanın tüm aşamaları tamamlanıncaya kadar ilgili taşınmazı kullanmaya başlayamaz. Ancak acele kamulaştırmada, kamu veya özel sektör yatırımcıları tapu devri olmaksızın yalnızca mahkemenin müsadere kararına dayanarak ilgili taşınmazı kullanmaya başlayabilir ya da kullanım hakkını elde eder.
4. Acele kamulaştırma, idare tarafından başvurulacak iki temyiz mahkemesi gerektirirken, normal kamulaştırma süreci yalnızca bir temyiz mahkemesinden sonra sonuçlandırılır. Acele kamulaştırmaya ilişkin ilk temyiz mahkemesi taşınmazın derhal müsadere için, ikincisi ise kamulaştırma sürecinin tamamlanması ve tapu devri içindir (Madde 10 Dava).

Enerji Nakil Hattı için, Geçim Yolu Yapılandırma Planı kapsamında ek bir Geçim Yolu Yapılandırma Planı hazırlanmıştır. EK 1, Enerji İletim Hattı Geçim Yolu Yapılandırma Planını içerir.

2.1.5. Hazine arazisi için arazi edinimi

Maden Kanunu ve yönetmeliklere göre, Hazine'nin özel mülkiyetinde olan veya devletin kontrolü ve tasarrufunda olan araziler madencilik için tahsis edilmiş sayılır ve bu arazilerin kullanımı için herhangi bir ücret alınmaz veya herhangi bir nedenle herhangi bir ödeme talebinde bulunulamaz.

2.1.6. Orman arazisi için arazi edinimi

Orman Kanunu uyarınca, orman arazisinde faaliyette bulunmak için Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğünden izin alınması ve kamu ormanlarında Proje inşaatından kaynaklanan zararların telafi edilmesi gerekir. 6831 sayılı Kanun uyarınca, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü orman arazilerinin kullanımına izin verme hakkına sahiptir.

Türk hukuk sistemi uyarınca, hükümetin mera ve orman arazilerinin kullanıcılarına arazi edinimi için tazminat verilmeyecektir. Acacia Maden İşletmeleri, ekili mahsuller de dahil olmak taşınmaz varlıklar için orman, mera ve hazine arazilerinin kullanıcılarına ödeme yapacağından, bu konuda farklı bir yol izleyecektir.

5192 sayılı Orman Kanununda (25511 sayılı ve 3 Temmuz 2004 tarihli Resmi Gazete) «Savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğalgaz, altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama

¹³ Yazıcıoğlu, Sami Saygın; Kamulaştırma Hukukunda Acele Kamulaştırma Uygulaması, -----

tesislerinin; baraj, gölet ve mezarlıkların; Devlete ait sağlık, eğitim ve spor tesislerinin Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde, gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilebilir” ifadesi yer almaktadır. Bu madde uyarınca, Acacia Maden İşletmeleri, Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na başvuruda bulunmuştur.

Orman Arazisi İzinleri Yönetmeliği'nin (Değerldeme İlkeleri) 12. Bölümünün 60. Maddesi uyarınca, Acacia Maden İşletmeleri ağaçlandırma, tesisler ile arazi izin belgesi ve garanti belgelerinin masrafları dahil olmak üzere belirlenen bedeli ödemeyi planlamaktadır.

2.1.7. Mera arazisi için arazi edinimi

4342 sayılı Mera Kanununda, Kaymakamlığın, Mera Komisyonunun (Orman Bakanlığı il/ilçe müdürlüğünden bir müdür, bir ziraat mühendisi, bir hukuk uzmanı, Millî Emlak Müdürlüğünden bir temsilci, Tapu ve Kadastro Müdürlüğünden bir teknik eleman ve Ziraat Odasından bir temsilciden oluşur) ve gelir idaresinin görüşlerini almak suretiyle meraların kullanımında değişiklik yapılması için izin verme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü yetkilileri, erişim izni verilen Mera Arazisini ziyaret edecek ve kira bedelini belirlemek için Mera Arazisi değerlemesi yapacaklardır. Türk Kanunlarına göre (Mera / Çayır düzenlemeleri) hükümet, bu araziden yararlanan her çiftçinin onayını almalıdır. Bununla birlikte, uygulamada, Devlet Mera Arazisinin proje tarafından kullanımına yapılacak itirazların izin sürecini olumsuz etkilemesi olasılığı düşüktür¹⁴.

Kullanım hakları onaylandıktan sonra proje, bir defaya mahsus kira ücreti ödeyerek ruhsatlı sahadaki Mera Arazilerini 20 yıl süre ile kullanabilir. Ardından işlenen araziler Mera Alanı statüsünü kaybedip Devlet Hazine Arazisi olacaklardır.

2.1.8. Mezarlıklar için arazi edinimi

3998 sayılı Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde, yatırımdan etkilenen mezarlıkların, belediye veya köy idareleri ile koordinasyon içinde taşınması gerekmektedir. Kamulaştırma Kanununun 30 uncu maddesi uyarınca, taşınma gerçekleşikten sonra önceki arazi Hazine'ye devredilecektir.

2.2. Uluslararası Politikalar

Acacia Maden İşletmeleri arazi edinimi ve geçim koşullarının iyileştirilmesi prosedürlerini uluslararası politikalar doğrultusunda hazırlamıştır. Bu politikalar arasında Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'nın sürdürülebilirlik çerçevesi ve performans gereklilikleri ile Ekvator Prensipleri ve IFC sürdürülebilir ilkeleri yer almaktadır.

¹⁴Orman Kanunu No: 3116 ve No: 6831

2.2.1. AİKB Sürdürülebilirlik Çerçevesi¹⁵

AİKB tarafından finanse edilen projelerin, sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin iyi uluslararası uygulamalara uygun olarak tasarlanması ve işletilmesi beklenmektedir. AİKB, tarafları desteklemek için müşterilerin işletme faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini artırabileceği sağlam bir temel üzerinden çevresel ve sosyal konular ile önemli etki alanlarını kapsayan bir Çevresel ve Sosyal Politika ve bunlara ilişkin 10 Performans Gerekliliği geliştirmiştir. AİKB, Projeye finansmanı sağlamaktadır.

Sosyal ve çevresel çıktıları iyileştirmek üzere tasarlanmış Performans Gereksinimlerinin tamamı aşağıdakilerden oluşur:

- Performans Gerekliliği 1: Çevresel ve Sosyal Etkiler ile Sorunların Değerlendirilmesi ve Yönetimi
- Performans Gerekliliği 2: İşgücü ve Çalışma Koşulları
- Performans Gerekliliği 3: Kaynak Etkinliği ve Kirliliğin Önlenmesi ve Kontrolü
- Performans Gerekliliği 4: Sağlık ve Güvenlik
- Performans Gerekliliği 5: Arazi Edinimi, Zorunlu Yeniden Yerleştirme ve Ekonomik Yer Değiştirme
- Performans Gerekliliği 6: Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynaklar
- Performans Gerekliliği 7: Yerli Halk
- Performans Gerekliliği 8: Kültürel Miras
- Performans Gerekliliği 9: Finansal Araçlar
- Performans Gerekliliği 10: Bilgilerin İfşası ve Paydaşların Katılımı

AİKB Performans Gerekliliği (PR) 5, gönülsüz yeniden yerleştirmenin tanımından kaynaklanan ve Projeye ilişkin arazi edinimi nedeniyle doğal kaynakların kaybından dolayı geçim kaynaklarına erişilememesi ile sonuçlanan fiziksel yer değiştirme (hane halkının yer değiştirmesi veya kaybı) ve ekonomik yer değiştirmeyi (varlıklar veya geçim kaynaklarının kaybı ya da geçim kaynakları araçlarının kaybına neden olan varlıklar) belirtir.

AİKB, gönülsüz yeniden yerleştirme, arazi edinimine itiraz hakkı olmayan ve yer değiştirmek zorunda bırakılan kişilerin veya bölge halkının durumu olarak tanımlamaktadır. Bu, (i) arazilerin kamulaştırma yoluyla istimlakı ya da arazi kullanımının kısıtlanması ile ve (ii) satıcı ile müzakerelerin başarısız olması ya da arazi kullanımına ilişkin yasal kısıtlamalar için müzakere edilmiş çözümlerin bulunması durumunda alıcının istimlak için başvuru yapması ile gerçekleşir.

Bu Performans Gerekliliğinin uygulanması, özellikle yeterli barınma olanağı sağlanması ve yaşama koşullarının sürekli iyileştirilmesi hakkı ile saygı görme hakkını koruyarak insan haklarına ve özgürlüklerine katkıda bulunmaktadır ve evrensel saygı ile uyumludur.

Yalnızca Ekonomik Yer Değiştirmenin gerçekleştiği yerlerde, PR5, etkilenen kişilerin ve toplulukların haklarını belirtmek ve bunların şeffaf, tutarlı ve adil bir şekilde sağlanmasını temin etmek için Geçim Kaynakları Restorasyonu Planının (GYP) oluşturulmasını gerektirir. PR5 de Ekonomik Yer Değiştirme gerçekleştiğinde:

¹⁵ AİKB Performans Gerekliliği 5: Arazi Edinimi, Zorunlu Yeniden Yerleştirme ve Ekonomik Yer Değiştirme sayfa 40

- Ekonomik Olarak Yeri Değiştirilen Kişilerin varlık kayıpları veya varlıklara erişememelerinin Proje tarafından derhal telafi edilmesi gerektiği belirtilir. Bu işlem yer değişikliğinden önce başlatılmalıdır.
- Arazi ediniminin ticari yapıları etkilemesi halinde etkilenen iş sahibinin:
 - ticari faaliyetlerini başka bir yerde devam ettirmesine ilişkin maliyetleri
 - Geçiş dönemindeki net gelir kaybı ve
 - tesis, makine veya diğer ekipmanların taşınması ve yeniden kurulmasına ilişkin maliyetleri telafi edilir.
- Araziye ilişkin ulusal yasalar çerçevesinde tanınan veya tanınabilen yasal haklara veya alacaklara sahip kişilere yeri değiştirilen mülkün değerine eşit veya daha fazla bir bedel (örneğin; tarımsal veya ticari alanlar) veya uygunsa tam yer değiştirme maliyeti üzerinden nakit tazminat sağlanır.
- Topluluğun ortaklaşa kaynaklarının kaybedilmesini telafi edecek yardım sağlanır. Bu, topluluğun erişebildiği geriye kalan kaynakların verimliliğini artıran girişimler şeklinde; erişim kaybı için aynı veya nakdi tazminat veya kaybedilen kaynakların alternatif kaynaklarına erişimin sağlanması ile gerçekleştirilebilir.
- Arazi dışında kaybedilen varlıklara (örneğin; mahsuller, sılama altyapısı ve araziye ilişkin yapılan diğer iyileştirmeler) ilişkin yasal olarak tanınan haklara sahip olmayan ekonomik olarak Yeri Değiştirilen Kişiler tam yer değiştirme maliyeti üzerinden tazmin edilir.
- Gelir kazanma kapasitelerini, üretim seviyelerini ve yaşam standartlarını restore etmek ve mümkün olduğunca iyileştirmek için olanaklar ve hedeflenmiş ek yardımlar (örneğin, kredi olanakları, eğitim veya iş olanakları) sağlanır.
- Ekonomik olarak Yeri Değiştirilen Kişilere gelir kazanma kapasitelerini, üretim seviyelerini ve yaşam standartlarını restore etmek için gereken tahmini süreye dayanarak gerektiğinde geçiş desteği sağlanır.

Halkın Projeyi sahiplenmesini sağlaması ve uygulama sürecini daha etkin bir hale getirmesi nedeniyle AİKB **paydaşların katılımına** önem vermektedir. **Performans Gereksinimi 10 (PR10) bilgilerin ifşası ve paydaşların katılımı ile ilgilidir.** Çevresel ve sosyal açıdan olumsuz etkileri olması muhtemel olan tüm projelere ve çevre, işçiler veya projeden doğrudan etkilenen yerel topluluklara ilişkin konulara uygulanır. Taraflar, paydaşları genel çevresel ve sosyal yönetim sisteminin, projenin çevresel ve sosyal değerlendirme sürecinin ve çevresel ve sosyal yönetim planlarının geliştirilmesi ve uygulanmasının ayrılmaz bir parçası olarak tanımlamalı ve paydaşlarla etkileşimde bulunmalıdır.

2.2.2. İnsan Hakları Bakış Açısı

Değerlendirmeyi etkileyen kapsamlı insan haklarına ilişkin yeniden yerleştirme süreci öncelikle aşağıdaki hususları kapsamalıdır¹⁶: (a) Hane halkı yapısına, varlıklara, yaşam standartlarına, üretim faaliyetlerine, becerilere, gelirlere ve temel hizmetlere erişime ilişkin bireysel verilerin toplanması; (b) Geçim kaynağı ve gelir olanaklarının kaynağı ile eğitim ve rekreasyon dahil hane halkının hizmete erişim olanaklarına ilişkin bireysel verilerin toplanması. Bu, etkilenen kişilerin veya belirli grupların olanaklara veya kaynaklara erişimine ilişkin tüm engelleri ve bilgileri kapsayacaktır; (c) Yerleşimin organizasyonu, topluluk mülkleri, üretim faaliyetleri, beceriler ve kaynaklara ilişkin verilerin toplanması ve (d) Kadınlar,

¹⁶ Danimarka İnsan Hakları Enstitüsü <https://www.humanrights.dk/business/tools/human-rights-impact-assessment-guidance-and-toolbox>

çocuklar, engelliler, yaşlılar ve etnik azınlık grupları da dahil olmak üzere, etkilenen kişilerin karşılaştığı dışlanma, yabancılaştırma ve diğer ayrımcılık türleri ile ilgili verilerin toplanması.

Yeniden yerleştirme olasılığının kadınlar ve yaşlılar gibi hassas ve marjinalleştirilmiş gruplara olan orantısız etkilerine özel önem verilmesi gerekir. Böylece, Proje insan haklarına ilişkin sorunları ele alacak ve bu sorunlar hakkında veri toplanmasını temin edecektir. Bu sorunların doğruluğuna dair toplumsal bir gösterge olması durumunda, Proje, yeniden yerleştirmenin yol açtığı dışlanma, yabancılaştırma ve ayrımcılığı tersine çeviren bir strateji tasarlar.

Proje kapsamında bir İnsan Hakları Çerçevesi hazırlanmıştır.

2.2.3. IFC

Uluslararası Finans Kuruluşunun Sosyal ve Çevresel Sürdürülebilirlikle İlgili Politika ve Performans Standartları, doğal maddeleri işleme endüstrisine ait projeler için iyi uygulamalarda uluslararası kriter haline gelmiştir. Madencilik projelerine fon sağlayan büyük madencilik şirketlerinin ve finans kurumlarının çoğunluğu, IFC standartlarına uymaya çalışmaktadır ve Proje, Arazi Erişimi ve Yeniden Yerleşim ile ilgili olduğu ölçüde, bu standartları uygulamayı ve standartlara uymayı amaçlamaktadır. IFC prensibi olan “insanlara ya da çevreye zarar verilmemesi” standartların merkezinde yer alır. Mümkün olduğunca olumsuz etkilerden kaçınılmalıdır, etkiler kaçınılmazsa, bunlar azaltılmalı, hafifletilmeli veya uygun şekilde telafi edilmelidir. Özellikle, IFC, ekonomik kalkınma maliyetlerinin fakir veya hassas olanların payına oransız bir şekilde düşmemesini sağlamayı taahhüt eder.

Sosyal ve çevresel çıktıları iyileştirmek üzere tasarlanmış 8 Performans Standardının tamamı aşağıdakilerden oluşur:

- Performans Standardı 1: Çevresel ve Sosyal Riskler ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi
- Performans Standardı 2: İşgücü ve Çalışma Koşulları
- Performans Standardı 3: Kaynak Etkinliği ve Kirliliğin Önlenmesi
- Performans Standardı 4: Toplum Sağlığı, Güvenliği ve Emniyeti
- Performans Standardı 5: Arazi Edinimi ve Gönülsüz Yeniden Yerleştirme
- Performans Standardı 6: Biyolojik Çeşitlilik ve Canlıların Sürdürülebilir Yönetimi
- Performans Standardı 7: Yerli Halk
- Performans Standardı 8: Kültürel Miras.

Performans Standardı 5

Performans Standardı 5 (PS5), projeye ilişkin arazi edinimi sonucunda fiziksel yer değiştirme (örneğin; yer değişikliği ya da barınağın kaybı) ve Ekonomik Yer Değiştirme (yani gelir kaynakları ya da geçim yollarının kaybedilmesine neden olan varlıkların ya da varlıklara erişimin kaybı) yönetimine atıfta bulunmaktadır.

PS5 hedefleri aşağıdakileri içerir:

- Kaçınmak ve kaçınılması mümkün olmayan hallerde alternatif proje tasarımlarını araştırarak yer değiştirmeyi en aza indirmek
- Zorla tahliyeden kaçınmak
- Öngörmek ve kaçınmak veya kaçınılması mümkün olmayan hallerde, (i) yer değiştirme maliyeti üzerinden varlıkların kaybı için tazminat sağlamayarak ve (ii) Yeniden Yerleşim faaliyetlerinin

bilgi ve danışmanlık vererek ve etkilenen kişilerden bilgilendirilmiş olanların katılımını sağlayarak uygulanması yoluyla arazi edinimi veya arazi kullanımı üzerindeki kısıtlamalardan kaynaklanan olumsuz sosyal ve ekonomik etkileri en aza indirmek.

- Yerinden Olmuş Kişilerin geçim ve yaşam standartlarını iyileştirmek veya restore etmek
- Yeniden Yerleşim bölgelerinde güvenli tasarruf hakkı ile birlikte yeterli konut sağlayarak Fiziksel Olarak Yerinden Olmuş Kişilerin yaşam koşullarını iyileştirmek.

PS5 aşağıdakileri gerektirir:

- Proje tarafı, yerinden olmuş kişileri tanımlar ve tazminata uygunluğu tespit etmek için kesin bir tarih belirler.
- Proje tarafı, Yerinden Olmuş Kişilerin geçim kaynaklarının araziye dayalı olduğu veya arazinin ortak mülkiyette olduğu hallerde uygunsa araziye dayalı tazminat sağlamayı teklif eder
- Halkın zorla tahliye edilmesinden kaçınmak için anlaşmalı iskanlara ikna etmeye çalışır
- Özel sektör şirketleri, iç hukuk gereklilikleri ve gerektiğinde Performans Standardı gereklilikleri arasındaki «fark» için köprü görevi görür.

Yer değiştirme konusunun PS5 uyarınca nasıl yönetileceğini gösteren bir Yeniden Yerleştirme Aksiyon Planı hazırlanması, tazminat standartlarının bir proje içinde şeffaf ve tutarlı olmasını ve etkilenenlerin katılımıyla oluşturulmasını gerektirir. Proje tarafları, Performans Standardına göre, yerinden olmuş kişilere, tam yer değiştirme maliyeti üzerinden varlık kaybı tazminatını sağlamalı ve yaşamlarını veya geçim koşullarını iyileştirmelerine veya en azından restore etmelerine yardımcı olmak adına diğer yardımları sunmalıdır.

Proje için arazi edinimi, etkilenen kişilerin Fiziksel Olarak Yerinden olup olmadıklarına bakılmaksızın, gelir ya da geçim kaynaklarının kaybına neden oluyorsa, proje tarafları aşağıdakileri gerçekleştirmekle yükümlüdürler:

- Ekonomik Olarak Yeri Değiştirilen Kişilerin varlık kayıpları veya varlıklara erişememelerinin tam yer değiştirme maliyeti üzerinden derhal telafi edilmesi
- Arazi ediniminin ticari yapıları etkilediği durumlarda, etkilenen işletme sahibinin, başka yerlerde ticari faaliyetleri yeniden kurma maliyeti, geçiş döneminde kayıp net geliri ve tesisin, makinenin veya diğer ekipmanın taşınması ve yeniden kurulması maliyetleri üzerinden telafi edilmesi
- Araziye ilişkin ulusal yasalar çerçevesinde tanınan veya tanınabilen yasal haklara veya alacaklara sahip kişilere yeri değiştirilen mülkün değerine eşit veya daha fazla bir bedel (örneğin; tarımsal veya ticari alanlar) veya uygunsa tam yer değiştirme maliyeti üzerinden nakit tazminat sağlanır.
- Arazi dışında kaybedilen varlıklara (örneğin; mahsuller, sılama altyapısı ve araziye ilişkin yapılan diğer iyileştirmeler) ilişkin yasal olarak tanınan haklara sahip olmayan ekonomik olarak Yeri Değiştirilen Kişiler tam yer değiştirme maliyeti üzerinden tazmin edilir.
- Geçim kaynakları veya gelir seviyeleri olumsuz yönden etkilenmiş Ekonomik Olarak Yeri Değiştirilen kişilere gelir kazanma kapasitelerini, üretim seviyelerini ve yaşam standartlarını iyileştirmek veya en azından restore etmek için olanaklar ve hedeflenmiş ek yardımlar (örneğin, kredi olanakları, eğitim veya iş olanakları) sağlanır.
- Ekonomik olarak Yeri Değiştirilen Kişilere gelir kazanma kapasitelerini, üretim seviyelerini ve yaşam standartlarını restore etmek için gereken tahmini süreye dayanarak gerektiğinde geçiş desteği sağlanır.

PS5, yalnızca Ekonomik Yer Değiştirmenin gerçekleşeceği yerlerde, Geçim Yolu Ypılandırma Planının (GYP) geliştirilmesini ve uygulanmasını gerektirir.

2.2.4. Ekvator Prensipleri

Ekvator Prensipleri, proje finansmanındaki sosyal ve çevresel riskleri tespit etmek, değerlendirmek ve yönetmek için iradi finansal bir endüstri standardıdır. EP'ler Haziran 2003'te dünyanın önde gelen on finans kurumu tarafından kabul edilmiştir. Mayıs 2016 itibarıyla, 36 ülkedeki 82 finans kuruluşu, Gelişmekte olan piyasalardaki uluslararası proje finansmanı borcunun yüzde 70'ini kapsayacak şekilde Prensipleri benimsemiştir. EP'ler, sürdürülebilir proje finansmanı için finansal endüstrinin 'altın standardı' olarak görülmektedir. EP'ler 2006'da ve 2013'te güncellenmiştir. Sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin Uluslararası Finans Kuruluşu (IFC) performans standartlarına ve Dünya Bankası Grubunun Çevresel, Sağlık ve Güvenlik genel talimatlarına dayanan EP'lerin, Prensipleri benimseyen her kurumunun proje finansmanı faaliyetleriyle ilgili kendi iç sosyal ve çevresel politikaları, prosedürleri ve standartlarının uygulanması için ortak bir temel ve çerçeve görevi görmesi amaçlanmaktadır. Ekvator Prensipleri Finansal Kuruluşları (EPFI), EP'leri uygulayan borçlunun sosyal ve çevresel politikalarıyla prosedürleri yerine getirmemesi ya da getirememesi durumunda projelere borç vermeyi taahhüt etmez. Özetle, bir proje tarafının uyması gereken 10 Prensip vardır:

1. **İncelenme ve Sınıflandırılma** - Projenin sosyal ve çevresel konuların büyüklüğüne göre A, B veya C olarak sınıflandırılması:
 - A - Belirgin, geri dönülemez, emsalsiz olası önemli etkiler ve riskler
 - B - daha sınırlı, genellikle bölgesel, sonuçları geri döndürülebilir ve azaltma önlemlerinin uygulanabileceği olası sınırlı etkiler ve riskler
 - C – Minimal etkiler ve riskler ya da etki ve risk olmaması.
2. **Toplumsal ve Çevresel Değerlendirme** - Sınıf A ve B projeleri çevresel ve sosyal etki ve risk değerlendirmesi gerektirir.
3. **Geçerli Çevresel ve Sosyal standartlar** –
 - Belirlenmemiş Ülkeler söz konusu olduğunda, IFC Performans Standartları ve Dünya Bankası Grubu Çevre, Sağlık ve Güvenlik Yönergelerine uyulması zorunludur
 - Belirlenmiş ülkeler söz konusu olduğunda, Yeniden Yerleştirme alanında yeterince gelişmiş oldukları düşünülürse, yalnızca ev sahibi ülke kanunlarının uygulanması gerekir. Halen 32 Belirlenmiş Ülke bulunmaktadır (Türkiye bunlardan biri değildir).
4. **Yönetim Sistemi and Eylem Planı** – Bunlar Sınıf A ve B projeleri kapsamına girer.
5. **Paydaş Katılımı** – Sınıf A ve B projeleri için bilgilendirilmiş danışmanlık ve katılım süreci.
6. **Yönetim Sistemi ve Eylem Planı** – Bunlar Sınıf A ve B projeleri kapsamına girer.
7. **Bağımsız İnceleme** - Projenin, değerlendirme ve planlama belgelerinin uygun olmasını sağlamak adına proje finansmanı veya kurumsal krediler aradığı hallerde bağımsız bir danışman tarafından incelenecek Sınıf A ve B projeler.
8. **Sözleşmeler** - Proje, kanunlara ve EP'lere uymak için finansman belgeleri üzerinde sözleşme yapacak ve periyodik raporlar sunacaktır.

- 9. Bağımsız İzleme ve Raporlama** - finansman süresi boyunca performansı izlemek için bağımsız bir danışmanın görevlendirildiği Sınıf A ve B projeleri
- 10. Raporlama ve Şeffaflık** - ÇSED uygun bir şekilde kamuya açıklanmalıdır ve tedbirlerin uygulanması konusunda yıllık raporlama yapılmalıdır.

2.3. Türk yasası ve AİKB Politikaları arasındaki farklar

Türk yasaları ile AİKB Politikaları arasındaki farklar ve bu farkların ele alınması için proje mekanizmaları (mümkün olduğunca) aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 2.1. AİKB Politikası ile Türk mevzuatı arasındaki farklar

Temel Sosyal Sorunlar	AİKB Politikası				Türk Yasaları - İlgili Farklar	Bu farkların ele alınmasına ilişkin proje mekanizmaları
Kaçınma ve En Aza İndirgeme - Alternatif proje tasarımlarını araştırarak yer değiştirmeyi önlemek veya mümkün olduğunda en aza indirmek	PR	5	Paragraf	11	Türk mevzuatında yeniden yerleştirme / yer değişikliğini en aza indirmeye ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.	Acacia Maden İşletmeleri, yeniden yerleşimi en aza indirmeyi amaçlamakta olup inşaat öncesi alternatif proje tasarımlarını incelemiştir ve ileride gerçekleştirilmesi muhtemel bir yeniden yerleşmeyi önlemeyi taahhüt etmekte olup yer değiştirme kaçınılmaz ise bir Yeniden Yerleştirme Aksiyon Planı hazırlamak gibi gerekli önlemleri alacaktır.
Katılım - Etkilenen topluluğa yeniden yerleşim planlaması, karar alma ve uygulama konusunda bilgilendirici danışma ve katılım fırsatının sağlanması	PR	5	Paragraf	12	Türk kanunları, arazi edinimi öncesinde ve sırasında herhangi bir sosyal çalışma veya danışmanlığı gerektirmemektedir. Kamulaştırma Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca, taşınmaz malların pazarlık yoluyla satın alınması halinde kişilere danışılmaktadır.	Acacia Maden İşletmeleri, projenin ilk aşamalarından itibaren paydaş katılımını çok önemsemiş ve katılımcı bir yaklaşımla arazi edinimi hakkında bilgilendirme yapmıştır.
Hassaslık- Müşteri, dezavantajlı veya hassas olan bir kişi veya grubu dikkate alacaktır.	PR	5	Paragraf	13	Dezavantajlı ya da hassas grupların belirlenmesine ilişkin Türk yasalarında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.	Acacia Maden İşletmeleri Faaliyetleri, sosyal etki değerlendirme veri toplama sürecinde dezavantajlı ve hassas grupları belirlemiştir. Hassas gruplar için iletişim ve önlem politikaları geliştirilmiştir. Proje, hassas gruplarla ilgili sosyal destek çalışmalarına sahiptir. Hassas

Temel Sosyal Sorunlar	AİKB Politikası	Türk Yasaları - İlgili Farklar	Bu farkların ele alınmasına ilişkin proje mekanizmaları
			gruplar Projenin sosyal izleme sürecinde izlenecektir.
Temel Veriler - Yeri değiştirilecek kişileri belirlemek için bir sayım yapılması ve belli bir tarihe kadar bulunmaları koşuluyla tazminat için uygun olanların belirlenmesi.	PR 5 Paragraf 14-15 Sosyoekonomik değerlendirme ve sayım Projesinden etkilenen paydaşlar, Sosyal Etki Değerlendirmesi kapsamında mevcut statü tespit ve değerlendirmesine tabi olacaklardır. Bu süreç, yeniden yerleştirilecek kişileri belirleyecektir.	Türk mevzuatında bir sosyal etki değerlendirme planından bahseden herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.	Acacia Maden İşletmeleri arazi ediniminden etkilenen haneler hakkında sosyo-ekonomik veriler toplamıştır. Herhangi bir ek arazi edinimi için varlık ve sosyal nüfus sayımı AİKB standartlarına uygun olarak yürütülecektir.
Bilgi Paylaşımı ve İfşası -	PR 5 Paragraf 38 Müşteri, etkilenen kişilerin tazminat prosedürlerini anlamalarını ve projenin çeşitli aşamalarında kendilerini nelerin beklediğini bilmelerini sağlamak için GYP'de yer alan bilgileri kamuya açıklamak üzere özetleyecektir.	Türk kanunlarında arazi edinimi ya da geçim kaynakları restorasyonuna ilişkin ifşa yapmakla ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Yalnızca ÇED için ifşa şart bulunmaktadır.	Bilgi Paylaşımı ve İfşası Projeyle ilişkin GYP ve Paydaş Katılım Planının temel bileşenleridir. Hassas gruplar, bilgi ifşası sırasında hedeflenir ve dahil edilir. Bilgi ifşa içeriği, kültürel açıdan uygun ve basit, teknik olmayan bir dilde hazırlanmıştır.
Tam Yer Değiştirme Değeri - Ekonomik Yer Değiştirmenin kaçınılmaz olduğu yerlerde, ekonomik varlıklar için tam yer değiştirme değeri üzerinden tazminat sağlanması	PR 5 Paragraf 17-18 Yeniden yerleştirilen kişilere ilişkin ücret Varlıkları için tam yer değiştirme değeri ve diğer yardımlar yeniden yerleşimden etkilenmiş kişilere teklif edilecektir.	Kamuyla ilgili kamulaştırma sürecinde, etkilenen taşınmaz varlıklardan elde edilen gelirler dikkate alınır; ilgili mevzuatta "tam yer değiştirme bedeli" terimi kullanılmaz ve evler/binalar için amortisman dikkate alınır.	Arazi edinimi pazarlığı yapılan yerleşimler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Ödemeler Projesinden Etkilenen Nüfusa karşılıklı anlaşma yoluyla satın alma işlemi sırasında nakit olarak ödenmiştir. Herhangi bir ek arazi edinimi, tam yer değiştirme maliyetiyle gerçekleştirilecektir.

Temel Sosyal Sorunlar	AİKB Politikası	Türk Yasaları - İlgili Farklar	Bu farkların ele alınmasına ilişkin proje mekanizmaları
Uygunluk	Yeniden yerleştirilen yasal hak sahipleri, kullanıcılar, vb. sınıflandırılacaktır. PR 5 Paragraf 18 Yeri Değiştirilen kişiler şu şekilde sınıflandırılabilir: (i) araziye ilişkin resmi yasal haklara sahip olanlar (ulusal kanunlar çerçevesinde tanınan alışlagelmiş ve geleneksel haklar dahil); (ii) nüfus sayımı sırasında arazi üzerinde resmi yasal hakları bulunmayan, ancak ulusal kanunlar çerçevesinde tanınan veya tanınabilen arazi sahipliği tasarrufuna sahip olanlar veya (iii) yasal olarak tanınmış hakka sahip olmayan veya bulundukları topraklara sahip olduklarını iddia edenler.	Yalnızca yasal mülk sahipleri para alma hakkına sahiptir (arazinin ve diğer fiziksel varlıkların kamulaştırılması yoluyla). Evlerin ve / veya çalışma yerlerinin kiracıları, arazinin kiracı kullanıcıları, taşınmazın mülkiyetine sahip olmayan orman alanlarının yasal / yasadışı kullanıcıları ve tüccarlar kamulaştırma tazmini hakkına sahip değildir Türk yasalarındaki son değişiklikler uyarınca, özel ve kamu mülkleri üzerindeki kullanıcı hakları yasal mevzuata uygun olarak belgelendirilebildiğinde tanınır.	Proje, hak sahiplerine göre tazminat planlarını tanımlayan bir yetki matrisi geliştirmiştir.
Şikayetler - Tazminat ve yer değişikliği konusundaki kaygıları gidermek için bir şikayet mekanizması kurulacaktır	PR 5 Paragraf 21 Şikayet Mekanizması- Projenin başlangıcından itibaren bir şikayet mekanizması kurulacak ve uygulanacaktır. Paydaşlar, arazi edinimi, yeniden yerleşim vb. konularda karşılaştıkları sorunları şikayet mekanizması vasıtasıyla sunacak ve şikayetler tarafsız bir yaklaşımla çözülecektir.	Türk mevzuatı, bir şikayet mekanizması kurulması ve uygulanmasına ilişkin herhangi bir yasal yükümlülüğten bahsetmemektedir.	Proje, AİKB standartlarına ve uluslararası en iyi uygulamaya göre kurulmuş iç ve dış şikayetlerin çözülmesi için bir şikayet mekanizmasına sahiptir.
Geçim Kaynağı Yardımı - Proje gelir ya da geçim kaynaklarının kaybına neden olursa, aşağıdakiler sağlanır: Hedeflenen ek geçim kaynakları yardımı ve gelirleri / geçim kaynaklarını iyileştirmek için Geçiş	PR 5 Paragraf 22 Yeniden Yerleşim ve / veya Geçim Kaynaklarının Restorasyonu Çerçevesi- Projeyle dayanarak Yeniden Yerleşim ve / veya Geçim Kaynaklarına İlişkin Çerçeve ve / veya Plan taslakları hazırlanacaktır.	Türk kanunlarında Yeniden Yerleşim Aksiyon Planı taslaklarına ilişkin hüküm yoktur. Türk mevzuatı, yalnızca uygun hak sahiplerine yeniden yerleşim desteği verileceğini ifade eder. Ancak, zorla yeniden yerleştirme durumunda bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı hazırlanması veya arazi edinimi durumunda bir Geçim	Proje, geçim kaynaklarını iyileştirmeyi / restore etmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla, AİKB şartlarına uygun olarak bir Geçim Kaynağı Restorasyon Planı hazırlanmıştır.

Temel Sosyal Sorunlar	AİKB Politikası	Türk Yasaları - İlgili Farklar	Bu farkların ele alınmasına ilişkin proje mekanizmaları
desteği		Kaynağı Restorasyon Planının hazırlanması ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.	
İzleme - Projelerin çevresel ve sosyal performansı ile yasal dokümantasyonda üzerinde anlaşmaya varılan çevresel ve sosyal taahhütlere olan uyumu izlenecektir.	PR 5 Paragraf 23-24 İzleme- Yeniden yerleşim ve geçim kaynaklarının restorasyonu süreçleri izlenecek ve değerlendirilecektir. Bu izleme, Proje tarafından etkilenen topluluklar gibi kilit paydaşların katılımını içerecektir. İzleme değerlendirme tamamlama raporunun farklı bir kurum tarafından hazırlanması önerilir.	Türk kanunlarında, Yeniden Yerleşim Eylem Planı'nın veya Geçim Yolu Yapılandırma Planının uygulanmasının izlenmesi ve değerlendirilmesi hakkında yasal bir dayanak bulunmamaktadır.	GYP, Paydaş Katılım Planı ve Sosyal Etki Değerlendirme dahil olmak üzere tüm Proje sosyal paketleri için sosyal konuların iç ve dış denetimi planlanmaktadır. Proje, izleme göstergelerini belirlemiş ve GYP için bir izleme ve değerlendirme mekanizması kurmuştur.
YYEP- Fiziksel yeniden yerleşim içeren proje durumunda, proje etkilenen toplulukların tazmini için YYEP geliştirir.	PR 5 Paragraf 26-27-28-29-30-31-32-33-34-35 Fiziki yer değiştirme- Proje için fiziksel yeniden yerleşim durumunda, bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı (YYEP) hazırlanacak ve yeniden yerleşimle ilgili haklar, etkiler ve önlemleri kapsayacaktır. YYEP hazırlanırken; süreç, prosedür ve mekanizmalar hakkında paydaşlara danışılmalı ve paydaşlar bilgilendirilmelidir. Proje, yeniden yerleştirilen kişilere konut ile ödeme arasında nakit olarak seçim yapma seçeneği sunacaktır.	Türk kanunları, yalnızca doğru hak sahiplerinin Devletin sağladığı kentsel ve kırsal yerleşimdeki gibi yeniden yerleşim desteğine hakkı olduğunu belirtmektedir. Yeniden yerleşim desteğinin sunulması için şikayette bulunulması zorunlu değildir. Türk yasaları ayrıca arazi iktisabından etkilenen paydaşlara konut ile nakit ödeme arasında seçenek sunulmasından bahsetmemektedir.	Projede halihazırda yeniden yerleşim konusu yer almamaktadır. Proje gereksinimleri bağlamında fiziksel yeniden yerleşimin gerekli olması halinde, Proje kapsamında yasal yükümlülükler yerine getirilecektir ve AİKB PR 5 uyarınca RAP hazırlanacaktır.

Temel Sosyal Sorunlar	AİKB Politikası	Türk Yasaları - İlgili Farklar	Bu farkların ele alınmasına ilişkin proje mekanizmaları
GYP – Yalnızca Ekonomik Yer değiştirmeyi ilgilendiren projelerde, etkilenen kişi ve/veya toplumların tazmin edilmesi ve bu Performans Standardının amaçlarını karşılayan diğer desteklerin sunulması için GYP geliştirilecektir. GYP ile etkilenen kişi ve/veya toplumların hak sahiplikleri belirlenecek ve bunların şeffaf, tutarlı ve adil bir şekilde sunulmaları sağlanacaktır.	PR 5 Paragraf 36-37-38-39 Ekonomik yer değiştirme – Proje arazi iktisabının geçim kaynaklarını etkilemesi ve ekonomik yer değiştirmeye neden olması halinde, Geçim Kaynaklarının Yeniden Yapılandırılması Planı (GYP) hazırlanacak ve uygulanacaktır.	Türk yasaları geçim kaynaklarının yeniden yapılandırılması ile ilgili maddelere sahip değildir.	Proje kapsamında geçim kaynaklarının Proje öncesi düzeye geri döndürülmeleri veya geçim kaynaklarının mümkün olduğunca iyileştirilmeleri amaçlanmaktadır. Proje AİKB gerekliliklerine uygun bir GYP'ye sahiptir.
Toplumun ortaklaşa sahip olduğu kaynakların kaybını telafi edecek desteğin sunulması.	PR 5 Paragraf 38 Toplumun ortaklaşa sahip olduğu kaynakların kaybını telafi edecek desteğin sunulması Paragraf 40- Kamusal fırsatların kaybedilmesi- Kamusal arazilerin (mera, otlak, vs.) Proje için iktisabı halinde, bu arazileri kullanan Paydaşlar ile alternatifler üzerinde uzlaşılacaktır. Toplumun ortaklaşa sahip olduğu kaynakların kaybını telafi edecek destek sunulacaktır.	Türk yasaları mera kullanıcılarına ücret ödenmesi veya görüşlerine başvurulmasına ilişkin yasal zemine sahip değildir.	Ortak varlıkların kaybı ve ortak alanlara erişim kaybı ile ilgili olarak, Proje GYP kapsamında geçim kaynaklarının yeniden yapılandırılması çalışmalarını yürütmektedir. Proje kapsamında meralara erişim kaybını telafi etmek üzere mera satın alınmıştır ve mera ıslahına yatırım yapılmaktadır.

Bölüm 3 Sosyoekonomik Altyapı

3.1. Giriş

Bu bölümün amacı PEK'lerin sosyoekonomik tabanının belirlenmesidir. PEK'lerin sosyoekonomik durumunun, demografik bileşiminin ve geçim kaynaklarının anlaşılması Projenin geçim kaynakları üzerindeki olası arazi istimlaki etkilerinin belirlenmesi bakımından önemlidir. Proje ile ilgili arazi iktisapları GYP çalışmaları öncesinde yapılmıştır ve dolayısıyla bütün özel araziler Proje kapsamında GYP çalışmalarından önce zaten edinilmiştir. GYP hem kamu parselleri (orman, Hazine, Belediye) hem de özel parsellere odaklanmaktadır, zira buradaki amaç bu varlıkların kullanıcılarının / maliklerinin / yararlanıcılarının saptanması ve hak sahipliği ölçütlerinin AİKB PR uyarınca doğru tazmine yönelik uygun önlemleri yansıtmasının sağlanmasıdır. PEK'lerin sosyoekonomik altyapısının tanımlanması için, bu bölümde sosyoekonomik anketlerin, ikincil analizin ve nitel danışma toplantılarının sonuçları sunulmaktadır.

3.2. Metodoloji

Metodoloji altyapıya ilişkin metodoloji şunlara dayandırılmıştır:

- İkincil verilerin incelenmesi
- Sosyoekonomik hane halkı anketleri
- Kamu kurumlarından alınan veriler
- PEK'ler ile yapılan danışma toplantıları
- Odak grup toplantıları
- Muhtarlar ile yapılan kapsamlı görüşmeler

GYP saha çalışması 8 - 11 Kasım 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması, altyapı koşullarını yansıtacak şekilde nicel metotlardan ve nitel tekniklerden oluşmaktadır. Geçici mukimler olan PEK'ler üzerindeki etkilerin anlaşılması amacıyla ikinci saha çalışması Temmuz 2017'de yapılmıştır. Arazilerini Proje nedeniyle kaybetmiş olan PEK'ler ile GYP anketleri yapılmıştır. Saha çalışmasının amacı şu idi:

- PEK'lerin demografik yapısının anlaşılması (yaş, aile büyüklüğü, eğitim, sağlık, istihdam durumu)
- Geçim kaynaklarının, gelirlerin ve giderlerin analizi
- Arazi varlığı mülkiyetinin tanımlanması
- Projenin arazi iktisabının tüm taşınmazlar üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi
- PEK'lerin Projenin etkileri hakkındaki görüş ve algılarının yansıtılması
- Şikayetlerin alınması ve faal bir şikayet mekanizmasının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi
- PEK'lerin geçim kaynağı yeniden yapılandırmasına ilişkin tercihlerinin öğrenilmesi
- Hassas grupların saptanması ve

Saha adımları aşağıdaki gibidir:

- Acacia Maden İşletmeleri'ten maliklere (kamu/özel) ilişkin arazi istimlak verilerinin alınması
- Başlıca bilgi kaynağı olan muhtarlar ile yapılan kapsamlı görüşmeler ile maliklerin / kullanıcıların / yararlanıcıların belirlenmesi
- PEK'ler ile yapılan anketler
- Yerel çalışanlar ile odak grup toplantıları
- PEK'ler ile yapılan danışma toplantıları

Acacia Maden İşletmeleri GBP'nin **özel** arazi iktisabı faaliyetlerinden etkilenen iki mahalleye (3 yerleşim alanı) sahiptir. Hanönü Merkez Mahallesi'ndeki **Yılanlı yerleşim alanı** Projenin Atık Depolama Tesisi (ADT) için yapılan iktisaptan etkilenmektedir. Vakıfgeymene Mahallesi ise açık ocak sahası için yapılan istimlakten etkilenmektedir (**Sepetçioğlu ve Dereköy**). Bu özel parsellerin malikleri/kullanıcıları ile bu yerleşim alanlarında hane halkı anketleri yapılmıştır.

Gökçeada, Küreçayı ve Bağdere Projenin orman ve hazine arazisi iktisabından etkilenmiştir. Etkilenen yerleşim alanlarının muhtarları ile iktisap edilen arazilerin kullanıcılarının saptanmasına yönelik görüşmeler yapılmıştır. Muhtar ve başlıca bilgi kaynağı görüşmelerinde kamu arazisine ilişkin bireysel kullanıcı belirtilmemiştir ve ortak arazinin kullanımının ortaklaşa yapıldığı vurgulanmıştır. Dolayısıyla, etkinin anlaşılması ve arazi kaybına ilişkin hafifletme önlemlerinin formüle edilmesi için niteliksel görüşmeler yapılmıştır. Mevcut hassas grupların ve Projenin arazi iktisabı neticesinde hassas duruma düşebilecek olan grupların anlaşılmasına vurgu yapılmıştır. Kadınlar ve yaşlılar ile yapılan görüşmeler bu kişilerin kaygılarını / taleplerini ve Projenin bu kişilere yapabilecek olduğu olumsuz etkileri yansıtabilecek şekilde yapılmıştır.

Kasım 2016'da edinilen parsel veritabanına göre 84 parseldeki arazi iktisabından etkilenen 117¹⁷ PEK¹⁸ vardır. Kalıcı olarak bölgede yaşayan ve özel arazi maliki/ kullanıcı/ yararlanıcısı olan PEK'ler ile sosyoekonomik anketler yapılmıştır. Buna bağlı olarak, altyapının formüle edilmesi için 20 sosyoekonomik anket yapılmıştır (14 yüz yüze ve 6 telefon görüşmesi). Bu anketlerde *kalıcı olarak bölgede yaşayan* PEK'lerin timine ulaşılmıştır. Sepetcioglu yerleşim alanındaki bütün PEK'lerin geçici¹⁹ olarak burada yaşıyor olmaları nedeniyle, anket anında Sepetcioglu'na bağlı PEK'lerin hiçbirisi yerleşim alanında ikamet etmiyordu. Sepetcioglu'na bağlı PEK'ler ile yapılan danışma toplantısı, bu kişilerin geçim kaynaklarının ve arazi kullanımı biçimlerinin anlaşılması amacıyla Temmuz 2017'de gerçekleştirilmiştir. Niceliksel anketler kapsamlı görüşmeler ve danışma toplantıları ile desteklenmiştir. Beş muhtar, 3 Orman kooperatifi, 3 kamu kurumu, kadın çalışanlar, yaşlılar ile yapılan kapsamlı görüşmelerde arazi iktisabının etkileri ele alınmıştır. Parsel veritabanı PEK'lerin ikamet durumlarına göre güncellenmiştir²⁰.

¹⁷ PEK'lerin sayısının düşük parsel sayısına göre yüksek olmasının nedeni çoklu veraset durumudur.

¹⁸ Mukim olmayanların oranı oldukça yüksektir; Vakıfgeymene'de mukim olmayan malikler parsel sahiplerinin yüzde 80'i oranında iken, Yılanlı'da hane halklarının yaklaşık yarısı burada mukim değildir. Mukim Olmayan Haneler arazi ile bağlantısı olmayanlardır.

¹⁹ Sepetçioğlu yerleşim alanı yalnızca sezonluk olarak kullanılmaktadır; Nisan'dan (Mayıs) Eylül'e (Ekim) kadar. Bu PEK'lerin çoğu İstanbul'da yaşamaktadır.

²⁰ Bkz Ek 5 Tablo 2.

3.3. Sosyoekonomik durum

3.3.1. Demografik durum

2016 yılı itibariyle, Kastamonu ilinin Hanönü ilçesinde 3.865 kişi yaşamaktadır. Hanönü ilçesinin yaş dağılımına bakıldığında zaman, ilçenin yaşlanma eğilimi gösterdiği ve nüfus artışının yavaşladığı görülmektedir. Bu durum Hanönü ilçesinin geneli için de geçerlidir. Hanönü ilçesindeki göç eğilimi dışarıya doğrudur. İlçenin nüfus artış hızı 2010-2015 döneminde -%1,3 idi. Bu göç verme eğilimi PEK'lerin büyük bölümünün ilçe dışında ikamet etmeleri ile sonuçlanmıştır.

PEK'ler ile yapılan sosyoekonomik anketler hane halkı yapısı hakkında bilgi sağlamıştır. Anketler ortalama hane büyüklüğünün 3²¹ kişi ve ortalama yaşın ise 41 olduğunu ortaya koymaktadır. TURKSTAT verilerine göre, Türkiye çapındaki ortalama yaş 31'dir; bu yüksek yaş ortalaması nüfusun Projeden Etkilenen Yerleşim Alanlarında (PEY) yaşlanma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu durum Kastamonu ili için de geçerlidir. **Kastamonu ili Türkiye'nin ikinci en yüksek yaşlı nüfusa sahip olan ilidir.** Bu ilin yaş ortalaması 37,6'dır. Görüşülen hanelerin çoğunda (%86) 60 yaşın üstünde aile üyesi vardır. Yaşlı PEK'ler geleneksel aile ortamında çocukları ile yaşamaktadırlar. PEY'lerde özellikle de kırsal alanda azalma vardır. Muhtarlarla yapılan toplantılar 193 hanenin PEY'leri terk etmiş ve İstanbul ya da Ankara'ya taşınmış olduklarını ortaya koymaktadır. Muhtarlar göçün başlıca nedeninin maddi zorluklar, iş fırsatlarının olmayışı ve arazi yokluğu gibi ekonomik nedenler olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 3.2. Demografik istatistikler

Konu	Değer
Hane büyüklüğü (ortalama)	3
Yaş Ortalaması	41
Kadın/erkek oranı (yüzde)	%53-%47

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

3.3.2. Eğitim

Anket sonuçları nüfusun %8'inin okuma - yazma bilmediğini ortaya koymuştur. Okuma-yazma bilmeyen nüfusun tümü 65 yaşın üzerindedir. PEK'lerin çoğu ilkokul mezunudur (%34); nitelikli yüksek öğrenim almış olan PEK'lerin sayısı oldukça düşüktür (%5). Projenin istihdam fırsatları bakımından düşük eğitim düzeyi önemlidir. Projenin sürdürülebilir yerel istihdama özellikle de genç nüfusun eğitimi yoluyla yapmayı amaçladığı katkı büyük önem taşımaktadır.

Tablo 3.3. Eğitim istatistikleri

Eğitim Durumu	Kişi sayısı	Oran
Okuma-yazma bilmeyen	5	%8
Okuma-yazma bilen	6	%10
İlkokul terk	3	%5
İlkokul mezunu	20	%34
Orta okul mezunu	3	%5
Lise mezunu	2	%3

²¹ Ankete katılan Hanelerin yarısı hane başına 2-3 kişiden oluşmaktadır. 4 hanede 4 kişi var iken, 3 hane 6 veya daha üyeden oluşan geniş aile biçimindedir.

Üniversite/Meslek okulu mezunu	3	%5
Öğrenci olmayan (4 yaşın altında)	4	%7
Öğrenci	13	%22
Toplam	59	%100

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

PEK'lerdeki öğrencilerin çoğu taşınmalı eğitimden yararlanmaktadır. Merkez ilçedekiler haricinde kalan bütün hanelerdeki çocuklar okula taşınmalı eğitim ile gitmektedirler ve bir öğrenci ise yatılı lisede okumaktadır. 13 öğrencinin 4'ü eğitimlerine üniversitede devam etmektedirler ve bu durum ise genç neslin eğitime değer verdiğini göstermektedir.

Tablo 3.4.Öğrencilik durumu istatistikleri.

Öğrencilerin Okul Durumu	Öğrenci Sayısı	Taşınmalı Eğitim	Yatılı	Normal
İlkokul	3	2	0	1
Orta Okul	4	3	0	1
Lise	2	1	1	0
Üniversite/Meslek okulu	4	YOK	YOK	YOK
Toplam	13	6	1	2

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

3.3.3. Çalışma durumu

18-65 yaş arasında (aktif çalışma yaşı grubu) ankete katılan PEK'ler iki ana çalışma sahasından gelir elde etmektedirler: çiftçilik ve işçilik. Kadınlar kendilerini ev hanımı olarak tanımlamaktadırlar. PEK'lerin çalışma durumuna bakıldığı zaman, büyük bölümü kendilerinin aktif olmayan çalışma durumunda olduklarını beyan etmektedirler; ev hanımı, emekli, öğrenci gibi. Çalışan PEK'lerin herhangi bir sanata veya inşaat işçiliği niteliğine sahip değildirler. Kadınlar hem hayvancılık hem de tarım faaliyetlerinde yer alıyor olsalar da, yalnızca bir kadın kendisini çiftçi olarak tanımlamaktadır. Kadınların işgücüne katılımı önemli bir sorundur; Proje geçim kaynağı yeniden yapılandırması faaliyetleri kapsamında bu konuda çalışacaktır ve kadınların ekonomiye olan katkılarını görünür hale getirecektir.

Tablo 3.5.Çalışma durumu istatistikleri.

	Sayı	%
Çiftçi	6	%18,18
İşçi	6	%18,18
Ev hanımı	13	%39,39
Emekli	4	%12,12
Öğrenci	4	%12,12
Toplam	33	%100,00

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

3.3.4. Sağlık ve sosyal güvenlik

PEK'lerin %85'i sağlık sorunlarının olmadığını belirtmiştir. 7 PEK kronik hastalığı olduğunu belirtirken, 2 tanesi 'bakıma muhtaç yaşlı' kategorisine girmektedir. Kronik hastalıklara sahip olanların büyük bölümü yaşlılardır. Genç yaşta olan ve kronik hastalık nedeniyle çalışamayan yalnızca bir kişi vardır. PEK'lerin %93'ünün sosyal güvencesi vardır. PEK'ler arasında yalnızca 4 kişinin sosyal güvencesi yoktur.

Tablo 3.6.Sosyal güvenlik istatistikleri

Sosyal Güvenlik Durumu	Kişi sayısı	Oran
SGK	45	%76
GSS	10	%17
Sosyal güvencesiz	4	%7

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

3.4. Tarım ve Hayvancılık

Tarım ve hayvancılık PEY'lerdeki önemli geçim kaynaklarıdır. PEY'lerde yapılan anketlere göre, hanelerin büyük bölümü (%86) tarımla iştigal etmektedir²². Arazilerin büyük bölümü susuz tarıma uygundur. 2 hane sulu tarım yaptıklarını beyan etmiştir. Hanelerin %75'i arazilerini kendilerinin ettiklerini belirtirken, 2 hane arazilerinin boş olduğunu ifade etmiş ve 2 hane ise arazilerini yalnızca otlak olarak kullandıklarını açıklamışlardır. Hane başına ortalama ekili arazi büyüklüğü 16 dekar'dır. Bölgenin iklim şartlarının uygun olması sayesinde, bazı hanelerin üzüm bağları, bahçeleri ve meyve bahçeleri vardır. Görüşmeye konu olan arazilerin üçte biri kendi maliklerinin dışındaki kişilerce kullanılmaktadır. Bu arazilerin büyük bölümü icar esasında kullanılıyor olmakla birlikte, 2 hane akrabalarına / komşularına ait olan tarlaları kullanmaktadır. Bu haneler hane başına 3 dekar şlave alanda ekim yapmaktadır ve tarlaları kiralayan haneler ise 45 dekar ilave arazi kullanmaktadır.

Tablo 3.7.Ekilen arazilerin türü ve büyüklüğü.

Arazi Türü	Hane Sayısı	Büyüklük (dekar)	Dekar/Hane
Üzüm Bağı	3	7	2
Bahçe	9	17	2
Susuz tarla	11	155	14
Sulanan tarla	2	24	12
Tarla toplamı	11	179	16
Meyve bahçesi	4	10	3
Ormanlık	1	1	1
Diğer	1	1	1

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Anket sonuçlarına göre, buğday ve arpa en çok ekimi yapılan tarım ürünleridir. Yerel ürün olan sarımsak da hanelerce üretilmektedir. Muhtarlar ile yapılan toplantılarda alınan bilgiye göre, sarımsak Vakıfgeymene, Merkez ve Küreçay'da en fazla gelir getiren tarım ürünüdür. Muhtarlar, tarımsal gelir bakımından sarımsağı buğday ve pancarın izlediğini söylemişlerdir.

Tablo 3.8.En çok ekimi yapılan tarım ürünleri.

En çok ekimi yapılan tarım Ürün	Hane sayısı
1	Buğday
2	Arpa
3	Sarımsak
4	Ceviz

²²Tarım yapmayan hanelerin her ikisi de yaşlı kişilerden oluşmaktadır. İşgücüne sahip haneler tarım ve hayvancılık ile uğraşmaktadırlar.

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Hanelerin %70'i meyve ağaçlarına ve/veya diğer gelir getiren ağaçlara sahiptir. Elma ağaçları en yaygın meyve ağaçları iken, ceviz ağaçları en fazla gelir getiren ağaçlardır. Meyve bahçesi olan bire aile 150 ağaca sahiptir. Meyve ve ceviz üreten aileler ortalama 39 ağaca sahiptirler.

Tablo 3.9.Projedene etkilenen kişilerin ağaç türleri ve sayıları

Ağaç	Sayı
Armut	49
Ayva	37
Ceviz	79
Elma	135
Erik	23
Kiraz	44
Şeftali	1
Toplam	368

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

PEK'ler tarım faaliyetlerinde musluk suyundan, akarsulardan, derelerden ve sulama sistemlerinden yararlanmaktadırlar. Musluk suyu kullanan haneler suyun sulama için yeterli olmadığını belirtirken, akarsudan yararlanan haneler su kaynaklarının yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Tarım yapan hanelerin yarısı sulama sisteminin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Projenin su kaynakları üzerindeki olası olumsuz etkisi hanelerin tarımsal su kullanımını da etkileyebilecektir. Proje teknik ekibi su kaynaklarının özellikle de sulamanın yetersiz olduğu yerlerde Proje faaliyetleri nedeniyle ilave yük oluşturmalarının önlenmesi için gereken tedbirleri alacaktır. Bu amaçla, su kaynaklarının haritası çıkarılmıştır. Bu kaynaklar sürekli olarak izlenecek, numuneler analiz edilecek ve Çevresel ve Sosyal Etki Analizi Raporunda ifade edilen Hidrojeoloji etkisi izleme ve değerlendirme süreci ile takip edilecektir. Ayrıca, su kaynaklarının ve sulama altyapılarını geliştirilmesi ve sulu tarıma geçiş yapılması, vs. de desteklenecektir. Ancak bu destekler toplumsal kalkınma programının bir parçası olarak yapılandırılacak ve programlanacaklardır.

3.4.1. Hayvancılık

Ankete katılan PEK'lerin %71'i hayvancılık yapmaktadır. Hayvancılık yapan haneler arasında büyükbaş hayvancılığı daha yaygındır. Her hanenin ortalama 9 adet büyükbaş hayvanı vardır. PAS'lerde hayvancılık faaliyetleri yapılmaktadır. Hayvancılık Merkez mahallesi ile Küreçayı'ndaki başlıca tarımsal faaliyetlerdir. Büyükbaş hayvancılığı yapan 3 hanenin ortalama 67 hayvanı vardır. Hanelerin büyük bölümü kendi gereksinimlerini karşılayacak şekilde kümes hayvanlarına sahiptir. Yalnızca üç hane canlı hayvan yan ürünlerini (süt, yoğurt, peynir) sattıklarını beyan etmiştir, PEK'ler yan ürünleri kendi gereksinimleri için kullanmaktadır.

Tablo 3.10.Hayvancılık verileri.

	Hane Sayısı	Hayvan Sayısı	Ortalama hayvan/hane
Büyükbaş Hayvancılığı	8	72	9
Küçükbaş Hayvancılığı	3	200	67
Kanatlı Hayvancılığı	9	75	8

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Meralar sığır üreticileri için büyük öneme sahiptir. Muhtarlar ile yapılan toplantılar sırasında, özellikle Vakıfgeymene muhtarı meraların önemini vurgulamıştır ve arazi istimlaki kapsamında Projenin iktisap ettiği mera arazilerinin köy tüzel kişiliği adına ilave arazi tescili yoluyla telafi edilebileceğini belirtmiştir. **Acacia Maden İşletmeleri mera sorununu çözmek için ilave arazi satın almıştır ve bu yeni araziye erişim için güzergah planlaması yapmaktadır.** Proje kapsamındaki arazi istimlaki nedeniyle Yolanlı mahallesinde hayvanların dolaşımına kısıtlama getirilmiştir. Hayvancılık faaliyetlerinin devam edebilmesi için hanelerin meralara erişebiliyor olmaları gerekmektedir. Acacia Maden İşletmeleri PEK'ler ve muhtarlar ile toplantılar düzenleyerek hayvancılık faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamaya çalışmaktadır.

3.5. Hanelerin Gelir ve Giderleri

3.5.1. Hanelerin Geçim Kaynakları

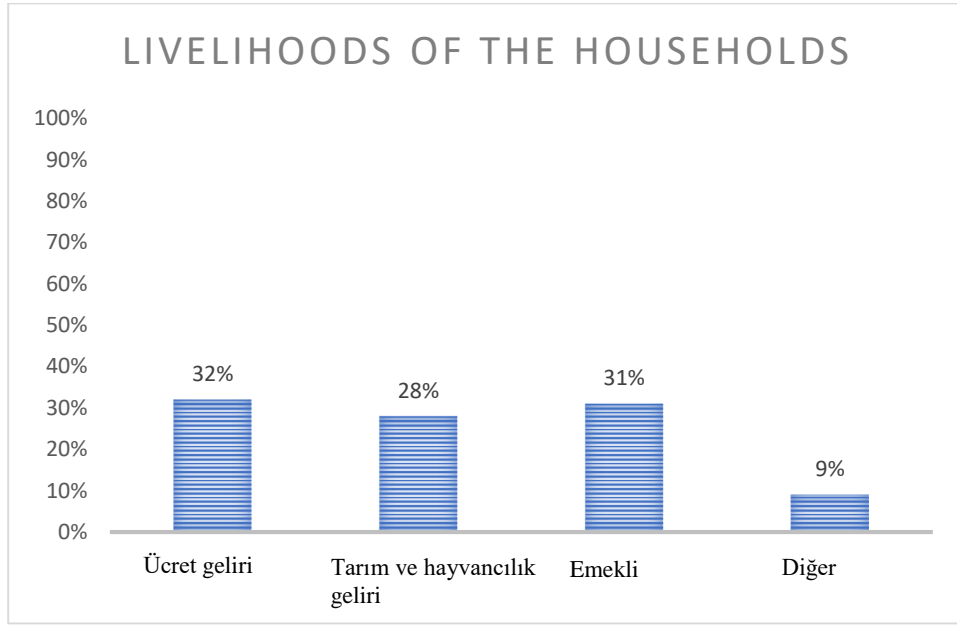
Anketin en önemli sonuçlarından bir tanesi hanelerin birden fazla geçim kaynağına sahip olmalarıdır. Düzenli emekli aylıkları ve/veya düzenli işçi maaşları tarım ve hayvancılık gelirlerini tamamlamaktadır. Hanelerin ortalama yıllık geliri 28.737 TL'dir ve bu rakam eşdeğer hane halkı geliri olan **11.495 TL** ile başa baştır²³. TURKSTAT tarafından 2015 yılında yapılan "Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasına" göre, Türkiye'nin yıllık ortalaması 16.515 TL iken, Kastamonu'nun ortalaması **11.969 - 15.301 TL arasıdır**²⁴. Bu durum hane halkı geliri ortalamasının il ortalamasına yakın, ancak ulusal ortalamanın gerisinde olduğunu göstermektedir. Hayvancılık faaliyetleri bitkisel üretimden daha fazla gelir getirmektedir. Hane halkı gelir yapısı incelendiği zaman, tarımsal gelirin (bitkisel üretim + hayvancılık) tarımla iştigal eden hanelerin gelirinin yalnızca %35'ini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Geçim kaynakları handeler arasında dağıtıldığı zaman, ücretli gelirler, emekli aylıkları ve tarım - hayvancılık gelirleri arasında oldukça dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. **Anketler sırasında tek geliri yoksulluk yardımı olan bir adet yaşlı hane belirlenmiştir, bu hane hassas gruplar kapsamında izlenecektir.**

²³ Eşdeğer hane halkı gelirinin hesaplanmasında TURKSTAT'ın kullandığı yöntemden yararlanılmıştır. Ortalama hane büyüklüğü 4,2'dir. Hanedeki diğer bireylerin yaş ortalaması 14'ün üzerindedir. Buna göre, hanedeki referans kişi "1" sayılmış, diğer bireyler ise "0,5" sayılmışlardır ve eşdeğer hane halkı sayısı hesaplanmıştır (1 + 0,5 + 0,5 + 0,5 = 2,5). Daha sonra, elde edilen rakam yıllık hane halkı gelirine bölünmüştür (27.737 / 2,5 = 11.495 TL).

²⁴http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_Panel_2011/turkce/metaveri/tanim/essdeggerlik-oelcceggi/index.html

²⁴<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21868>

Şekil 3.1.Hanelerin geçim kaynakları

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

PEK'ler arasında mevsimsel işler oldukça düşüktür. Telefonla görüşülen 6 PEK'den 4'ü emekli olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.11.Hanelerin Gelir Yapısı

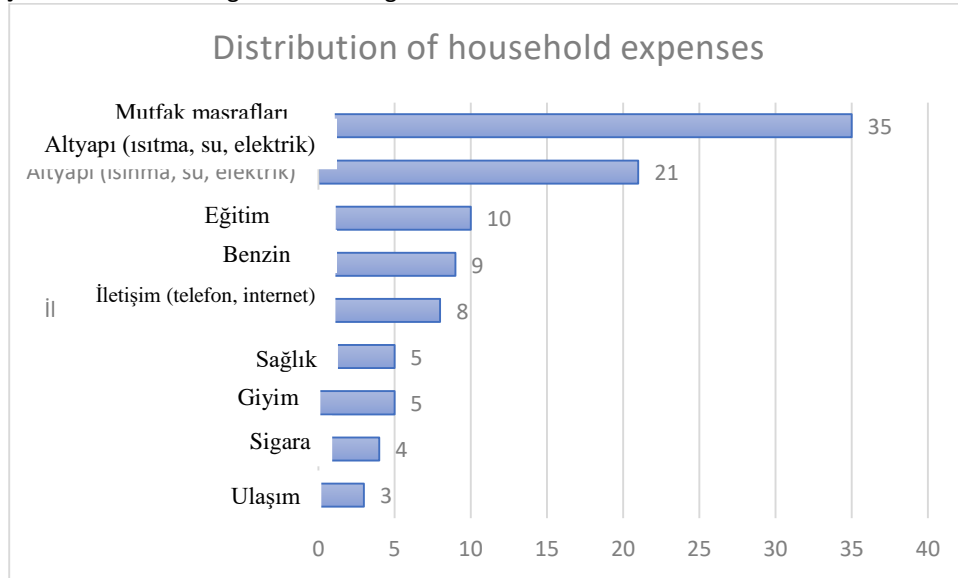
	Hane sayısı	Toplam Yıllık Gelir (TL)	Yıllık Ortalama (TL)	Aylık Ortalama (TL)
Ücret Gelirleri	9	253.880	28.209	2.351
Ücretli iş	6	106.440	17.740	1.478
Sanatkar/Esnaf/Tacir	2	21.600	10.800	900
Emekli	9	123.840	13.760	1.147
Mevsimlik / geçici işçiler	1	2.000	2.000	167
Tarımsal Gelir	6	16.000	2.667	222
Tarla mahsulleri	6	12.000	2.000	167
Meyve üretimi, bağcılık, vs.	2	4.000	2.000	167
Hayvancılık	8	96.840	12.105	1.009
Hayvan satışı	8	94.500	11.813	984
Hayvansal ürünler	3	2.340	780	65
Diğer gelirler	4	35.600	8.900	742
Kira geliri	3	8.000	2.667	222
Sosyal yardımlar (2 dul maaşı, 2 yaşlılık maaşı)	4	12.000	3.000	250
Diğer	1	15.600	15.600	1.300
Genel Toplam	14	402.320	28.737	2.395

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

3.5.2. Hanelerin Giderleri

Ortalama yıllık hane halkı gideri 20.819 TL'dir (Tablo 3.14). Hane giderleri incelendiği zaman, en fazla yeri mutfak masraflarının tuttuğu görülmektedir. Hane giderlerinin %35'i gıda için sarf edilmektedir. Hanelerin aylık gelirleri göz önünde tutulduğu zaman,²⁵ bu çarpıcı bir orandır. Hanelerin elektrik, su ve ısıtma gibi temel altyapı ihtiyaçları giderlerin beşte birini oluşturmaktadır. Okula giden çocukların olduğu hanelerde eğitim masrafları da önemli paya sahiptir. Bütün haneler sağlık giderlerini belirtmişlerdir.

Şekil 3.2. Hane halkı giderlerinin dağılımı.

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Hayvancılık tarımsal üretim giderleri tarımsal masraflar arasındadır. Hayvan yemi hayvancılık giderlerinde anlamlı bir paya sahiptir. Haneler hayvancılık faaliyetlerini desteklemek üzere fiğ ve mısır yetiştiriyor olmakla birlikte, merada otlatma hayvan yemi gereksinimi karşılamamaktadır ve dışarıdan destek alınması gerekmektedir. Hanelerin yıllık ortalama mera gideri 4.629 TL'dir ve veterinerlik giderleri ise 1.625 TL'dir. Pestisit ve gübreler bitkisel üretimdeki tarımsal harcamalar arasında anlamlı bir paya sahiptir. Hanelerin ortalama yıllık tarımsal harcamaları 1.614 TL'dir. Anketler sırasında bir hane borçlu olduğunu belirtmiştir.

Tablo1.4. Proje etkilenen arazi dağılımı.

Expense Türler	Hane sayısı	Toplam Yıllık Masraf	Yıllık Ortalama (TL)	Aylık Ortalama (TL)
Hanelerin Giderleri	14	291.460	20.819	1.735
Odun	6	4.900	817	68
Kömür	9	13.600	1.511	126
Elektrik	14	20.100	1.436	120
Su	8	3.500	438	36
Tüp	14	12.640	903	75
Sabit hat	6	1.860	310	26

²⁵ PEK'ler kendileri için bir miktar hayvansal ve bitkisel üretim gerçekleştirdiklerini ve bunlardan gelir elde etmediklerini belirtmişlerdir. 'Aynı' terimi kendi ürünlerini kullanan haneleri tanımlamak için kullanılmaktadır.

Cep telefonu	11	15.360	1.396	116
Internet	5	2.760	552	46
Kira (Ev)	1	4.200	4.200	350
Mutfak (Gıda)	14	89.800	6.414	535
Giyim	12	13.800	1.150	96
Eğitim	4	25.000	6.250	521
Sağlık	10	14.000	1.400	117
Ulaşım	6	8,200	1,367	114
Sigara	6	9,840	1,640	137
Yakıt (otomobil, vs.)	5	24,700	4,940	412
Yakıt (kamyon, mazot, vs.)	10	27,200	2,720	227
Hayvancılık Giderleri	8	46.760	5.845	487
Hayvan yemi	7	32,400	4,629	386
Hayvan Alımı	1	1.000	1.000	83
Veteriner hizmetleri	8	13.000	1.625	135
Kümes hayvanları	1	360	360	30
Tarımsal Harcamaları	11	17.750	1.614	134
Tohum-fide	9	6.600	733	61
Tarımsal pestisit	7	7.650	1.093	91
Kimyasal gübre	3	3.250	1.083	90
Tarımsal sulama	1	250	250	21
Borç	1	2.000	2.000	167
Borç	1	2.000	2.000	167
Genel Toplam	14	357.970	25.569	2.131

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

3.5.3. Hanelerin Yaşam Koşulları

Ankette hanelerin kendi yaşam koşullarına ilişkin algılara yönelik sorular yer almıştır. Bu sorular hanelerin geleceğe dönük beklentilerini yansıtmaktadır ve mevcut ekonomik durumlarını gösterme amacını taşımaktadır. PEK'lerin hiç birisi yaşam koşullarını rahat/kolay olduğunu belirtmemiştir. Hanelerin çoğu kendilerini orta düzeyde görüyor iken, 4 PEK ise geçinmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. (Tablo 3.15).

Tablo 3.12. Hanelerin 'Geçim kaynağınız evinizin temel ihtiyaçlarını ne kadar iyi karşılıyor?' sorusuna verdikleri yanıtlar

Geçim Durumu	Hane Sayısı	%
Kolaylıkla	0	%0
Orta	9	%64
Zorlukla	4	%29
Bilmiyorum	1	%7
Toplam	14	%100

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Yaşam koşullarının bir önceki yıla göre yapılan karşılaştırmasında, 6 PEK "daha kötü" derken, 4 PEK "daha iyi" demiştir. Hanelerin büyük bölümü ekonomik koşullarının önümüzdeki 5 yılda daha kötüye gideceğini düşünmektedirler.

Tablo 3.13. Hanelerin önceki yılki yaşam koşulları

Önceki yıla göre yaşam koşulu	Hane Sayısı	%
Aynı	3	%21
Daha kötü	6	%43
Daha iyi	4	%29
Bilmiyorum	1	%7
Toplam	14	%100

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

3.6. Hanelerin Varlıkları

3.6.1. Projeden Etkilenen Arazi Varlığı

Proje kapsamındaki arazi iktisabından hem susuz hem de sulu tarım arazileri etkilenmiştir. Projenin hane başına ortalama arazi iktisabı 8 dekardır. Susuz tarım arazilerinin yaklaşık 5,1 dekara ve sulu tarım arazilerinin ise yaklaşık 9,1 dekara istimlak edilmiştir. Projeden etkilenen hanelerden 2'si yalnızca sulu tarım arazilerini kaybederken, 3'ü hem sulu hem de susuz tarım arazilerini kaybetmiştir. 14 haneden 8'i 4 dekardan daha az arazi kaydına sahip iken, 4 hane 10 dekardan daha fazla arazi kayında sahiptir.

Tablo3.14. Proje kapsamındaki arazi iktisabından etkilenme türü.

Etkilenen arazi türü	Hane Sayısı	%
Yalnızca susuz tarım	9	%64,29
Yalnızca sulu tarım	2	%14,29
Hem sulu hem de susuz tarım	3	%21,43
Toplam	14	%100

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Araştırma sonuçları 2 hanenin 20 dekardan daha fazla araziye sahip olduğunu göstermektedir. En az etkilenen hanelerden satın alınan araziler 1 dekardır fakat en fazla etkilenen hanelerden alınan araziler 24 dekardır. Vakıfgeymene Dereköy'deki bir ev en sulu arazisini kaybetmiştir. Vakıfgeymene Sepetçioğlu'ndan bir diğeri ise en kurak olan arazisini kaybetmiştir.

Tablo3.15. Hane başına ortalama arazi edinimi.

Etkilenen Arazi	Hane Sayısı	Toplam boyut (dekar)	Ortalama
Kuru	12	60	5

Sulu	5	45.5	9.1
-------------	---	------	-----

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Projeden etkilenen topraklarda en çok yetiştirilen ürünler buğday ve arpadır. 4 hanede gelir getiren bir ürün olan sarımsak üretilmektedir. **Araştırma sonuçlarına göre**, arazilerindeki PEK ağaçları da arazi ediniminden etkilenmiştir. 10 hane, arazilerinde ağaç olduğunu belirtmiştir. Bir hanenin 150 ağaç kökü olan üzüm bağı da arazi edinimi yoluyla satın alınmıştır.

Table 3.16. En çok yetiştirilen ürün

En çok ekimi yapılan tarım ürünleri	Ürün	Hane sayısı
1	Buğday	14
2	Arpa	9
3	Sarımsak	4
4	Grass	3
5	Sugar beet	2

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Araştırma sonuçları, ceviz ağacının, Proje tarafından edinilen ağaçlar arasında başta geldiğini göstermektedir. Ceviz dışında meyve ağaçları da haneler tarafından kullanılmaktadır. Hanehalkı başına ortalama ağaç kaybı 14.8'dir.

Table 3.17. Satın alınan topraklardaki ağaçlar

Ağaç	Sayı
Armut	19
Ayva	8
Ceviz	60
Çitlembik	6
Dut	1
Elma	28
Fir	1
Kiraz	14
Sakız Ağacı	5
Şeftali	1
Vişne	5
Toplam	148

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Hane halkına ayrıca, Projeden etkilenen arazilerinden edindikleri yıllık gelirleri de soruldu. 11 PEK, kaybedilen topraklar üzerinde düzenli gelir sağladığını bildirirken, 3 PEK arazilerini kullanmadıklarını belirtti. PEK'lerin araziden elde ettikleri gelirler, arazinin büyüklüğü ile orantılıdır. Arazinin 10 dekar'ından fazlası etkilenen 2 hane dışında etkilenen araziden elde edilen yıllık gelir 1.492 TL'dir. Daha büyük araziler kaybeden haneler için beyan edilen yıllık arazi geliri 10.600 TL'dir.

PEK'lerin kullandığı tarım arazilerine ait bilgiler 'tarım' başlığı altında verilmiştir. PEK'ler, Proje tarafından satın alınanlardan başka arazilere de sahiptir. Projenin arazi edinimi, çoğunlukla arazi kaynaklarının % 40'ından daha azını etkilemiştir. İki hane, Proje tarafından satın alınan arazilerinin dışında çok az arazilerinin olduğunu belirtmiştir.

Table3.18.Projeden etkilenen arazi / Toplam arazi oranı.

Projeden etkilenen arazi / Toplam arazi	Etkilenen hane sayısı
%20'den az	5
%20-40	5
%40-60	2
%60-80	0
%80'den fazla	2

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Araştırmada, PEK'lerin ikamet ettikleri ev dışında başka bir mülkiyet sahibi olup olmadıkları da soruldu. Sonuçlar, hanehalkının üçte ikisinin ev veya dükkan gibi başka taşınmazlarının da olduğunu ortaya koymuştur. Hanönü, köy evlerinden sonra PEK'lerin ikinci tercihidir.

Tablo3.19. Hanelerin sahip olduğu diğer mülkler

Taşınmaz	Hane sayısı	%	Hanönü	Yer Kastamonu	İstanbul
Ev	5	36%	4	0	1
Dükkan	1	%7	1	0	0
Hem ev hem dükkan	3	%21	5	1	0
Hiçbiri	5	36%			
Toplam	14	100%			

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

3.6.2. Araçların ve tarım makinalarının mülkiyeti

Hanelerin araç ve tarım makinesi sahibi olması gelir düzeyi ile ilgili bilgi vermektedir. Tarım faaliyetlerini yürüten PEK'lerin % 90'ının traktörü vardır. 4 hanenin kendi otomobilleri vardır. 1 hanede iş faaliyetleri için kullanılacak bir minibüs ve 1 hanede de kamyon/yük arabası vardır. Bunlar nispeten yüksek gelir düzeyine sahip hanelerdir.

Tablo3.20.Hanelerin araç mülkiyetleri

Araçlar ve tarım makineleri	Hane sayısı	Araç sayısı
Otomobil	4	4
Minibüs	1	1
Kamyon	1	1
Yük arabası	1	1
Traktör	10	11

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

3.7. Araz tazminatlarının kullanım şekli

Araştırmalarda, PEK'lere, karşılıklı anlaşma yoluyla arazilerini satarak elde ettikleri parayı nasıl kullandıkları sorulmuştur. Hanelerin elde ettiği para parselin kaç sahibi olduğuna ve parselin büyüklüğüne göre değişmektedir. Hane halkı, hanehalkı başına ortalama değerinin 73.786 TL olduğunu bildirmiştir (Tablo 3.24). 10.000 YTL'nin altında gelir elde eden hanehalkları, paralarını hanehalkı

harcamaları ve borç ödemeleri için kullanmıştır (Tablo 3.25). 10.000-50.000 YTL arasında gelir elde eden haneler, paralarını, eski ev eşyalarının yenilemek ve yaşam koşullarını iyileştirmek için kullanmıştır. Toprak satışından elde edilen gelir arttıkça hanehalkı da yatırım yapma fırsatı elde etmiştir. Yüksek meblağlar elde eden hanelerden bazıları, parayı Hanönü veya Kastamonu'daki ev satın almak veya daha sonradan ev yapmak amacıyla arazi satın almak için kullanmıştır. PEK'lerin hiçbir gelirlerini tarım arazileri veya hayvancılık kapasitelerini arttırmak için kullanmamıştır.

Tablo3.21.Hanehalkı başına ortalama arazi değeri.

	Hane sayısı	Toplam (TRY)	Hane başına düşen ortalama değer (TRY)
Hanehalkı başı arazi değeri	14	1,033,000	73,786

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Tablo3.22.Arazi bedellerinin kullanım şekli.

Hanehalkı başına arazi bedeli	Hane sayısı	Kullanım şekli
10,000 YTL'nin altında	2	Hanehalkının genel harcamaları, borç ödemesi
10,000-50,000 YTL	5	Ev eşyaları, yenileme, çocuklara para verilmesi, kredi ödeme, ev masrafları
51,000-100,000 YTL	4	Köydeki/şehirdeki evler, evlilik masrafları, hanehalkının genel masrafları, kredi ödemeleri
100,000 YTL'nin üstünde	3	Şehirdeki/Merkezdeki evler, kredi/borç ödemeleri, genel masraflar

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Telefonla yapılan araştırmalar, şehir dışında ikamet eden PEK'lerin ya parayı bankalara yatırdıklarını, ya çocuklarına verdiklerini ya da Hanönü'ndeki evlerinin yenilenmesi için kullandıklarını göstermiştir.

3.8. Paydaş Katılımı, Proje Bilgieri ve Şikayet Mekanizması

Araştırmaya katılan PEK'lerin proje hakkında nasıl bilgilendirildikleri soruldu. PEK'lere ilişkin temel bilgi kaynağı (%64), şirket temsilcilerinden gelen ziyaretler ve şirket temsilcileriyle yapılan görüşmelerdir. İkinci bilgi kaynağı muhtardır ve onu da Belediye izlemektedir. Ne hakkında daha fazla bilgi istedikleri sorulduğunda, 6 hane başka sorularının olmadığını belirtmişlerdir. Bilgilendirilmek isteyen PEK'ler şunlarla ilgilenmektedirler: Projenin çevreye etkileri, PS arazisinin tekrar hayvancılık faaliyetleri için kullanılıp kullanılamayacağı, araziler için bir sulama sistemi inşa ettirilip ettirilmeyeceği, projenin ilçeye katkısı olup olmadığı ve yerel istihdamın işletme aşamasında nasıl sürdürüleceği. Projeden etkilenen iki yerleşim, Yılanlı mevkii Merkez mahalle ve Vakıfgeymene, Sepetçioğlu ve Dereköy, Projenin farklı bileşenlerinden etkilendiği için soruları ve şikayetleri de farklılık gösterebilir. **Projenin düzenli olarak gerçekleştirilen kamu bilgilendirme toplantıları, PEK'lerin kendi yerleşimleriyle ilgili soru sorabileceği ve cevap alabilecekleri bir şekilde devam edecektir.**

PEK'ler Projeye ilgili şikayetlerini şirkete ve/veya muhtara bildirmelidir. 2 hane, şikayetlerini kaymakamlığa yönlendirebileceklerini belirtmiştir. **Özellikle arazi edinimden etkilenenler olmak üzere, PEK'ler Proje şikayet mekanizması hakkında ziyaret edilecek ve bilgilendirilecektir. Hanönü'de sürekli ikamet eden arazi ediniminden etkilenen hane sayısı çok az olduğu için bu hanelerle yüz yüze görüşülebilir.** Şikâyet ve iletişim için başvuru acil şikâyet hattı ile ilgili farkındalığın düşük olduğu

görülmüştür. Şikayet mekanizmasının sayıları PEK'lerle paylaşılmalı ve şikayet mekanizmasının çalışmaları açıklanmalıdır. **Acacia Maden İşletmelerinin bununla ilgili bir şikayet mekanizması vardır.** Acacia Maden İşletmeleri Halkla İlişkiler Bölümü, şirket faaliyetlerinin başlamasından bu yana yüz yüze görüşmelerin ve bilgilendirmenin devam ettiğini, tüm köylerin şikayetlerine ilişkin bilgi panolarının bulunduğunu, tüm muhtarların irtibat numaralarını bildiğini ve tüm köylerin ziyaret edildiğini bildirmiştir.

3.9. PEK'lerin Proje Algısı

PEK'lerin Projeyi nasıl algıladıklarını ölçmek için ankette projenin olumlu ve olası olumsuz etkileri hakkında soru sorulmuştur. PEK'ler Projenin en büyük olumlu etkisinin ilçenin kalkınmasına yaptığı katkı olduğunu düşünmektedirler. Diğer olumlu etkiler Projenin köye, mahalleye ve ekonomiye yaptığı katkılardır. 4 PEK herhangi bir etki beklemediklerini belirtirken, 3 hane yalnızca zarar vermesini beklediklerini belirtmiştir.

Tablo 3.23. Projenin Yararları.

Projenin Yararları	Hane sayısı	%
Ulusal ekonomiye katkı	1	%7
İlçenin kalkınmasına katkı	5	%36
Köyün/mahallenin kalkınmasına katkı	1	%7
Yararsız/avantajsız	4	%29
Yalnızca zarar	3	%21
Toplam	14	%100

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

PEK'lere bu soruya birden fazla yanıt verme olanağı sunulmuştur, hiçbir seçenek okunmamıştır, verdikleri yanıtlar işaretlenmiştir. PEK'ler Projenin olumsuz etkilerinin kendi yaşamlarına hissedilenler olduğunu ifade etmektedir; gürültü, toz, hayvancılık faaliyetleri ile ürün kayıpları, ve azalan geçim kaynakları gibi. Bu raporun amacı PEK'lerin geçim kaynaklarına verilecek olası zararların ortadan kaldırılması ve geçim kaynaklarının yeniden yapılandırılmasıdır. Bu nedenler, PEK'lere etkilerin en aza indirilmesi için hangi önlemlerin alınması gerektiği de sorulmuştur.

Tablo 3.24. Projenin olumsuz etkileri

Projenin en olumsuz etkileri	Hane sayısı	%
Toz / artan toz	6	%19
Hayvancılık faaliyetlerindeki kayıp	5	%16
Gürültü / artan gürültü	5	%16
Yolların hasar görmesi	4	%13
Mahsullerin/ağaçların hasar görmesi	4	%13
Geçim kaynaklarındaki kayıp	2	%6
Artan trafik riski	2	%6
Arazilerin hasar görmesi	1	%3
Arazilerin inşaatı uygunsuz hale gelmesi	1	%3
Geçim kaynaklarının etkilenmesi	1	%3
Ormanın zarar görmesi	1	%3

PEK'lerin önlemlerdeki en büyük önceliği gelir getiren tarım ve hayvancılık faaliyetleri idi. PEK'lerin önerdiği önlemler altyapı destekleri, gelir getiren işler ve işgücüne katkı olarak özetlenebilmektedir. Gelir getiren işlerin arasına tarım ve hayvancılığın geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin dahil edilebileceğini belirtmişlerdir. PEK'ler sulu tarıma geçiş yapılmasını, sulama sistemlerinin inşa edilmesini, hayvancılık faaliyetlerinin başlatılmasını, hayvanlar için yalıklar inşa edilmesini önermişlerdir. Maden yakınındaki Sepetçioğlu'nda bulunan hanelerin patlamalardan etkilenmemesi için altyapısal önlemlerin alınması, Yılanlı bölgesine geçiş için köprü yapılması, yol ve cami inşası, vs. gibi talepler vardı. Yerel istihdamın işgücüne katkı yapmasının sağlanması ve meslek kurslarının düzenlenmesi önerilmiştir. PEK'lerin önerdiği önlemler yeniden yapılandırma sürecinin bir parçası olacaktır.

Tablo 3.25. Olumsuz etkilerinin hafifletilmesi önlemleri.

Olumsuz etkilerinin hafifletilmesi ile ilgili öneriler	Hane sayısı	%
Gelir getiren (tarım - hayvancılık) işler	5	%26
Yerel istihdam	4	%21
Yol yenilemesi / inşaatı	3	%16
Altyapı	2	%11
Ormancılık	1	%5
Meslek kursları	1	%5
İçme suyu	1	%5
Okul inşası / desteği	1	%5
Sosyal destek (camiler, vs.)	1	%5

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

PEK'lere hangi konuların geçim kaynaklarının iyileştirilmesine yardımcı olacakları da sorulmuştur. PEK'lerin büyük bölümü hayvancılık hakkında bilgilendirilmeyi istemişlerdir. Hayvancılık bağlamında büyükbaş, küçükbaş, kanatlı hayvancılığına, arıcılığa ve hayvancılık tesislerine değinilmiştir. Öte yandan, bitkisel üretim konuları ise sulu tarım, seracılık faaliyetleri, tarla bitkileri verileri, meyve üretimi ve bahçecilik idi.

Tablo 3.26. Geçim kaynaklarını geliştirecek olan başlıca konular.

Konu	Hane Sayısı	%
Büyükbaş hayvancılığı	7	%33,33
Küçükbaş hayvancılığı	5	%23,81
Sulu tarım	2	%9,52
Arıcılık	1	%4,76
Hayvancılık tesisleri	1	%4,76
Seracılık	1	%4,76
Tarla bitkileri verileri	1	%4,76
Meyve üretimi/bahçecilik	1	%4,76
Kanatlılar	1	%4,76
Meslek kursları	1	%4,76

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

Kadın ve genç PEK'lere meslek tercihleri de sorulmuştur. PEK'ler nakış, ev ekonomisi, hayvancılık, vs. gibi başlıkları belirtmiştir. PEK'lerin talepleri ile ilgili olarak, PEK'lerin geçim kaynaklarının paydaşların geçim kaynakları ile geliştirilmesi ve sosyal becerilerin artırılması ile ilgili kurslar bu gereksinimlere göre planlanacaktır.

Ayrıca, Acacia Maden İşletmeleri yerel kalkınmaya ve PEK'lerin kendilerini geliştirmelerine katkı yapacak olan kursları bu gereksinimlere göre planlayacaktır. Bunlar temelde meslek kursları olacaktır. Acacia Maden İşletmeleri'nin yerel istihdam yönergesinde bu konu ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Kalifiye işgücünün eğitilmesi ve bilgi birikimi ile becerilerin iyileştirilmesi amacıyla Acacia Maden İşletmeleri A.Ş. tarafından Hanönü ilçesinde çeşitli eğitim programları düzenlenmiştir. Bu kurslar şunlardır: İnşaat Makineleri (Forklift) Kullanımı; Tehlikeli ve Çok Tehlikeli İşlerde Çelik İskelet; Tehlikeli ve Çok Tehlikeli İşlerde Betonarme, Demir, Kalıp ve Çatı İşleri Uzmanlığı; ve Katı Yakıtlı Kalorifer Ateşçiliği kursları.

Bunların yanı sıra, Hanönü'nden 60 kişi sertifika almak üzere Halk Eğitim Merkezindeki **girişimcilik kursuna** katılmıştır. Aralık 2016'da "Mesleğimle Varım Projesi" kapsamında 23 kişi (6 kadın ve 17 erkek) sertifika almak üzere silahsız **özel güvenlik kursuna** katılmıştır.

Mesleki ve sosyal kurslar projenin sonraki aşamaları için planlanmaktadır ve devam edecektir. Ancak, PEK'lere eğitim faaliyetleri ile kurslarında öncelik verilecektir.

Proje gereksinimlerine ve PEK'lerin seçimlerine bağlı olarak daha fazla eğitim programına destek verilmesi planlanmaktadır.

Tablo 3.27. Kadınlar ve gençler için kurslar

Kadınlar ve gençler için kurslar	Hane sayısı	%
Giyim, nakış	6	%33,33
Meslek kursu	5	%27,78
Ev ekonomisi	2	%11,11
Hayvancılık	2	%11,11
Bilgisayar	1	%5,56
Tarım	1	%5,56
Arıcılık	1	%5,56

Kaynak: SRM sosyoekonomik araştırması, 2016

3.10. Hassas Gruplar

3.10.1.1. Yaşlılar

Yaşlılar projeden etkilenen grupların önemli bir bölümünü oluşturmaktadırlar. PEK'ler arasındaki 12 kişi 65 yaşın üzerindedir. Bu kişiler 8 farklı hanede yaşamaktadır. Anket sonuçları, yaşlanma eğilimi gösteren Hanönü ilçesinde Projeden etkilenen hanelerden ikisinin **yalnızca** yaşlılardan oluştuğunu göstermektedir. Diğer hanelerde yaşlılar çocukları ile birlikte yaşamaktadır. Yalnızca yaşlılardan oluşan hanelerden birisinde yaş ortalamaları 86 olan bir çift yaşamaktadır. Bu kişilerin gereksinimlerini mahalledeki komşuları karşılamaktadır. Diğer hanenin yaş ortalaması 74'tür ve çocukları il dışındadır. Ancak, hane sakini emekli maaşı almakta ve tarımla uğraşmaktadır. Çocukları ile yaşayan 2 PEK yaşlılık yardımı almaktadır. **Proje ekibi yaşlıların hanelerini ziyaret edecek ve kendilerine Proje hakkında izleme ve değerlendirme prosedürleri başta olmak üzere bilgi verecektir ve ihtiyaçlarını öğrenecektir. Yaşlıların haneleri zor durumda bırakılmayacaktır ve Proje kapsamında kendilerine geçim kaynağı yeniden yapılandırması yoluyla destek verilecektir. Sosyoekonomik durumları çok düşük olan PEK'lere gıda ve sağlık yardımı verilecektir. Kamu hizmetlerinden ve sosyal yardımlardan faydalanabilmeleri için kendilerine kılavuzluk yardımı yapılacaktır.**

3.10.1.2. Engelliler

PEK'ler arasında bedensel veya zihinsel engelli kişiler yoktur. Ancak, kronik hastalıklar nedeniyle bedensel kapasiteleri düşük olan 9 PEK vardır. Bu PEK'lerin büyük bölümü yaşlılığa bağlı hastalıklardan mustarip olmakla birlikte, bir hanede 21 yaşında kronik hastalığı olan bir kişi vardır ve ayrıca bu kişi önemli oranda arazi kaybı yaşayan bir hanede yaşamaktadır. Proje ekibi izleme sürecinde bu haneyi yakından takip edecek, sık sık ziyaret edecek ve Proje nedeniyle durumunun kötüleşmesini engelleyecektir.

3.10.1.3. Kadınlar

Proje sahasının nüfusunun %53'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Neredeyse bütün hanelerde yaşlı bir kadın bulunmaktadır. Yalnızca kadınlardan oluşan bir hane belirlenmiştir. Kadınların istihdamı ve ekonomiye katılımı Projenin ana çalışma konularından bir tanesidir ve Proje Hanönü'nde yeni kurulan kadın kooperatifine tam destek vermektedir. Kadınların mesleki beceriler ile donatılmalarına yönelik çalışmalar da yürütülmektedir. Proje kapsamında yalnızca kadınlardan oluşan hanenin ziyaret edilmesi ve hane sakinlerine Proje hakkında yüz yüze bilgi verilmesi planlanmaktadır.

3.10.1.4. Topraksızlar

2 hane Proje alanı dahilindeki arazilerinin tümünü değeri karşılığında Acacia Maden İşletmeleri'ne devretmiştir. Bu hanelerden bir tanesi bu bedel karşılığında Kastamonu'da ev almıştır ve ayrıca sanatkar gelirine sahiptir. Bahse konu PEK, etkilenen arazinin büyüklüğü sayesinde en yüksek arazi bedellerinden bir tanesini almıştır. 17 dekar arazi için toplamda yaklaşık 255.000 TL ödenmiştir. Yapılan görüşmelerde, tarım veya hayvancılık faaliyetlerine geri dönme amacını taşımadığını belirtmiştir.

Diğer hane ise etkilenen arazide 9 parselin hissedarı idi. Parsel başına ortalama hissedar sayısı 6'dır. Etkilenen arazinin kullanıcısı aynı zamanda hissedar olan PEK'dir. Diğer hissedarlar ilçe dışında yaşamaktadırlar. Parsellerin toplam büyüklüğü 17 dekar olup, PEK'ye yaklaşık 250.000 TL arazi bedeli ödenmiştir. Hanesinin büyüklüğü 3 kişidir. Tarım dışındaki yegane geliri emekli maaşıdır. Ayrıca, ailesinin geçimini sağlamak için kendine ait 2 dekarlık tarlada da tarım yapmaktadır. Görüşmeler

sırasında, almış oldukları arazi bedelini karlı tarım ve hayvancılık faaliyetlerine yatırmayı henüz düşünmediklerini belirtmişlerdir.

Proje kapsamında, geçim kaynaklarının yeniden yapılandırılması için yürütülmesi planlanan toplum kalkınması programları hakkında ve bu programlardan yararlanan hanelere öncelik tanınacağı konusunda hanelere bilgi verilecektir.

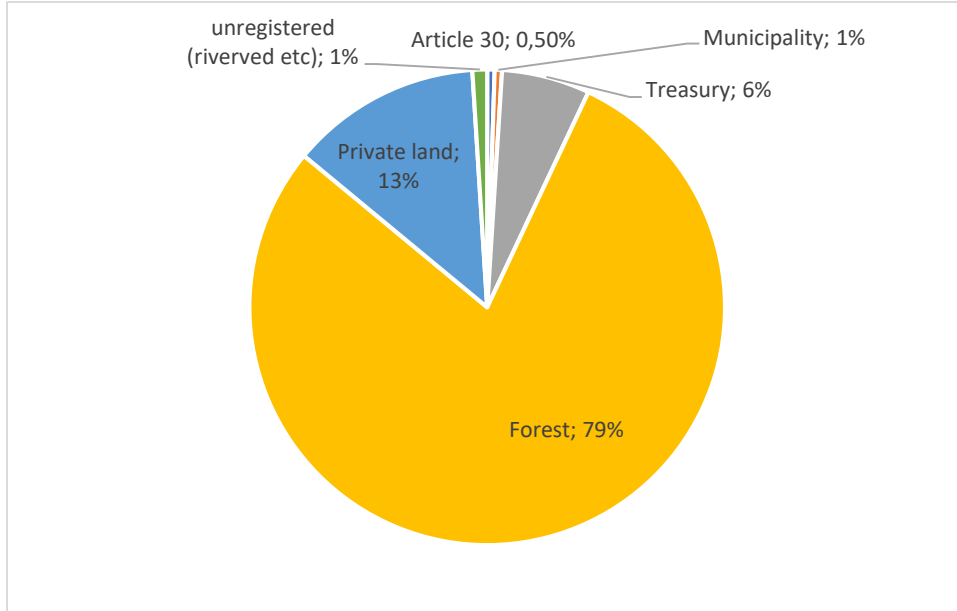
Bölüm 4 Projenin Arazi İstimlakı ve Etkileri

GBP arazi istimlakı faaliyetleri halihazırda orman arazilerini, meraları, kurumsal arazileri (Belediye) ve özel mülkiyetli arazileri kapsamaktadır. Proje gerekliliklerine paralel olarak, 610 parselden 4.122 dekar arazi iktisap edilmiştir. Bu bölümde arazi istimlakı arazi türleri ve istimlak türleri bakımından ayrıntılarıyla ele alınmaktadır.

4.1. Arazi istimlakine genel bakış

GBP, Projenin bütün tesis alanları için yapılan arazi istimlakini ve enerji nakil hatları için yapılan arazi istimlakini kapsamaktadır. Proje arazi istimlakı bakımından en fazla orman arazilerini etkilemektedir. Proje kapsamında toplam olarak 3.251,8 dekar orman istimlak iktisap edilmiştir. İstimlak edilen toplam arazinin %6'sı hazine arazisinden oluşmaktadır. Özel mülkiyetteki araziler ise toplamda 524 dekar ile %13'ü oluşturmaktadır.

Şekil 4.2. Arazi istimlakinin dağılımı.

Kaynak: Acacia Maden İşletmeleri 2017

Arazi istimlakı proje gerekliliklerine bağlı olarak değişmektedir. Projenin tesis alanları için istimlak edilen araziler²⁶ özel sahipleri ve Belediye gibi kurumlar ile karşılıklı mutabakata varılarak istimlak edilmiştir. Enerji Nakil Hatları²⁷ Proje gerekliliklerine göre ve Acil İstimlak Kararı ile istimlak edilmişlerdir. Buna göre, kurumların arazileri Türk Mevzuatının 30uncu Maddesi uyarınca istimlak edilmişlerdir ve özel mülkiyetteki araziler ise Türk Mevzuatının 27 ve 10uncu Maddelerine göre istimlak edilmişlerdir. ENH ile ilgili istimlak için, özel mülkiyete yönelik irtifak hakları, kalıcı mülkiyet hakkı yalnızca 4 dekar için olmakla birlikte, istimlakın en büyük bölümü (470 dekar) için verilmişlerdir.

²⁶ Tesis alanları açık ocakları, PS'yi, fabrika alanını, kamp alanlarını, yönetim ofisini, yağ sahalarını ve nakliye güzergahlarını içermektedir.

²⁷ Enerji Nakil Hatlarına ilişkin ayrıntılar için, bkz. EK 1

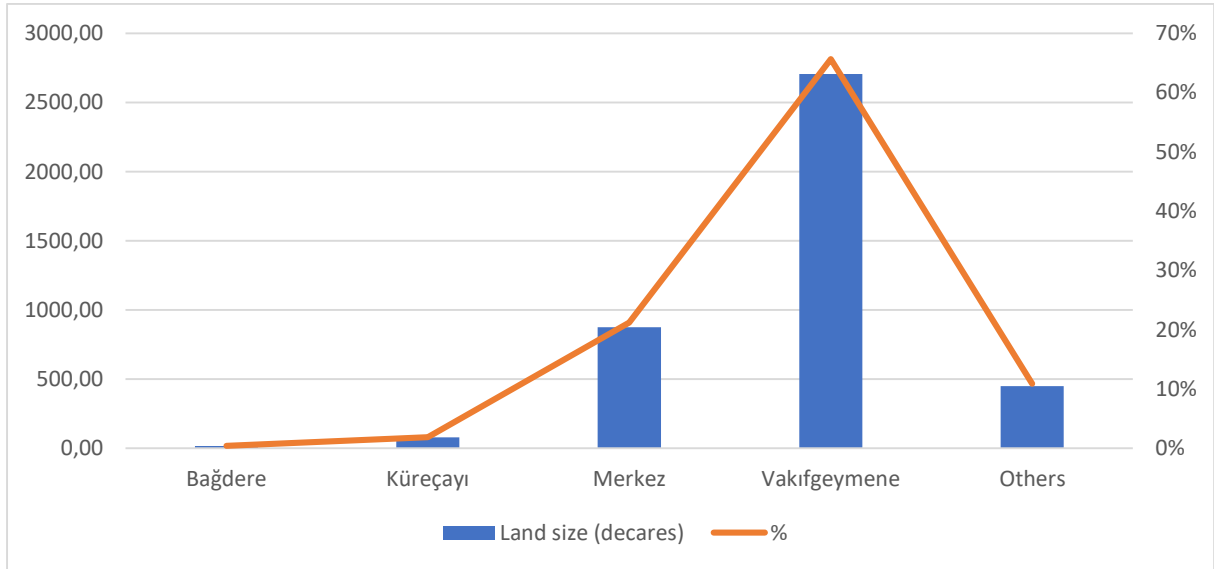
Tablo 4.28. Etkilenen arazilerin türü ve büyüklüğü

Arazi Türü	Mülkiyet (dekar)	İrtifak (dekar)	Toplam arazi (dekar)	Parsel Sayısı
3üncü taraf (meralar da dahil)	–	33,99	33,99	22
Belediye	–	20,31	20,31	12
Hazine	–	232,9	232,9	35
Ormancılık	–	3251,8	3251,8	10
Özel İktisap	299,84	–	299,84	91
Özel İstimlak	–	224,45	224,45	224,45
Özel kiralanan	–	13,27	13,27	13,27
Tescilsiz (akarsu yatağı, vs.)	–	45,77	45,77	45,77
Toplam	299,84	3822,49	4122,33	610

Kaynak: Acacia Maden İşletmeleri 2017

Arazi istimlaka yerleşim alanları bazında incelendiği zaman, Vakıfgeymene'nin **Proje tesisleri için arazi istimlakinden** en fazla etkilenen yerleşim alanı olduğu görülmektedir (Şekil 4.2). Vakıfgeymene'deki etkilenen 2.719 dekarın %92'si orman arazisidir. Hanönü Merkez ise arazi istimlakinden en fazla etkilenen ikinci sıradaki büyük yerleşim alanıdır. Özel mülkiyetteki arazi istimlaka Vakıfgeymene ve Merkez mahallerini etkilemektedir.

Şekil 4.3. Arazi büyüklüklerinin yerleşim alanlarına göre dağılımı

Kaynak: Acacia 2017

Tablo 4.29. Yerleşim alanları bazında arazi istimlakı

Yerleşim alanı adı	Arazi Türü	Arazi büyüklüğü (M2)	Parsel Sayısı
Bağdere	Hazine	11.560	2
Bağdere	Orman	5.048	1
Küreçayı	Orman	77.352	2
Merkez	Belediye+Hazine	93.250	12
Merkez	Orman	682.841	2
Merkez	Özel	97.690	39
Vakıfgeymene	Mera	2.260	5
Vakıfgeymene	Orman	2.486.559	5
Vakıfgeymene	Özel	216.980	67
Diğer	Mera	31.730	17
Diğer	Belediye+Hazine+tescilsiz	194.170	106
Diğer	Özel	222.890	352
Toplam		4.122.330	610

4.2. ENH için Arazi İstimlakı

ENH'nin hat olması nedeniyle, tesis arazisi istimlakine kıyasla ENH'den daha fazla yerleşim alanı etkilenmektedir. ENH arazi istimlakı Hanönü ilçesinde 6 yerleşim alanını (1 mahalle, 5 köy), Taşköprü ilçesinde 5 yerleşim alanını (2 mahalle, 3 köy) ve toplamda ise 11 yerleşim alanını etkilemektedir. ENH kapsamındaki mülk iktisabı ve irtifak özel mülkiyetteki, orman, hazine, mera ve üçüncü taraf kurum arazileri ile ilgili olarak gerçekleştirilmiştir. Toplamda 485 parsel etkilenmiştir. Mülkiyet kamulaştırmasının tamamlandığı arazinin büyüklüğü 3.684 m²'ye karşılık geliyorken, irtifak tesis edilen arazi büyüklüğü ise 470.245 m²'dir.

Tablo 4.30. Yerleşim alanları bazında arazi istismali (ENH).

İlçe	Yerleşim Alanı	Türü	Arazi İstismali	Parsel Sayısı	Mülkiyet Kamulaştırması (M2)	İrtifak (M2)	TOPLAM (M2)
Taşköprü	Musalla	Mahalle	Madde 30 (TEİAŞ)	1	0	1.061	1.061
Hanönü	Merkez	Mahalle	Madde 30 (Hanönü Belediyesi Mezarlık Arazisi)	3	0	6.277	6.277
Hanönü	Küreçayı	Köy	Madde 30 (Küreçayı Köyü Tüzel Kişiliği)	1	0	1.018	1.018
Taşköprü	Musalla	Mahalle	Kamu Malı (Mera)	1	50	6.870	6.920
Taşköprü	Eskiatça	Mahalle	Kamu Malı (Mera)	1	72	10.867	10.938
Taşköprü	Çördük	Köy	Kamu Malı (Mera)	6	158	8.584	8.742
Taşköprü	Kornopa	Köy	Kamu Malı (Mera)	7	78	12.356	12.434
Hanönü	Bağdere	Köy	Kamu Malı (Mera)	1	0	894	894
Hanönü	Küreçayı	Köy	Kamu Malı (Mera)	1	26	1.978	2.004
Taşköprü	Hamzaoğlu	Köy	Orman	1	73	6.556	6.629
Hanönü	Sirke	Köy	Orman	5	235	23.901	24.136
Hanönü	Bölük yazı	Köy	Orman	1	241	26.061	26.302
Hanönü	Küreçayı	Köy	Orman	4	255	46.753	47.008
Hanönü	Merkez	Mahalle	Orman	2	482	25.634	26.116
Hanönü	Bağdere	Köy	Orman	1	144	9.839	9.983
Taşköprü	Çördük	Köy	Hazine	4	32	3.488	3.520
Taşköprü	Hamzaoğlu	Köy	Hazine	4	0	1.283	1.283
Hanönü	Sirke	Köy	Hazine	7	42	2.557	2.600
Hanönü	Küreçayı	Köy	Hazine	1	0	637	637
Hanönü	Bağdere	Köy	Hazine	1	0	1.727	1.727
Hanönü	Kornopa	Köy	Hazine	2	21	1.353	1.374
Taşköprü	Musalla	Mahalle	Şahıs	16	211	8.813	9.024
Taşköprü	Eskiatça	Mahalle	Şahıs	6	81	6.181	6.262
Taşköprü	Çördük	Köy	Şahıs	73	312	53.991	54.303
Taşköprü	Kornopa	Köy	Şahıs	95	410	51.809	52.218
Taşköprü	Hamzaoğlu	Köy	Şahıs	67	289	41.319	41.608
Hanönü	Sirke	Köy	Şahıs	41	166	22.097	22.263
Hanönü	Akçasu	Köy	Şahıs	16	71	13.368	13.440
Hanönü	Bölük yazı	Köy	Şahıs	7	25	4.344	4.369
Hanönü	Küreçayı	Köy	Şahıs	26	163	17.344	17.507
Hanönü	Bağdere	Köy	Şahıs	2	0	1.836	1.836
Hanönü	Merkez	Mahalle	Şahıs	8	47	3.349	3.395
Taşköprü	Musalla	Mahalle	Tescilsiz (3üncü Taraf Kurumlar)	4	0	3.158	3.158
Taşköprü	Eskiatça	Mahalle	Tescilsiz (3üncü Taraf Kurumlar)	3	0	3.127	3.127
Taşköprü	Çördük	Köy	Tescilsiz (3üncü Taraf Kurumlar)	11	0	2.517	2.517
Taşköprü	Kornopa	Köy	Tescilsiz (3üncü Taraf Kurumlar)	19	0	26.985	26.985

Taşköprü	Hamzaoğlu	Köy	Tescilsiz Kurumlar)	(3üncü	Taraf	12	0	1.744	1.744
Hanönü	Sirke	Köy	Tescilsiz Kurumlar)	(3üncü	Taraf	9	0	1.945	1.945
Hanönü	Akçasu	Köy	Tescilsiz Kurumlar)	(3üncü	Taraf	4	0	1.073	1.073
Hanönü	Küreçayı	Köy	Tescilsiz Kurumlar)	(3üncü	Taraf	7	0	3.568	3.568
Hanönü	Merkez	Mahalle	Tescilsiz Kurumlar)	(3üncü	Taraf	4	0	1.985	1.985
Toplam						485	3.684	470.245	473.929

Kaynak: Acacia 2017.

4.3. Orman arazileri

Projede en fazla orman arazileri istimlak edilmiştir. Vakıfgeymene ve Merkez mahalleleri ilçe merkezine bağlı olduklarından dolayı **orman köyü niteliğine sahip değildirler** ve ormandan yararlanan PEK'ler karşısında kısıtlamalara sahiptirler²⁸. Öte yandan, Bağdere, Küreçayı ve Gökçe ağaç köyleri orman köyü niteliğine sahiptirler ve ormancılık kooperatifleri vardır.

Projenin orman kullanımı için gereken izinleri vardır. Tesis alanındaki 3251,80 dekarlık orman arazisi için 2017 yılının sonu itibariyle toplamda **31.329.171 TL** ödenmiştir. Orman kullanımı için ödenen tutarlar arazi kullanım bedelini, ağaçlandırma tutarını ve teminatı içermektedir. Orman ödemelerinin yaklaşık %81,5'ini arazi kullanım bedeli meydana getirmektedir.

Tablo 4.31. Orman bedelleri

Yıl	2017	2016	2015	2014	Toplam
Arazi İzni	7.377.319	6.986.536	6.859.267	4.336.538	25.559.660
Ağaçlandırma	194.175	69.885	2.880.218	1.826.987	4.971.265
Teminat	83.261	12.481	375.072	327.432	798.246
Toplam	7.654.755	7.068.902	10.114.557	6.490.957	31.329.171

Kaynak: Acacia 2017

Projenin orman arazisi istimlakı Hanönü'nün ormancılık kapasitesini yüzde 1'ini oluşturmaktadır. Muhtarlar, ormancılık kooperatifleri, PEK'ler ile yapılan görüşmelerden anlaşıldığı üzere, orman arazisi kaybının ilçede alternatif oran kaynaklarının mevcut olması nedeniyle anlamlı bir geçim kaynağı etkisi yapması beklenmemektedir. Buna rağmen, Acacia arazi kullanımını en aza indirmek suretiyle ayak izini azaltmayı amaçlamaktadır. Acacia'nın orman arazisi istimlakını nasıl azalttığına ilişkin örnek bir vaka aşağıda sunulmaktadır:

²⁸ 6831 sayılı Ormancılık Kanununun 31, 32 ve 33üncü fıkralarında orman köylerinin ormanlardan ne şekilde istifade edebilecekleri düzenlenmektedir.

Vaka analizi: Acacia Maden İşletmeleri'in orman arazilerinin kullanımının olumsuz etkilerini en aza indirmesi

Acacia Maden İşletmeleri döküm sahasına ve ADT sahası için gereken orman kullanımı izinlerine sahiptir. Yılanlı mahallesinden gelen taleplere ve Orman İşletme Müdürlüğü ile yapılan toplantılara paralel olarak, Orman ve PEK'ler için 27.500 yangın yolu açılmıştır ve bu yol daha sonradan düzenli bir yol haline gelmiştir. Ayrıca, PEK'ler ile yapılan toplantıların sonucunda, Ekonomik Olmayan Kaya için tahsis edilen 111.366 m² alan 64.208 m² seviyesine düşürülmüştür ve arazi kullanımı 48.158 m² oranında azaltılmıştır. Üstelik, Hanönü Orman Müdürlüğü'nün ve Kuzulu köyünün talebi üzerine, 90.000 m² orman erişim yolu orman yangın yolu olarak inşa edilmiştir.

4.4. Hazine arazisi

Proje gerekliliklerine uygun olarak mera ve hazine arazileri istimlak edilmiştir. Projeden etkilenen mera arazileri Vakıfgeymene yerleşim alanının Dereköy köyündedirler. Dereköy mera arazisi Projenin derivasyon tüneline ve diğer yapılarından etkilenmektedir. Hayvancılık Dereköy için önemli bir geçim kaynağı olduğundan, Acacia Maden İşletmeleri Vakıfgeymene mahallesinin muhtarı ve azaları ile 01.04.2015 tarihinde toplantı yapmış ve Projeden etkilenenlerin dışında kalan yeni mera arazileri bulmayı kabul etmiştir. Bu anlaşma uyarınca:

1. Yeni arazi büyüklük bakımından mevcut arazinin +/-%20'si olacaktır.
2. Yeni arazi Dere mahallesinin bölgesi ve insanların tarlalarının dahilinde veya bu bölgeye mümkün olan en yakın yerde olacaktır.
3. Yeni arazi kendi niteliklerine uygun olacaktır.
4. Tünellerin inşaatı sona erme ve işletmeye alma tarihlerinin ardından 12 ay içinde tamamlanacaktır.
5. Yeni arazi mücbir sebep nedeniyle gerekli olmadıkça kiralanacaktır. Tarla sahiplerine ödenecek kira bedelini Acacia Maden İşletmesi üstelenecektir (anlaşma yapıldığı zamanki unvan).
6. Acacia Maden İşletmeleri A.Ş. satın alanın arazinin hayvan otlatılması için düzenlenmesine yönelik ekim masraflarını ve arazi düzenleme masraflarını karşılayacaktır.

Bu anlaşmanın ardında, Acacia Maden İşletmeleri 105/69 numaralı adada yer alan 20.849 m²'lik özel mülkü 300.000 TL'lik tapu bedeli karşılığında 11.11.2015 tarihinde Dereköy mahallesinde mera arazisi olarak kullanılmak üzere satın almıştır. Acacia hayvanlar için meraya giden yolu açmak amacıyla yeni meranın yanındaki parseli üç yıllığına kiralamıştır. Ancak, bu erişim yolu için geçici bir çözümdür ve yeni meralara giden yollar için kalıcı çözüm bulunmasına dönük görüşmeler sürmektedir. Ayrıca, Acacia hayvan yemi kapasitesini artırmak için mera iyileştirme programına yatırım yapacaktır.

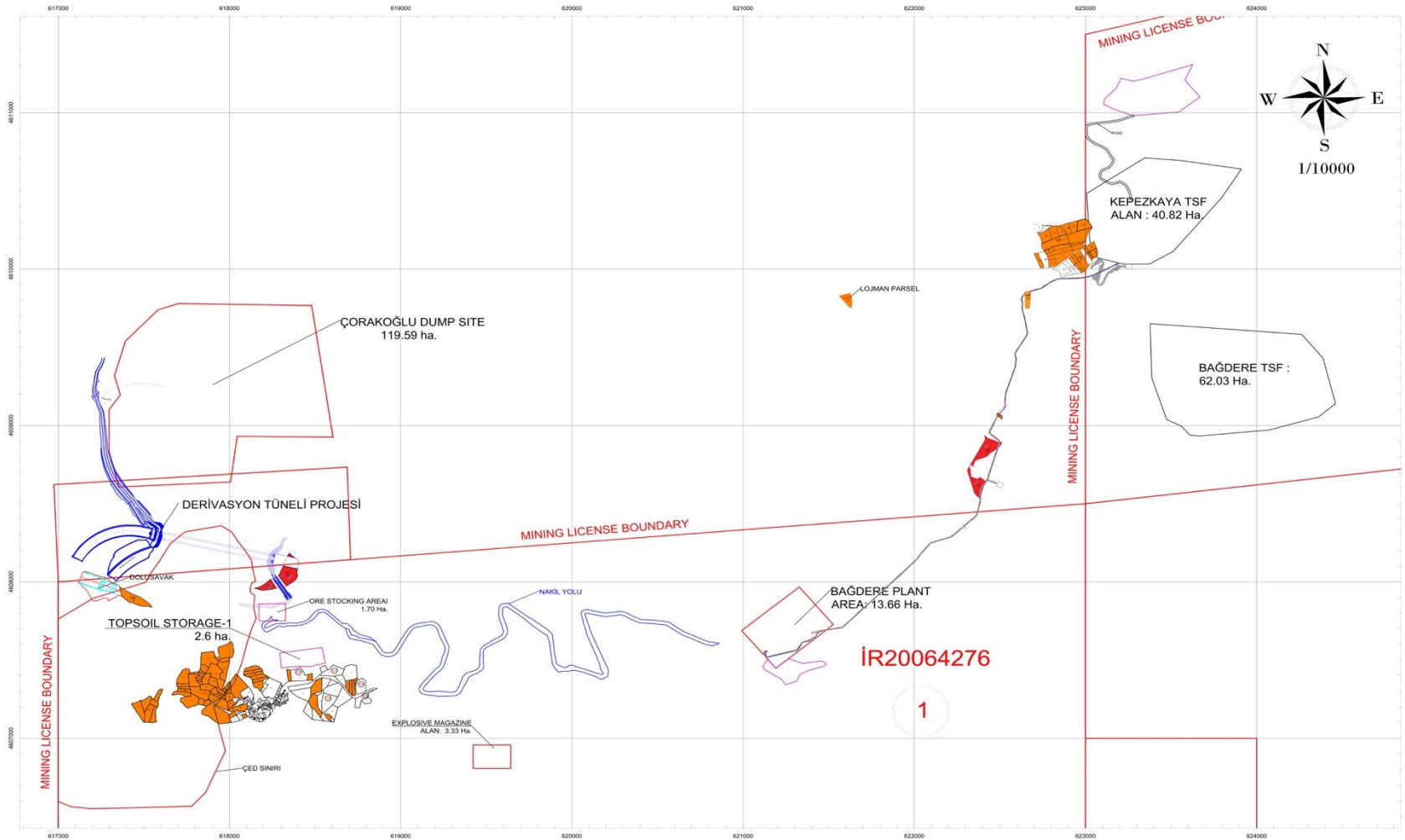
Tablo 4.32. Yerleşim alanlarına göre arazi istimlakı

Yerleşim Alanı	Arazi Türü	Arazi Büyüklüğü (M2)	Parsel Sayısı

Bağdere	Hazine	11.560	2
Merkez	Hazine	93.520	12
Vakıfgeymene	Mera	2.260	5
Diğer	Hazine-Belediye- Mera-TML dahil	225.900	123
Toplam	Hazine	333.240	142

Kaynak: Acacia Maden İşletmeleri, 2016.

Harita: Acacia Maden İşletmeleri, Satın Alınan Parseller

4.5. Mezarlık²⁹

Projenin arazi istimlakı kapsamında, ilave ADT ile ilgili bir alternatif Bağdere'dir. Bağdere tesisi işletmenin birinci safhasının ardından gerekecek olan ilave ADT kapasitesi için alternatif sahalardan bir tanesi olmakla birlikte, arazi istimlakı etütleri ADT inşaatının Merkez mahallesi anayolu üzerindeki mezarlığı etkileyebilecek olduğunu ortaya koymaktadır. Eğer Bağdere ADT tercih edilen alternatif olarak görülürse, mezarlık sınırları dahilindeki 15 mezar kültürel ve dini yükümlülükler bakımından mezarlığın başka bir bölümüne nakledilecektir ve Belediye ile bu konuda bir protokol imzalanacaktır. Bu protokolde Belediyenin Acacia Maden İşletmeleri'ne ait Proje sahasına artık defin yapmayacağı da beyan edilecektir. Acacia Maden İşletmeleri yeni mezarların hazırlanması ve mezarlığın düzenlenmesi sorumluluğunu üstlenecektir. Acacia Maden İşletmeleri Belediye'ye peyzaj ve mezarlık düzenlemeleri için teknik ve mali destek sunacaktır³⁰.

4.6. Özel Parseller

Özel parsellere ilişkin arazi istimlakı 2013 yılında başlamış ve 2016 yılının sonu itibariyle tamamlanmıştır. Özel parsellere ilişkin arazi istimlakı gönüllü alıcı ve gönüllü satıcı anlaşmaları ile gerçekleştirilmiştir.

Arazi istimlakı fizibilite sondaj çalışmaları ile birlikte başlamıştır. Arazi malikleri ile yüz yüze görüşülmüş, belirlenen fiyattan teklifler sunulmuş ve karşılıklı mutabakat ile uzlaşmaya varılmıştır.

4.6.1. Arazi değerlemesi

Değer tespiti arazilerin ilçedeki el değiştirme değerlerine dayandırılmıştır. İktisaplar satıcının izni ile arazinin rayiç bedeli üzerinden yapılmıştır. Arazi istimlakı süreci 2013 yılında başlamış ve 2016 yılının sonuna değin sürmüştür. Bu süreçte pazarlığa dayalı arz-talebe ve enflasyona bağlı olarak arazi bedellerinde artış yaşanmıştır. Uzlaşmaya dayalı bedeller ve fiyatlardaki değişimlerin nedenleri aşağıda açıklanmaktadır.

4.6.1.1. Vakıfgeymene Mahallesindeki Özel Mülkiyette Bulunan Parseller için Arazi Değerlemesi

Vakıfgeymene mahallesinden yapılan özel mülkiyetteki arazi iktisabı yıllar boyunca değişiklik göstermiştir. 2013 ile 2015 yılları arasında toplamda 67 adet özel mülkiyetteki parsel iktisap edilmiştir. Parsel sahiplerinin vefat etmelerine ve çoklu verasete bağlı olarak, hissedarların sayısı yıllar içinde artış göstermiştir. Birden fazla hissedarı olan parseller m2 bedelleri artmış ve bu durum ise hissedar başına düşen gelirden artışa yol açmıştır. PEK'ler kendi özel parsellerini Projenin arazi iktisabı öncesinde ne şekilde kullandıkları konusunda görüşmeler yapılmıştır. Sepetcioğlu'ndaki bütün PEK'ler yerleşim alanında yalnızca geçici olarak ikamet ediyor olduklarından arazilerini ekmediklerini ve bu arazileri tarımsal gelir elde etmek amacıyla kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Buna rağmen, evlerinin önündeki bahçeleri mevsim sebzeleri yetiştirmek üzere kullanmaktadırlar.

²⁹ Daha fazla bilgi için, bkz. **EK 3 Pasa Sahasının Mezarlık üzerindeki Etkisine ilişkin Şerh**

³⁰ Protokolün içeriği Acacia Maden İşletmeleri ile Belediye arasında imzalanacak olan anlaşma çerçevesinde değişiklik gösterebilecektir. Protokolün içeriğine ilişkin görüşmeler bu raporun hazırlandığı sırada halen devam etmektedir.

Tablo 4.33. Vakıfgeymene arazi istimlaki özet tablosu

Yer	Vakıfgeymene Mahallesi
Toplam Parsel Sayısı	67
Arazi Büyüklüğü (M2)	216.980
Ödeme Yılı	2013-2015
Ödenen Bedel	4.317.305
Arazi Fiyatı/m2	20
Hissedar Sayısı	397
Hissedar/TL	10.666

Kaynak: Acacia 2017.

Arazi istimlaki politikalarına ve bedellerine ilişkin yıllık bilgiler aşağıda açıklanmaktadır.

Tablo 4.34. Vakıfgeymene'de yıllara göre arazi istimlakı

Yıl	Metodoloji	Toplam Parsel Sayısı	Arazi Büyüklüğü (M2)	Ödenen Bedel	Arazi Fiyatı/m2	Parsel TL/m2	Hissedar TL
2013	Arazi iktisabı yüz yüze yapılmıştır. Ağustos - Eylül 2013 arasındaki iktisaplar ortalamada 4 TL/m2 (4 parsel) karşılığında yapılmıştır ve tek bir parsel 6 TL/m2 fiyattan satın alınmıştır. Ekim 2013'te alımlar 5 TL/m2 (12 parsel) fiyattan gerçekleşmiştir.	17	55.124	261.713	5	15.395	6.231
2014	Arazi alımları Şubat ayında başlamış ve Kasım ayında sona ermiştir. Şubat - Ağustos 2014 arasındaki alımların neredeyse tümü 5 TL/m2 (10 parsel) bedelden yapılmıştır. Tek bir parsel 8 TL/m2 fiyattan satın alınmıştır. Kasım ayındaki alımların neredeyse tümü 11 TL/m2 (25 parsel) bedelden yapılmıştır.	36	82.111	825.182	10	22.922	6.655
2015	Arazi iktisapları Nisan ve Kasım arasında gerçekleşmiştir. Daha önceki arazi alımları ilçedeki arsa piyasasını ciddi oranda yükseltmiştir. Pazarlıkların sonucunda 5 parsel 14 ila 27 TL/m2 fiyattan alınmıştır. Çok sayıda parsel hissedarı olması nedeniyle, kendi paylarının arazi değerini yükseltmek istemişlerdir ve bu durum ise arazi fiyatlarında anlamlı bir değişiklik ile sonuçlanmıştır. 19 ve 31 hissedarı olan toplam 8 parsel için ödemeler arazi büyüklüğüne bakılmaksızın yapılmıştır. 19 hissedarlı parseller için hissedar başına yaklaşık 13.631 TL ödenmiştir ve 3 hissedarlı 4 parsel için ise hissedar başına yaklaşık 11.031 TL ödenmiştir. Bu durumda ise arazi birim fiyatı 19 hissedarlı parseller için 49 TL /m2 olurken, 31 hissedarlı 5 parsel için 153 TL/m2 olmuştur. Kasım ayında son satın alınan arazi 31 hissedarlı parsellerden oluşmuştur.	14	79.745	3.230.410	44	242.113	13.625
Toplam/Ortalama		67	216.980	4.317.305	20	64.157	10.666

Kaynak: Acacia 2015.

4.6.1.2. Merkez için Arazi Değerlemesi - Yılanlı Bölgesindeki Özel Mülkiyetli Parseller

Son arazi iktisabı Merkez mahallesinin Yılanlı mevkiinde yapılmıştır. **2016 yılında** toplam 16 parsel satın alınmıştır.

2015 yılında Vakıfgeymene mahallesindeki parseller 15 TL/m2 fiyattan edinilmişlerdir. Bu değer haneler ile yapılan toplantılara uygun ve taban olarak değerlendirilmiştir, bu bölgedeki bütün özel mülkiyetli parsellerin 15 TL/m2 fiyattan satın alınmalarına karar verilmiştir ve arazi iktisabı buna göre yapılmıştır.

Tablo 4.35. Yılanlı mahallesi arazi istimlakı özeti

Yer	Merkez mahallesi Yılanlı mevkii
Toplam Parsel Sayısı	18
Arazi Büyüklüğü (M2)	68.103
Ödeme Yılı	2016
Ödenen Bedel	1.021.581
Arazi Fiyatı/m2	15
Hissedar Sayısı	43
Hissedar TL/m2	23.758

Kaynak: Acacia 2015.

4.6.1.3. Arazi İktisap Fiyatı Özeti

Özel mülkiyetli parseller için yapılan ödemeler yıllar içinde değişmiştir. 2013 yılında 4 TL/m2 fiyattan yapılmışlardır ve bu rakam 2016 yılında genel itibariyle 15 TL/m2 düzeyine yükselmiştir. Bunun nedeni ise ilçedeki arsa piyasasının yükselmesi ve arazi maliklerinin Proje kapsamındaki arazi iktisaplarına bağlı olarak daha yüksek beklentilere girmeleridir.

Bunun yanı sıra, 19 ve 31 hissedarlı 8 parselin arasa kıymeti satın alınan alanın büyüklüğüne göre değil, hissedar başına arazi bedeline göre ödenmiştir. Merkez - Yılanlı ile ilgili olarak 2016 yılındaki esas değer 15 TL / m2 idi. Hane sahipleri ile hissedar sayısı ve bu ölçütler bağlamında anlaşmaya varılmış ve ödemeler yapılmıştır.

Tablo 4.36. Özel Mülkiyetteki Arazi istimlakı özeti

Satın alınan Özel Mülkiyetli Parsellerin sayısı					
TL/M2	Vakıfgeymene 2013	Vakıfgeymene 2014	Vakıfgeymene 2015	Merkez-Yılanlı 2016	Toplam
4 TL/m2	4	0	0	0	4
5 TL/m2	12	10	0	0	22
6 TL/m2	1	0	0	0	1
8 TL/m2	0	1	0	0	1
11 TL/m2	0	25	0	0	25
14 TL/m2	0	0	1	0	1
15 TL/m2	0	0	2	18	20
18 TL/m2	0	0	1	0	1

27 TL/m2	0	0	1	0	1
49 TL/m2	0	0	3	0	3
153 TL/m2	0	0	8	0	8
Toplam	17	36	16	18	87

Kaynak: Acacia 2016

4.7. Uygunluk ve Hak Sahipliği

PEK'ler eğer Hak Sahipliğinin Sona Erme Tarihinde mevcut bulunan Proje Alanındaki uygun "taşınmazlar" bakımından "meşru menfaate" (yani mahsuller veya ağaçlar bakımından mevcut bulunma veya yapılar bakımından inşa edilmiş olma) sahiplerse tazminat ve diğer desteklere uygun olacaklardır. Kullanmakta oldukları taşınmazlarda kabul edilen yasal hak veya iddiaya sahip olmayan arazi kullanıcılar tazminat ve desteğe uygun olarak görülmektedirler. Taşınmazlar şunları içerebilmektedir:

- Arazi ve mahsuller
- Taşınmaz yapılar: yaşam, uyku, yemek pişirme ve depolama için kullanılan yapılar ve tuvalet ve kuyular gibi diğer yapılar; okullar gibi kurumsal yapılar; dükkan ve ahırlar gibi iş amaçlı yapılar (halihazırda Projeden hiçbir konut amaçlı yapı etkilenmemektedir ve böylece Projeden Etkilenen İnsanların Yeniden Yerleştirilmeleri söz konusu olmayacaktır).
- Yollar: devletçe tanınan bütün yollar
- Nakil hatları.

Proje kapsamında, taşınmazların envanteri hazırlanmıştır ve Arazi istimlakı bölümünde detaylandırılmıştır. Tazminat ve destek ile birlikte, belirlenen etkiler için uygun ve adil tazminat ve destek biçiminde uygun şekilde detaylandırılmış olan hafifletme önlemlerinin geliştirilmeleri amacına dönük olarak temel oluşturulmaktadır. Etkilere dayalı olarak, aşağıdakilerin belirlendiği bir Hak Sahipliği Matrisi geliştirilmiştir:

- Bütün etkilenen insan kategorileri
- Her bir kategori ile ilişkili olarak her türlü kayıp
- Her bir kategorinin hak sahibi olduğu tazminat ve ödemenin bütün türleri.

Etkiler ve Hak Sahipliği Matrisi

Tablo 4.10. Hak Sahipliği Matrisi

Etki Kategorisi	Hak Sahipliği
Belgeli, Özel Mülkiyetli Parsellerin Malikleri	
Arazi kaybı	a. İzinli arazi istimlakı, b. Tam ikame maliyetinden alım,
İnşaat / Ekipman kaybı	a. İzinli istimlak, b. Tam ikame maliyetinden istimlak, c. Haneler etkilenen ekipmanların yeniden kullanımı için rücu hakkına sahiptir

Etki Kategorisi	Hak Sahipliği
Ürün kaybı	a. Ürün kaybının arazi değerine ilave edilmesi, b. Hanelerin ürünlerini eğer yapıyorlarsa satın alabilmelerinin/ kullanabilmelerinin sağlanması
Ağaç kaybı	a. Ağaç kayıplarının arazi değerine ilave edilmesi b. Hanelere eğer araçlara sahiplerse ürünlerini kullanma/ toplama desteği verilmesi c. Haneler ağaçları kendi imkanları ile kesebilir ve taşıyabilirler, ancak Orman Bölge Müdürlüğünü bundan haberdar etmeleri gerekmektedir, d. Kesilen ağaçların kullanılmaları için hanelere verilmesi,
Tapu masrafları	a. Acacia Maden İşletmeleri satış, devir, ruhsat, vs. noterlik ve tapu masraflarını karşılayacaktır.
Konut Kaybı	
Tescilli Evlerin Malikleri	a. Yeniden Yerleştirme Eylem Planı (YYEP) uluslararası kurumların gerekli kıldığı şekilde hazırlanacaktır, b. İnşaat maliyetleri tam ikame maliyeti üzerinden hesaplanacaktır, Bütün haneler için RAP tarafından etki azaltıcı önlemler/stratejiler saptanacaktır
Konutların Kullanıcıları	a. Yeniden Yerleştirme Eylem Planı (YYEP) uluslararası kurumların gerekli kıldığı şekilde hazırlanacaktır, b. Bütün haneler için RAP tarafından etki azaltıcı önlemler/stratejiler saptanacaktır
Yasal Hakları Olmayan Kullanıcılar / Ortaklar (Hazine, KTK, Tescilsiz Araziler)	
Ürün kaybı	a. Yasal olarak onaylanan ürün kayıpları hanelere ödenecektir,
İnşaat / Ekipman kaybı	a. İnşaat maliyetleri hanelere tam ikame maliyeti üzerinden ödenecektir, b. Haneler etkilenen ekipmanların yeniden kullanımı için rücu hakkına sahiptir
Ağaç kaybı	a. Ağaç bedelleri hanelere ödenecektir, b. Haneler ağaçları kesebilmekte ve götürebilmektedirler, c. Kesilen ağaçların kullanılmaları için hanelere verilmesi,
Özel Mülkiyette Olmayan Araziler	
Orman arazileri	a. Türk mevzuatına uygun olarak arazi iktisabı,
Meralar	a. Türk mevzuatına uygun olarak arazi iktisabı, b. Meraları etkilenen köylülerle toplantı yapılması ve çoğunluğun yazılı onayının alınması, c. İktisap edilen meraların tazmini için hanelere yeni mera arazisi sağlanması, d. Hanelerin meralara erişimlerinin sağlanması (yollar, vs.)
Hazine arazileri	a. Türk mevzuatına uygun olarak arazi iktisabı,
Etkilenen Ortak Araziler	
Mezarlıklar	a. Etkilenen mezarların taşınması b. Müteveffaların akrabaları ile toplantı yapılması ve onaylarının alınması, c. Yeni mezarlık için yasal işlemlerin ve çevre düzenlemesinin yapılması
Proje Nedeniyle Gelir Kaybına Uğrayan Kişiler	

Etki Kategorisi	Hak Sahipliği
Doğrudan Etkilenen Haneler	a. Etkilenen hanelere inşaat ve işletme dönemlerinde öncelik verilmesi, b. Meslek eğitiminin ve kurslarının düzenlenmesi, c. Geçim kaynağı geliştirme uygulamalarının, faaliyetlerinin ve programlarının düzenlenmesi, d. Hanelere yönelik ortak bir amaca dönük sosyal sorumluluk projelerinin düzenlenmesi, e. geçim kaynağı yeniden yapılandırması işlerinin kapsamının saptanması amacıyla haneler için Toplumsal Kalkınma Programının hazırlanması, f. Dilek-şikayet mekanizması üzerinden hanelerin mağduriyetinin belirlenmesi ve giderilmesi
Kullanıcı durumundaki etkilenen arazi hissedarları	a. Arazi kullanıcılarının geçim kaynağı yeniden yapılandırması fırsatlarından yararlandırılmaları ve bu konuda kendilerine öncelik tanınması
Hassas gruplar	
Hassas Gruplar	a. Proje ile ilgili olarak özellikle de hassas gruplara dikkat edilmesi ve bunların geçim kaynağı yeniden yapılandırması programlarından ve sosyal sorumluluk desteklerinden yararlandırılmaları, b. Yaşlılar ve/veya muhtaçlar için erzak ve ısınma yardımı, c. Hassas grupların ziyaret edilmesi ve koşullarının izlenmesi,
Enerji Nakil Hattı - Etkilenen Haneler	
Arazi kaybı	a. Kamulaştırma yoluyla, direk alanlarının mülkiyetinin ve irtifak hakkının elde edilmesi, b. Eksper ve kıymet takdiri çalışmalarının ardından, hanelere belirlenen en yüksek fiyatın ödenmesi, c. Mahkemenin daha düşük bedel için hüküm vermesi halinde, hanelere en yüksek fiyat ile olan farkın ödenmesi
Ürün kaybı	a. İşlerin tarlalar ekilmeden önce tamamlanabilmesi amacıyla şahsi mülkiyetteki parsellere dönük işlere öncelik verilmesi, b. Ürün maliyetlerinin arazi değerine ilave edilmesi c. Zarar gören ürün için tazminat ödenmesi
Ağaç kaybı	a. Ağaç bedellerinin arazi değerine ilave edilmesi b. Şikayet mekanizması ile hanelerin mağduriyetlerinin belirlenmesi ve giderilmesi
Mahkeme, noter ve ulaşım masrafları	a. Acacia Maden İşletmeleri mahkeme ve muamele masraflarını ödeyecektir, b. Noter masrafları ödenecektir, c. Tescil ve tapu masrafları ödenecektir, d. Hanelerin ulaşım masrafları ödenecektir
İnşaat kaybı	a. Hattın inşaatlara - evlere güvenli bir mesafeden geçmesi sağlanacaktır. b. Tüm diğer kayıpların tazmini

Bölüm 5 Geçim Kaynağı Yeniden Yapılandırması

geçim kaynağı yeniden yapılandırması planının amaçlarından bir tanesi, geçim / gelir kaynakları Projeden olumsuz etkilenen PEK'lere³¹ (ekonomik olarak yerinden edilen) gelirlerini, üretim düzeylerini ve yaşam koşullarını geliştirmeleri veya en azından geri kazanmaları için şans verilmesidir. Arazi iktisabı, istihdam ve yerel satın alma gibi Proje faaliyetleri PEK'ler üzerinde farklı türde etkilere sahiptir. PEK'lerin geçim kaynaklarını etkilemeleri beklenen ve belirlenen başlıca etki kategorileri şunlardır:

- Özel arazi kaybı
- Orman arazisi kaybı
- Yerel istihdam
- Yerel satın alma
- Toplum sağlığı ve güvenliği
- Mera kaybı
- Kısmi su kaynağı kaybı
- Trafik artışı
- Kitlesel işgücü göçü

Hak Sahipliği Matrisinde aynı ve nakdi tazminat paketleri sunulmaktadır. Bu bölümde, kalıcı geçim kaynağı yeniden yapılandırmasının sağlanması amacıyla PEK'lere sunulan Proje olanakları ile aynı tazminat ayrıntılandırılmaktadır. Bazı hususlara iki Hanönü Çalıştay ile ilgili raporlarda geniş yer verilmektedir³². Bu hususlar ve projeler geçim kaynağı yeniden yapılandırmasının girdileri olacaktır. İlk fikirler formüle edilmişlerdir ve programların daha ayrıntılı tasarımına ilerideki köy danışma toplantılarında karar verilecektir.

5.1. Özel Arazi Kaybı:

Özel arazisini kaybeden PEK'ler (malik/kullanıcı) için aşağıdakiler uygulanacaktır:

a. İstihdam fırsatları: Bu PEK'lere inşaat ve işletme dönemlerinde yerel istihdamda öncelik verilecektir. Sabit gelir haneler için önemlidir. Projenin istihdam fırsatları hem sabit gelir sunmakta hem de sosyal güvenliği sağlamaktadır. Böylelikle, AMI arazilerini kaybetmiş olan PEK'lere yerel istihdamda öncelik verecektir, ancak bu kişilerin becerileri iş gerekliliklerini karşılamalıdır.

b. Meslek eğitiminin ve kurslarının düzenlenmesi: PEK'lerin eğitim seviyesi düşük olduğu için, Proje gerekliliklerin karşılanması amacıyla yerel halkın istihdam edilmesi kolay değildir. GYP PEK'leri Projede vasıfsız işçiler olarak istihdam etmeyi amaçlamamaktadır. GYP PEK'leri gerekli eğitim ve kurslar

³¹ Bu müdahale Projedeki arazi iktisabı nedeniyle geçim kaynağı kaybından etkilenen PEK'leri hedef almaktadır. Arazilerini Proje öncesinde kullanmıyor olan ve İlçede ikamet etmeyen PEK'ler GYP olanaklarından yararlanmaya hak kazanmazlar.

³² Çalıştay Raporu Ek 4a ve 4b'de gereken tüm ayrıntılar sunulmaktadır.

neticesinde uzun vadeli ve nitelikli işgücü olarak işe almayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, arazilerini kaybetmiş olan PEK'ler Proje ile seçilen mesleki eğitim kurslarına ilk katılanlar olacaktır. Eğitimlerin sonucunda, bu PEK'ler çok çeşitli sektörlerde istihdam edilmek üzere aktarılabilen becerilere sahip olacaktır.

c. Geçim kaynaklarının geliştirilmesi için uygulamaların, faaliyetlerin ve programların düzenlenmesi:

PEK'lerin geçim kaynakları tarım ve hayvancılık merkezlidir. Arazi iktisabı nedeniyle arazilerini kaybeden ve/veya otlaklara sınırlı erişime sahip olan haneler için gereken tedbirler alınacaktır. Bu tedbirler hanelerin tarımsal gelir kaybının önlenmesini, farklı geçim kaynaklarının yaratılması yoluyla Proje öncesi gelir düzeylerinin sağlanması ve/veya gelir düzeylerinin yükseltilmesini amaçlamaktadır. Önerilen faaliyetler arasında ürün çeşitliliğinin artırılması, gelir getiren ağaçların dikilmesi, bitkisel üretimde verimliliğin artırılması, sera veriminin artırılması ve hayvan sağlığı hakkında bilgilendirme yapılması yer almaktadır. Ayrıca, AMI tarafından Yılanlı İlçesinde ADT önünde yer alan parseller tarımsal kalkınma ve canlı hayvan üretimi için kullanılacaktır. AMI **Yılanlı İlçesinde ADT önünde** yer alan ve işletme için gerek duyulmayan parsellerin tarımsal kalkınma ve canlı hayvan üretimi amacıyla topluluklar tarafından kullanılmasına olanak tanıyacak ve bu alandaki kalkınma fırsatlarını belirleyecektir.

5.2. Orman arazisi kaybı

Orman arazisi kaybı sınırlı (yüzde 1) olmakla birlikte, Proje kapsamında kaybın azaltılması için aşağıdaki stratejiler uygulanacaktır:

- Ormancılık Sektörü, İnşaat ve Maden İşgücünde Mesleki Yeterliliğin Geliştirilmesi Projesi (ağaç kesimi ve temizlenmesi ile madencilik sektörüne yönelik mesleki eğitim)
- Gelir Getiren Türdeki Ağaçlar ile Ağaçlandırma (köylülerin yüksek verimli, iklimine uygun ağaç türleri ile yapılan ağaçlandırılan arazilerden elde edilen ürünlerden kazanç sağlaması [ceviz, badem, kuşburnu, ahlat])

5.3. Yerel İstihdam

Proje yerel istihdama özellikle de Projeden etkilenen yerleşim alanlarında (PEY) ağırlık verecektir. Geçim kaynağı yeniden yapılandırması programlarına ek olarak, yerel istihdam etkinin azaltılmasında ve etkilenen yerleşim alanlarının geçim kaynaklarının iyileştirilmesinde önemli rol oynayacaktır. AMI yerel PEK'leri madende istihdam etme önceliğine sahiptir. Yerel istihdam olanaklarını değerlendirmek amacıyla, Proje kapsamında bir Yerel İstihdam Politikası ve Kitlesele Göç Yönetim Planı hazırlanmıştır. Yerel istihdam madenin işletim ömrü boyunca devame edecektir, AMI yükleniciler/AMI için vasıflı işgücünü oluşturmak amacıyla ortak kurumlar ile beceri geliştirme programlarını ve iş başında eğitim programlarını uygulayacaktır.

5.4. Yerel satın alma

AMI ve altyükleniciler, yerel ekonomiyi canlandırmak ve yerel girişimciliği desteklemek amacıyla yerel istihdama öncelik vereceklerdir. Bu amacın en etkili biçimde gerçekleştirilmesi ve PEK'lere dönük Proje yararlarının azami düzeye çıkarılması için, AMI yerel istihdam kılavuzu hazırlamıştır. Proje kapsamındaki yerel satın alma belirlenen satıcılar ile yapılacak olan yerel satın alma faaliyetine uygun olarak yürütülecektir.

5.5. Toplum sağığı ve güvenliğı

AMI PEK'lerin geçim kaynaklarını toplum sağığı ve güvenliğı etkisine bağılı olarak bozmamayı amaçlamaktadır. Bunun yapılması için, AMI tarafından ÇED Cilt I, toplum sağığı ve güvenliğinde detaylandırılan farklı araçlar tasarlanmıştır. Bununla birlikte, ÇED kapsamında tanımlanan hafifletme önlemlerinin dışında, AMI PEK'lerin şikayetlerini şikayet Mekanizması yoluyla da kayda alacaktır: Projenin PEK'lerin şikayetlerini sunabilecekleri aktif bir şikayet mekanizmasına sahip olması ve dilek ve şikayetlerin Proje kapsamında dokümente edilerek yanıtlanmaları Projenin PEK'ler ile olan ilişkisi bakımından önemlidir. PEK'lerin mağduriyet ve şikayetlerini bir sistem dahilinde sunmaları halinde, şikayetlerin izlenmesi özölmesi daha kolay olacaktır.

5.6. Mera kaybı

Mera arazileri Türk mevzuatına uygun olarak iktisap edilmektedir. Meralar PEK'lerin ortak arazileri olarak kullanıldığından dolayı, AMI canlı hayvan üretiminin Proje kapsamındaki arazi iktisabı nedeniyle etkilenmemesini sağılamak için ikame mera arazisi satın almıştır.

Toplum kullanıcılarına yönelik ikame mera ile sürdürülebilir canlı hayvan üretimi yapılması hedeflenmektedir. Buna ek olarak, AMI mera iyileştirme programı da uygulayacaktır. Bu program mera veriminin geliştirilmesini içermekte ve böylece canlı hayvan üretiminden elde edilen geliri artırmaktadır.

Mera iyileştirme programı aşağıdaki faaliyetlerden oluşacaktır:

- Hayvanların kullanımı için meralara **yalakların yerleştirilmesi**. Eğer mera yakınında su kaynağı var ise, merada en az 3 adet yalak (her biri 3 metre uzunluğunda) yer almalıdır. Bu yalaklar paslanmaz çelikten mamul olmalıdır. Çok soğuk iklimler için bu yalakların çimentodan yapılmaları önerilmektedir.
- Hayvanlar için gölge yapan ağaçların olmadığı meralarda **gölgelik yerlerin yapılması** ok önemlidir. Hayvanlar kendilerini sıcak ve yağımurdan korumak amacıyla bu yerleri çok sıcak yaz günlerinde ve yağımurlu günlerde sığınak olarak kullanabilirler. Gölgelik metal strüktürlerin üzerine yerleştirilen metal saclardan yapılacaktır. Her bir gölgelik en az 50 m2 olmalıdır ve yalakların yakınında yer almalıdır.
- **Tuzlama alanları**, meralardaki otların tüketimi neticesinde hayvanların tuz alımı azalma eğilimi göstermektedir. Bu durum otlakta beslenen hayvanlarda metabolizma bozukluklarına yol açabilmektedir. Bu tuz kaybının azaltılması amacıyla, tuzlama alanlarının aşağıdaki fotoğrafta görüldüğü gibi meraların civarlarına yerleştirilmesi önerilmektedir. Bunlar imento veya taştan yapılabilirler ve tuz gereksinim duyan hayvanların tüketimi için bu imento/taş yapıların üzerine yerleştirilebilir.
- Meralara erişim sağılanması için **mera erişim yollarının iyileştirilmesi**. Erişim yolları meralara ulaşım sağılanması ve meralarda gerek duyulan tarım malzeme ve aletlerinin taşınması için hayvanlar ve PEK'ler açısından önemlidir.
- **Mera veriminin artırılması için mera civarında buğday ve baklagil ekimi yapılması**. Yonca, üçgül, tritikale ve yulaf ekiminin yapılması meradaki hayvan yemi verimini yükseltecek ve böylece canlı hayvan kapasitesini ve hayvanların meradan yararlanma süresini artıracaktır.

5.7. Kısmi su kaynağı kaybı

AMI su kaybından etkilenen PEK'lere alternatif su kaynakları sağılamayı amaçlamaktadır. AMI, evresel izleme ile yürütülecek olan düzenli İ&D aracılığıyla ve ayrıca paydaş ilişkileri ve şikayet mekanizması aracılığıyla suyun durumunu ve düzeylerini izleyecektir. Su kaybı nedeniyle sorunların yaşanması

halinde, AMI etkilenen PEK'lere alternatif su kaynakları temin edecektir. AMI Sepetcioglu yerleşim alanına şimdiden alternatif su kaynağı sağlamıştır ve eğer Proje gelecekte Küpeli ya da diğer yerleşim alanlarının su kaynaklarına etki ederse, AMI alternatif su kaynaklarını temin edecektir.

5.8. Trafik artışı

AMI trafik artışının Proje alanındaki etkisini hafifletmek amacıyla trafik yönetimi planı hazırlamıştır.

5.9. Kitlesele işgücü göçü

AMI trafik artışının Proje alanındaki etkisini hafifletmek amacıyla kitlesele göç yönetim planı hazırlamıştır.

5.10. Hassas PEK'ler

- a. Proje kapsamındaki hassas gruplar arasında yaşlılar, topraksızlar ve kadınlar yer almaktadır. Engellilik durumları yaşlılıktan kaynaklanan kronik hastalıkların sonucudur ve yalnızca bir hanede kronik genç hasta vardır. Proje kapsamında hassas gruplarda yer alan haneler için özel iletişim çalışmaları yürütülmesi planlanmaktadır. Hassas gruplara hane odaklı yaklaşım ile bilgi verilecektir ve bu gruplar geçim kaynağı geliştirme programlarından ve sosyal sorumluluk desteklerinden yararlanacaklardır.
- b. Kadın istihdamını ve kadınların kapasite geliştirmesini hedefleyen projeler desteklenecektir. Proje desteği ile finanse edilen Hanönü Kadın Dayanışma Derneği'nin kapasitesinin artırılmasına dönük çalışmalar dernek ile birlikte yürütülmektedir³³. Projede kadınların eğitimine öncelik verilecektir; kadınlar ile ilgili programlar GYP'nin önemli bir parçası olacaktır. Toprağa dayalı geçim kaynaklarını sürdürülmesi amacıyla, kadınlar GYP kapsamında sera sebzelerinin üretimi, meyve bahçe kurulması gibi alternatif gelişim programlarının hedefinde olacaklardır.
- c. Yaşlılar ve/veya muhtaçlar için aynı evsel ihtiyaç ve ısınma yardımının sağlanması hane giderlerinin azaltılmasına katkı yapacaktır.
- d. Proje faaliyetleri nedeniyle durumlarının kötüye gitmediğinin teyidi için, hassas grupların sürekli olarak ziyaret edilmeleri ve koşullarının izlenmesi.

³³Ek 4.a'da yer alan Kadın çalıştay bulgularına bkz.

Bölüm 6 Danışma ve Paydaş İlişkileri

Fiziki veya ekonomik yer değiştirmeye neden olan projeler, AİKB Performans Gerekliği 10 belirtildiği şekilde halkın katılımına açık toplantı gerekliliklerine ek olarak, proje yönetimi ile belirlenen süreç ve usuller çerçevesinde düzenli olarak kamuoyuna bilgi vermekle ve halka açık toplantılar düzenlemekle yükümlüdür. Etkili proje yönetimi ve sosyal risk yönetimi proje paydaşları ile çeşitli konularda düzenli toplantıların yapılmasını gerektirmektedir. Bunun kapsamında, paydaşların proje yönetiminde mümkün olduğunca fazla yer almaları ve proje yönetiminin Proje ile alakalı bütün şikayet ve dilekleri etkili bir şekilde bir şekilde çözüme kavuşturması da yer almaktadır.

Erken paydaş katılımı kamuoyunun Projenin etkileri ve faydaları ile ilgili beklentilerinin yönetilmesine yardımcı olmaktadır.

GBP'ye dayalı olan ve paydaşların belirlenmesini ve bunların rolleri ile katılım kapasitelerinin tanımlanmasını amaçlayan **Proje için hazırlanmış ayrı bir Paydaş Katılım Planı (PKP) mevcuttur.** PKP kapsamında paydaşlar ile iletişim yolları tanımlanmaktadır ve Projenin kamuoyunun taleplerine yanıt veren şeffaf, kapsayıcı, işbirlikçi bir biçimde devam edebilmesi için katılımın seçenek ve kısıtlamaları bakımından Projenin başarılı olmasına yönelik yol haritası çizilmektedir.

Paydaş Katılım Planının (PKP) amacı:

1. Projenin kamuoyunun yararına olan kapsayıcı bir şekilde devamının sağlanması,
2. GBP'de yer alması planlanan bütün paydaşların belirlenmesi ve bunların rollerinin, katılım kapasitelerinin ve her birinin Proje ile olan ilişkisinin, katılım biçim ve sıklığının tanımlanması,
3. Projenin oluşturulma ve işletilme döneminde paydaşlar ile GBP ekibinin ilişkilerinin yönlendirilmesi,

Proje hakkındaki olası ve bariz etki ve kaygıların ortaya konulması suretiyle Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesinin desteklenmesi ve bu kaygıların etkili bir şekilde çözüme kavuşturulması.

6.1. Acacia Maden İşletmeleri'nin paydaş katılımı çalışmaları

Projenin başlangıcından itibaren PEK çok gereklilik raporu uluslararası ve Türk çevresel ve sosyal yasa ve yönetmelikleri çerçevesinde tamamlanmıştır. Bu çalışmalar arasında, Acacia Maden İşletmeleri'nin Hanönü Toplum İlişkileri Bürosunun açılması paydaş ilişkileri bakımından büyük önem taşımaktadır. Açılış öncesinde, Acacia Maden İşletmeleri Merkez Ofisinin ilgili bölümleri yerel kurum temsilcilerine bilgi vermiştir. Proje planı bu toplantıda ayrıntılı bir şekilde hazırlanmış ve Projeye ilişkin soru ve görüşler dile getirilmiştir. Hanönü Kaymakamı, Belediye Başkanı, İlçe Emniyet Müdürü ve İlçe Jandarma Komutanı bu toplantıya katılmıştır. Toplantı sonunda iş güvenliği eğitimi verilmiştir. Acacia Maden İşletmeleri İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümünde verilen eğitimin ardından, paydaşlar sahayı

ziyaret etmiş ve kendilerine devam etmekte olan inşaat faaliyetleri ile bunların ayrıntıları hakkında ek bilgiler verilmiştir.

Hanönü halkı ofis açılışına davet edilmiştir ve açılış öncesinde özellikle de doğrudan etkilenen yerleşim alanlarına ofis ile ilgili bilgilendirici posterler asılmıştır.

Hanönü Merkez'deki ve yakın köylerdeki pek çok paydaş ile ilçedeki resmi kurum temsilcileri katılım sağlamıştır. Toplum İlişkileri Bürosunun başlıca amaçları:

- Paydaşların Proje hakkında sürekli bilgilendirilmesi,
- Projenin istihdam gereksinimlerinin karşılanması amacıyla, kendilerine iş başvurusu süreci hakkında bilgi verilmesi,
- Paydaşların dilek ve şikayetlerinin ele alınması,
- Paydaşların Proje hakkındaki görüş ve önerilerinin alınması.

Bu büro aynı zamanda Proje sürecinde paydaşların Acacia Maden İşletmeleri ile başlıca irtibat noktasını da oluşturacaktır. Toplum İlişkileri Bürosu haftalık halk pazarının açık olduğu **Çarşamba ve Cuma günleri 9:00 - 17:00** arasında açık olacaktır. Paydaşlar bu büroda buluşacaklardır.

Alternatif iletişim hatlarının açık tutulması amacıyla, paydaşlar Acacia Maden İşletmeleri Yönetim Ofisini de ziyaret edebilecek ve dilek ve şikayetlerini telefon veya eposta (**halklailiskiler@acacia.com.tr**) yoluyla iletebileceklerdir.

Bunlara ek olarak, dilek ve şikayet mekanizmasının geliştirilmesi ve paydaşların sürece katılımlarının kolaylaştırılması amacıyla etkilenen yerleşim alanlarında yer almak üzere 20 adet duyuru panosu ile dilek/şikayet kutusu da hazırlanmaktadır. Paydaşlar dilek veya şikayetlerini dilekçeler ile ve/veya formlar ile bu kutular aracılığıyla Acacia Maden İşletmeleri'ne iletebilecek ve Acacia Maden İşletmeleri ise dileklere / şikayetlere mümkün olan en kısa sürede yanıt verecektir.

6.2. Halkla İlişkiler Bürosunun Paydaş Katılımı Faaliyetleri ve Paydaşların Görüşleri

Acacia Maden İşletmeleri GBP'nin başlangıcından bu yana pek çok paydaş katılımı faaliyetini yürütmüştür. Bu toplantılar özellikle de Halkla İlişkiler Bürosunun açılmasının ardından çok daha sistematik ve düzenli hale gelmişlerdir.

6.2.1. Köy toplantıları

11.08.2015	Sepetçi, arazi istimlaki ve tünel patlatma faaliyetleri
10.09.2015	Dereköy, mera kullanımı, Hitit faaliyetleri
12.04.2016	Yılanlı, cami inşaatı
14.04.2016	Bağdere, köyün ihtiyaçları, köy evi inşaatı, Atilla faaliyetleri
20.05.2016	Sepetçi, konut satın alınması, Proje süreçleri
13.06.2016	Dereköy, mera arazisi, faaliyetler nedeniyle yaşanan kayıp
18.06.2016	Yılanlı, Gencer Madencilik faaliyetleri, stok sahası güzergahı
10.08.2016	Merkez, yerel mal ve hizmetlerin satın alınması, istihdam süreci
16.09.2016	Bağdere, Atilla faaliyetleri, iş sağlığı ve güvenliği
12.10.2016	Merkez, esnaftan alışveriş yapılması, yerel istihdam, meslek kursları

6.2.2. Halkla İlişkiler Bürosundaki Toplantılar

- Muhtarlar ile yapılan 23.09.2016 tarihli toplantı (Projenin etkilerine ilişkin, yerel istihdam, şikayetler ve dilekler hakkında bilgi)

6.2.3. Kamuoyunun Bilgilendirilmesi ve Danışma Toplantıları

- 25.05.2016 - Projenin genel yapısı, istihdam süreci ve sosyal ve çevresel etkiler hakkında bilgilendirme
- Kamuoyu Bilgilendirme Toplantılarının Projenin ilerleyişi ile doğru orantılı olarak yapılması planlanmaktadır

6.2.4. Çalıştaylar³⁴

- Birinci Hanönü Çalıştayı 25 Şubat 2016
- İkinci Hanönü Çalıştayı 10 Mayıs 2016

6.3. Şikayet Mekanizması

Uluslararası gerekliliklere paralel olarak, Acacia Maden İşletmeleri Projeden etkilenen nüfusun sosyal/çevresel kaygıları hakkındaki şikayetlerinin alınması ve yanıtlanması için bir şikayet mekanizması oluşturmuştur. Bu mekanizmanın amacı, Projeden Etkilenen Kişileri, Sivil Toplum Kuruluşlarını, işçileri, toplum üyeleri dışındaki üçüncü taraflar da içerecek şekilde GBP'nin paydaşlarından alınan şikayetlerin yönetilmesi ve izlenecek olan süreç ve sorumlulukların belirlenmesidir. Mahkemeye götürülenlerin dışında kalan arazi istimlaki ile ilgili bütün şikayetler bu şikayet mekanizması aracılığıyla alınacak ve çözülecektir.

³⁴ Bütün çalıştaylar çıktılarına dayalı olarak ayrıca raporlanmaktadır. Bunlar Acacia Madencilik proje arşivlerinde bulunmaktadır.

Acacia Maden İşletmeleri ile kolayca iletişim kurulacaktır ve bütün şikayetlere mümkün olan en kısa sürede yanıt verilecektir. Dilek/şikayet mekanizmasının en önemli noktası bütün dileklerin/şikayetlerin etkili bir şekilde toplanmaları ve kayda geçirilmelerinin, sahadaki halkla ilişkiler bürosunun dileklere/şikayetlere içeriklerine uygun olarak belirlenen süreler dahilinde yanıt vermesinin ve her iki tarafın da değişikliğe/düzenlemeye mutabık kalmasının sağlanmasıdır. Böylelikle, şikayetlere verilen yanıtlar tatmin edici olacaktır, faaliyetler takip edilecektir ve şikayetçiler düzeltici önlemlerin sonuçları hakkında bilgilendirileceklerdir.

Proje kapsamında, Acacia Maden İşletmeleri'nin halkla ilişkiler uzmanları yerel halk, makamlar ve diğer paydaşlar ile olan iletişimden sorumludurlar ve bunlara Proje hakkında gerektiğinde bilgi verecek, kaygılarını takip edecek ve kayda alacak, dilek ve şikayetlerini alacak ve düzenli olarak kayda geçirecek ve en kısa sürede çözüme kavuşturulmaları amacıyla bunları Acacia Maden İşletmeleri'nin Ankara'daki Proje ekibi ile paylaşacaklardır.

Ayrıca, Acacia Maden İşletmeleri Halkla İlişkiler Bölümü muhtarlar ile sürekli irtibat halinde olacaktır. Yerel yerleşim alanlarındaki otoriteler olan muhtarlar yerel halka Proje hakkında bilgi verilmesinden ve halkın taleplerinin Acacia Maden İşletmeleri'ne iletilmesinden de sorumlu olacaklardır. Bu amaçla Halkla İlişkiler Bürosu kurulmuştur. Projeden etkilenen kişiler büroyu ziyaret edebilmekte ve şikayetlerini sunabilmektedir.

GBP ve bütün ilgili yükleniciler bu şikayet mekanizmasını kullanmaktadır. Yükleniciler kendi prosedürlerine entegre ettikleri kendi sosyal yönetim planlarına sahiptirler, ancak GBP şikayet mekanizmasını da kullanmaktadır. Yükleniciler, şikayetlerin toplanması ve iletilmesi için oluşturulan elektronik veritabanını da etkili bir şekilde kullanacaklardır. Altyükleniciler elektronik veritabanına erişememektedirler, ancak, Gökırmak Bakır Projesi Halkla İlişkiler Bölümü tarafından daha sonra elektronik veritabanına yüklenecek şekilde, el ile doldurulan şikayet formlarını / şikayet formlarının basılı kopyalarını kullanabilmektedirler.

Şikayetler, Proje için hazırlanmış olan paydaş katılım planında ve AİKB performans gerekliliği 10'da tanımlanan prosedürlere uygun olarak yönetileceklerdir ve bu prosedür aynı zamanda aşağıda belirtilen ayrıntıları da içermektedir:

- Dilek ve şikayetler Halkla İlişkiler Uzmanı tarafından elektronik veritabanına yüklenmekte, yüklenen şikayetler Dilek/Şikayet portalında toplanmaktadır.
- Veritabanına yüklenmelerinin ardından, dilek ve şikayetler Halkla İlişkiler birim yöneticisine yönlendirilmektedir. Birim yöneticisi dileği/şikayeti ilgili birime iletmektedir.
- Halkla İlişkiler Uzmanı, dileğin/şikayetin alınmış olduğunu telefon veya eposta yoluyla bildirmek üzere şikayetçi / talep sahibi kişi / kurum ile 7 gün içinde irtibata geçmektedir.
- İlgili birimler Dilek veya Şikayet Kayıt Formunda kendi görüş ve önerilerini yazılı olarak açıklamakta ve bunu 7 gün içinde Halkla İlişkiler Bölümüne sunmaktadır.

- Halkla İlişkiler Uzmanı önerilen taslak yanıtı hazırlamakta ve birim yöneticisine sunmaktadır. Taslak yanıt Operasyonlar Yöneticisi ile tartışılmaktadır. Yanı karara bağlanmakta ve onaylanmaktadır.
- Halkla İlişkiler Bölümü Operasyonlar Yöneticisinin imzasını taşıyan yanıtı (Resmi Yanıt) şikayetçiye / talep sahibine iletmektedir.
- Yanıtın verilmesinin ardından, eğer dilek/şikayet başarıyla çözüme kavuşturulmuş ve şikayetçi çözüme mutabık kalmışsa, Dilek veya Şikayet Kayıt Formu güncellenir.
- Dilek ve şikayetler için bir izleme-değerlendirme sistemi oluşturulmuştur. Dilek ve şikayetlerin izleme süreci, Dilek/Şikayet Kayıt Formundaki tarih bölümleri doldurularak izleme ve değerlendirme sistemine kaydedilmektedir. Değerlendirme süreci esnasında, şikayetçiler / talep sahipleri ile bağımsız bir kurum tarafından yolda 4 kez toplantı yapılmaktadır.

Şekil 6.4. Dış Paydaş Dilek ve Şikayet Çizelgesi

Tablo 6.1'de iç ve dış paydaşların şikayetlerini iletmek üzere kullanabilecek oldukları iletişim yolları gösterilmektedir.

Tablo 6.1. Dilek / Şikayet iletişim bilgileri

Paydaş Türü	İletişim	İletişim Yöntemi			
		Web sitesi	Çağrı merkezi	Acacia Maden İşletmeleri Ofisi	Eposta
İç Paydaşlar	Şahsen, Dilekçe, Eposta	www.acacia.com.tr	0366 497 55 56	Acacia Maden İşletmeleri İşletmeleri A.Ş. Maden Sahası Hanönü Mahallesi Alisakallı Caddesi No:26/A Hanönü / Kastamonu	info@acacia.com.tr
			0312 440 99 82	Acacia Maden İşletmeleri	info@acacia.com.tr
				Kazım Özalp Mah. Karaca Sok.No:32/7 Gaziosmanpaşa - Çankaya /ANKARA	
Dış Paydaşlar	Şahsen, Dilekçe	www.acacia.com.tr	0366 497 55 56	Acacia Maden İşletmeleri Halkla İlişkiler Bürosu Atatürk Meydanı No:5 Hanönü / Kastamonu; mesai saatleri: Çarşamba ve Cuma günleri 09:00 - 17:00	halklailiskiler@acacia.com.tr

Bölüm 7 İzleme ve Değerlendirme

7.1. Amaçlar

İzleme ve değerlendirmenin amacı, geçim kaynağı yeniden yapılandırması planının uygulanması sırasında Acacia Maden İşletmeleri'ne GBP hakkında geribildirim verilmesi ve uygulamalara ilişkin düzenlemelerin sorunların/problemlerinin zamanında tespit edilmesi yoluyla yapılmalarının ve mümkün olan en erken sürede başarıya ulaşılmasının sağlanmasıdır. GBP'nin izleme ve değerlendirme yapısı, GYP'nin verimli bir biçimde yürütülmesi amacıyla gereken önlemlerin alınmasını ve sürecin AİKB Performans Gerekliliği 1 kapsamında ifade edildiği gibi kontrol altında devam edebilmesi için inşaat ve uygulama süreçlerinde gerekli düzenlemelerin uygulanmalarını da kapsayacaktır. Projenin etki alanında bulunan paydaşların katılımlarını sağlamak amacıyla, Acacia Maden İşletmeleri izleme ve değerlendirme süreci esnasında gerekli düzenlemeleri yapmayı planlamaktadır. Yerel paydaşlar ile yerel kamu kurumlarından meydana gelen "izleme kurulunun" izleme sürecine dahil edilmesinden de anlaşılacağı üzere, Acacia Maden İşletmeleri paydaş ilişkilerine büyük önem vermektedir.

Gökırmak Bakır Projesi ile ilgili GYP izlemesi aşağıdaki konuların izlenmesi amacıyla oluşturulmuştur:

- GYP'de belirtilen önlem ve planların Acacia Maden İşletmeleri tarafından eksiksiz olarak ve zamanında yerine getirilmesi,
- Projeden etkilenen insanlara ödemelerinin mutabık kalınan sürede yapılması,
- GYP önlem ve maliyet tedbirlerinin projeden etkilenen insanların yaşam standartları ile geçim kaynaklarını yeniden yapılandırmada sürdürülebilir şekilde veya etkili biçimde iyileştirmesi,
- Projeden etkilenen insanların şikayet ve kaygılarının ardından ve gerekli olması halinde, Acacia Maden İşletmelerinin bu şikayetleri çözmek üzere önlemleri/çözümleri uygulaması ve

Acacia Maden İşletmeleri Gökırmak Bakır Madeni Projesinin izleme ve değerlendirme yapısının üç bileşeni şunlar olacaktır:

- Performans izleme (iç denetim)
- Etki izleme (dış denetim)
- GYP kapanış denetimi ve raporlaması

GBP'nin GYP izleme-değerlendirme yapısı yukarıda belirtilen bileşenler doğrultusunda tasarlanmıştır. Tablo 1.6'da izleme ve değerlendirme sürecinin bu üç bileşeni detaylandırılmaktadır.

Performans izlemesinden, etki izlemesinden ve kapanış denetiminden sorumlu olarak taraflar aşağıdaki gibidir:

- Acacia Maden İşletmeleri GBP Sosyal Grubu performans izleme (iç denetim) sürecinin yönetilmesinden sorumlu olacaktır.
- Şirket dışı uzmanlar ve danışmanlar etki izlemesinden (dış denetimler) sorumlu olacaklardır.
- Acacia Maden İşletmeleri GBP personeli ve şirket dışı danışmanlar GYP Kapanış Denetimi hazırlık sürecine ve raporlamasına destek vereceklerdir.

Tablo 7.37. İzleme Kategorileri

Bileşen Faaliyeti	Bilgi/Veri Türü	Bilgi Kaynağı / Veri Toplama Yöntemleri	Veri Toplama, Analiz ve Raporlama Sorumluluğu	Raporlama Sıklığı / Grubu
Performans izleme (iç denetim)	Girdi göstergelerinin ³⁵ önerilen zaman çizelgesine uyumlu olup olmadıklarının ölçülmesi; malların, yapıların ve hizmetlerin tedariki ve fiziki teslimatı	Altı aylık durum raporları ve finansal raporlar	Acacia Maden İşletmeleri'nin GBP Sosyal Grubu, İnşaat ekipleri ve altyüklenicileri	Acacia Maden İşletmeleri izleme ve değerlendirme raporlarını altı ayda bir hazırlamaktadır
Etki izleme (dış denetim)	Girdilerin mevcut durum göstergelerine göre etkililiklerinin takip edilmesi Girdilere dayalı olarak, GBP'ye tatmin edici sonuçların sağlanıp sağlanmadığının değerlendirilmesi	Altı aylık nitel ve nicel anketlerin yapılması Düzenli olarak halkla toplantıların yapılması ve projeden etkilenen kişilere danışılması; şikayet mekanizmasının sonuçlarının analiz edilmesi	Şirket dışı danışmanlar ve bağımsız uzmanlar	Altı aylık izleme ve değerlendirme raporlarının hazırlanması.
Kapanış denetimi	Verimlilik artışı, geçim kaynağı yeniden yapılandırması ve gelişmelerin mevcut duruma kıyasla etkileri gibi sonuç göstergelerinin ölçülmesi.	Performans ve etki izleme raporları, dış değerlendirmeler / süreç sonlandırma raporu bağımsız anket ve danışmanlık hizmetlerine dayalı olarak hazırlanır	Sözleşmeli dış izleme ve/veya değerlendirme uzmanları	GYP programının tamamlanmasının ardından

³⁵**Girdi göstergeleri**, ekipman ve araçlar bakımından GBP'de yer alan kaynakları içerir. GBP girdi göstergelerinin örnekleri aşağıdadır:

(a) Bazı GBP faaliyetlerine yönelik kaynaklar ve fonlar

(b) Arazi istismak ekibinin kurulması.

Çıktı göstergeleri, bu girdilerde hazırlanan faaliyet ve hizmetleri içerir. Arazi istismak veritabanı ve arazi kayıpları vs. ile ilgili tazminat GBP çıktılarından örnekleridir.

Süreç göstergeleri, GBP öncesinde ve sonrasında kalite ve erişim düzeyi ile faaliyet ve hizmetlerin kapsamı bakımından ortaya çıkabilen olası değişiklikleri yansıtır. Şikayet mekanizmasının kurulması, halkla yapılan toplantılar ve bilgi kanallarının oluşturulması buna örnektir.

Sonuç göstergeleri, etkiyi hafifletici faaliyetlerin yürütülmesini ve fiziki ve ekonomik kayıpların tazmini için alınan önlemleri içerir; bunun örnekleri arasında tarımsal üretim ile geçim kaynaklarının yeniden yapılandırılması ve zarar tazmini, Projeden Etkilenen Kişilerdeki ve insanların Projeye olan yaklaşımlarındaki değişiklikler, gelir getiren faaliyetler için telafilerden yararlanılması, vs. yer alır.

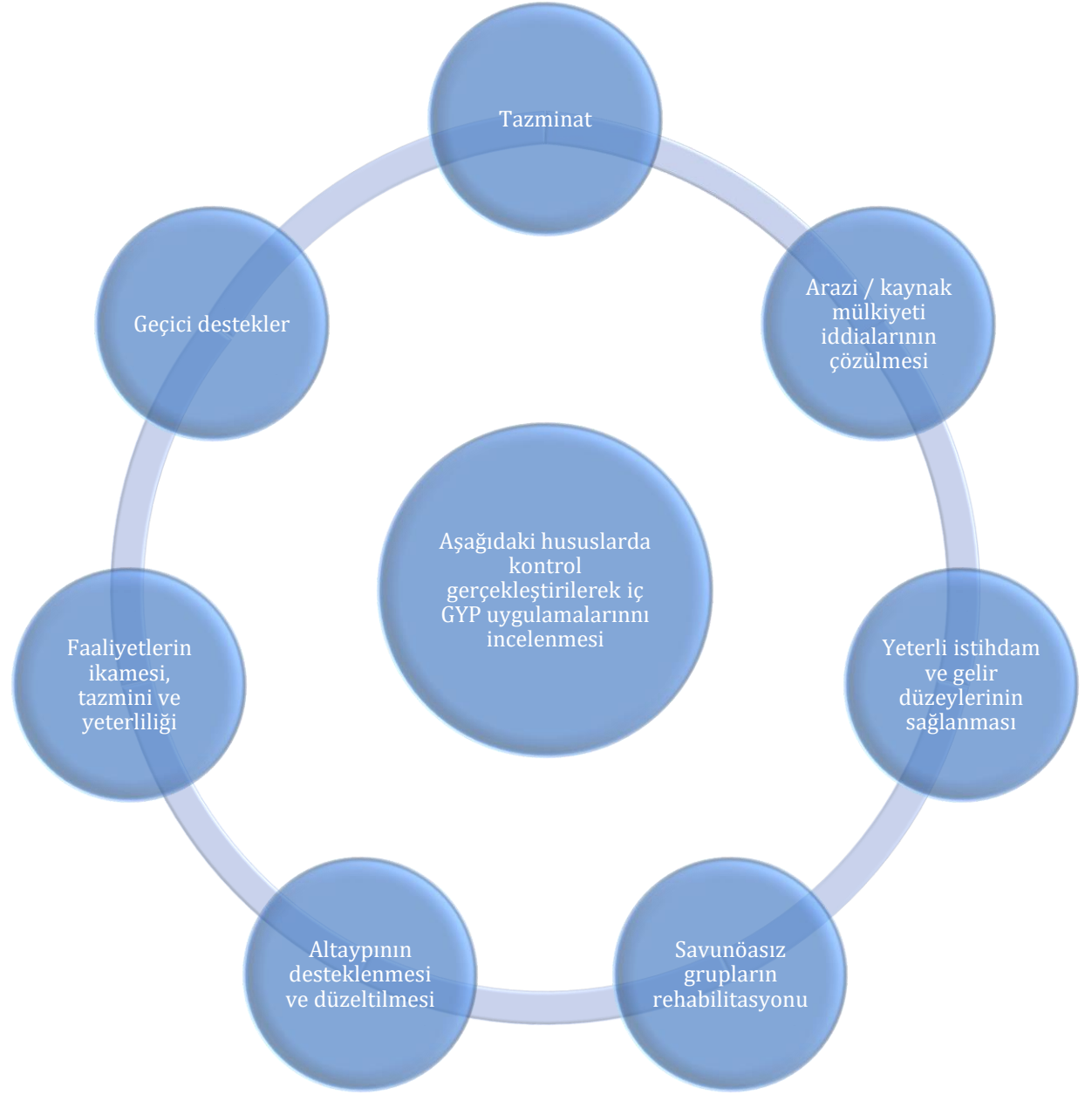
Etki göstergeleri tavır ve davranışlardaki uzun vadeli değişiklikleri ve yaşam standartlarındaki ölçülebilir değişimleri tanımlar. Etki göstergeleri GBP'nin geçim kaynağı yeniden yapılandırması faaliyetlerinin PEK'lerin sosyal ve ekonomik koşullarının sürdürülmesi ve iyileştirilmesinde etkili olup olmadıklarını ortaya koyma amacını taşır.

Performans İzleme, Acacia Maden İşletmeleri'ne fiziki ilerlemeyi GYP'de ifade edilen adımlara uygun olarak ölçme olanağını sunan şirket içi yönetim fonksiyonudur. Acacia Maden İşletmeleri'ndeki GYP İzleme & Değerlendirme performansı adımları şunlardır:

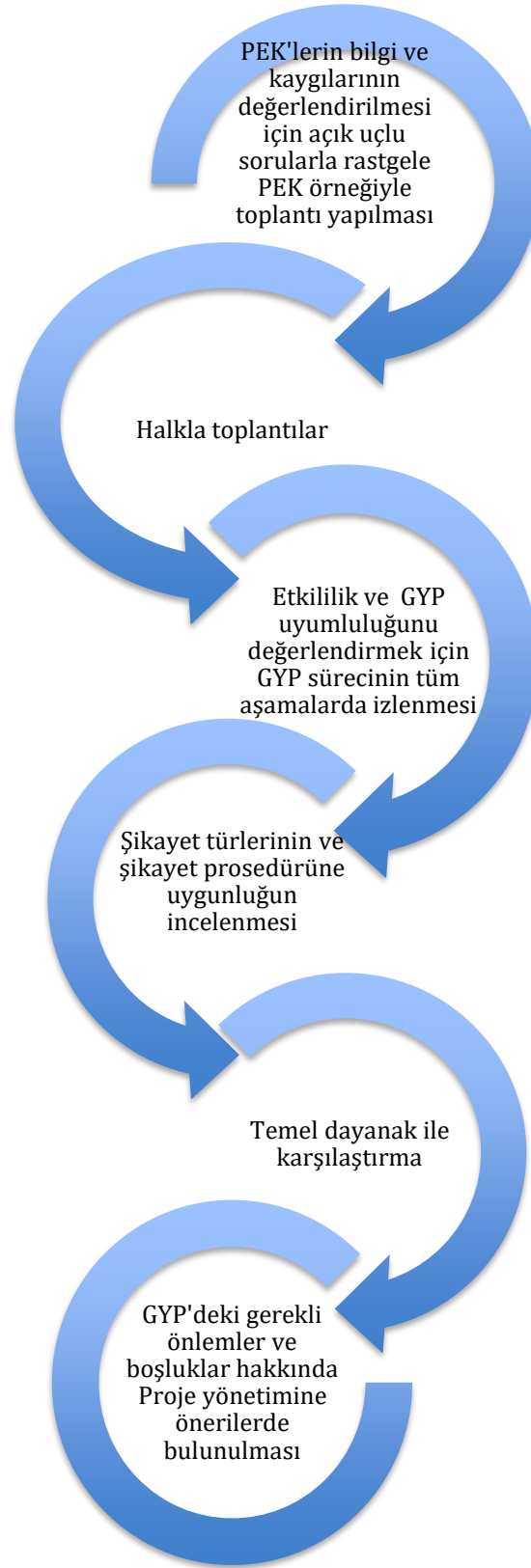
- Projenin arazi istimlakı ve fiyat haklarının ilişkili bütün kişilere zamanında başarılı bir şekilde sunulduğunun kontrol edilmesi,
- Projeden etkilenen hanelere istihdamda öncelik verilmesi (Acacia Maden İşletmeleri'nin Yerel İstihdam Yönergesi vardır),
- Projeden etkilenen topluluklara adil bir şekilde muamele edilmesi,
- Yaşam standartlarının iyileştirilmesi ile alakalı önlemlerin uygulanmasının planlanması,
Uygulama faaliyetlerinin takibi,
- Sorun ve anlaşmazlıkların çözümü için gereken desteğin verilmesi ve bunların uygun planlar ile ortadan kaldırılması,
- Şikayetlerin etkilenen nüfusun taleplerine göre takip edilmesi ve şikayet formlarının kayda alınması,
- Düzeltmelerin GYP kaydı ve bunların etkilenen topluluklar ile paylaşılması,
- Düzenli geribildirim istenmesi,
- Etkilenen stokların satın alınması ve
- Sonuçların dış uzmanlar ve diğer ilişkili paydaşlar ile yıllık olarak paylaşılması.

GYP performans izlemesi, GYP faaliyetlerinin bütün proje uygulama faaliyetleri ile eşleştirilmesi amacıyla, Acacia Maden İşletmeleri'nin genel proje yönetimi ile entegre edilmesi planlanmaktadır.

Şekil 7.5. GYP İzleme ve Değerlendirme Çerçevesi

Doğrulamanın ve saha kontrollerinin ardından,

Etki İzleme (Dış İzleme) - Etki izleme, GYP'nin ve bunun uygulanmasının etkilenen nüfusun gereksinimlerini ne kadar etkili bir şekilde karşıladığını ölçmektedir. Etki izleme öncelikle Acacia Maden İşletmeleri'nin iç dinamikleri ile sağlanacaktır. Dış izlemeyi şirket dışı izleme uzmanları gerçekleştirecektir. GYP'nin etkileri nüfusun yeniden yerleştirme öncesindeki temel koşullarına göre izlenecektir. Etki izleme; etkiyi hafifletici önlemlerin Projenin öncesinde, esnasında ve sonrasındaki verimliliğini sağlayacaktır ve olası gerekli düzeltmeler için Acacia Maden İşletmeleri'ne geribildirim sunacaktır. Etki izleme, Projenin olumsuz yönde etkilediği yeniden teklif edilen geçim kaynakları ile ilgili olarak, Projenin ve yeniden teklifin etkilerine odaklanacaktır.

Bağımsız bir dış değerlendirme uzmanı dış izlemeyi inşaat ve işletme safhalarında altı ayda bir gerçekleştirecektir. Dış uzman:

- Acacia Maden İşletmeleri dış izleme, değerlendirme ve raporlama prosedürlerini, veri ve bilgilerini gözden geçirecektir.
- GYP uygunluğu kapsamını değerlendirecek ve noksanlıkların olduğu durumlarda önerilerde bulunacaktır.
- Geçim kaynaklarının yeniden yapılandırılmasının uygulanmasındaki anlamlı uygunsuzluklara ve yinelenen düşük performansa ilişkin kanıtlar için şikayet kayıtlarını gözden geçirecektir.
- Teknik rapor ve çalışmaları değerlendirecektir.
- Geçim kaynaklarının yeniden yapılandırılması projesinin planlama ve uygulamasının yeterliliğini değerlendirecektir.
- Geçim Kaynağı Yeniden Yapılandırmasının ilerleyişini gözden geçirmek ve kritik konuları saptamak üzere toplum ilişkileri personeli ve uygun olması halinde ortak kurumlar ile ilerlemeyi tartışacaktır.
- PEK'lerin geçim kaynaklarının ne ölçüde yeniden yapılandırıldıklarını değerlendirmek ve Projenin sonucunda artan esnekliği göstermek amacıyla PEK'ler ve topluluk üyeleri ile düzenli görüşmeler yapacaktır.
- Kritik konuları belirleyerek ve düzeltici önlem önerilerinde bulunarak bulgularına ilişkin rapor hazırlayacaktır.
- PEK'lerin geçim kaynaklarının yeniden yapılandırılmış olması hususunu değerlendirerek projenin kapatılmaya hazır olup olmadığını belirleyecektir, vs.

Projenin gelir yeniden yapılandırması ve geçim kaynağı yeniden yapılandırması çalışmalarının başarılı olmalarını ve etkilenen nüfusun istenen yerlere yeniden yerleştirilmesini sağlayacaktır, etki izlemenin GYP sırasında ve sonrasında da devam etmesi planlanmaktadır.

Düzenli dinamik izleme (hane bazında veri analizi yapılması ölçüsünde) Acacia Maden İşletmeleri'ne etkilenen nüfustaki sorunları (azalan mahsul verimi, azalan hane halkı geliri, vs. gibi) kümülatif olarak veya hane bazında tespit etmesinde yardımcı olacaktır.

7.2. İzleme Göstergeleri

Tablo 6.38. İzleme Çerçevesi ve Göstergeleri

Acacia Maden İşletmeleri'nin GYP İzleme Çerçevesi				
GYP Performansı	İmzalanmış arazi alımı sözleşmelerinin sayısı - ilerleme ve tamamlanma yüzdesi	Altı ayda bir	GYP Kapanış Denetimi ile ilgili olarak arazi istimlakinin tamamlanması	Acacia Maden İşletmeleri Saha Temsilcileri; Sosyal Çevre Grubu (SÇG); İç ve/veya Dış Danışmanlar
	Maliklere arazi istimlaki ödemeleri - sayı ve tamamlanma yüzdesi			
	İnşaat için istimlak edilen arazi - dekar cinsinden toplam			
	Gönüllü alıcı - satıcı düzenlemeleri ile sözleşmeye bağlanan varlıklar, tüm işlemler içindeki yüzde			
	Kamulaştırma için EPDK'ya devredilen varlıklar, tüm işlemler içindeki yüzde			
	Alınan / yürütülen şikayetlerin ve davaların sayısı ve türü			
	Halk toplantısı faaliyetleri, toplantıların sayısı ve katılımcı PEK'ler			
Yaşam Standartlarının Yeniden Yapılandırılması	PEK'lere Acacia Maden İşletmeleri, Yüklenciler ve Altyüklencilerde sunulan iş fırsatları	Her 6 ayda bir hazırlanacak şekilde Şubat 2017'de başlamaktadır	GYP İnşaat Tamamlanması ile ilgili olarak arazi istimlakine başlanması	Acacia Maden İşletmeleri Saha Temsilcileri İç ve/veya Dış danışmanlar
	Arazi sahiplerine ödeme yapılması, sayı, tamamlanma yüzdesi			
	Yasal olarak kabul edilen fiyatlar ve zamanında ödenen maliyetler			

Acacia Maden İşletmeleri'nin GYP İzleme Çerçevesi				
	<p>Hak sahiplerinin tazmin edilen / onarılan kayıpları (yollar, sulama sistemleri, drenaj boruları) - diğer masrafların türleri ve sayısı, tüm işlemler içindeki yüzde</p> <p>Ele alınan özel gereksinim türleri - destek/yardım sayısı ve niteliği</p> <p>Fizibilite çalışmalarında tanımlanan gelir getirici faaliyetlerin uygulanmasının izlenmesi</p> <p>Proje ile iktisap edilen kamuya ait araziler, dekar cinsinden büyüklük ve tüm işlemler içindeki yüzde</p> <p>Etkilenen yolların ve diğer altyapıların maliyetleri / yenilenmeleri için ilişkili kurumlar ile yapılan düzenlemeler, ilgili kategorideki maliyet yüzdesi</p>			
Gelirlerin Yeniden Yapılandırılması	<p>Projenin öncesinde ve sonrasında gelir ve gider modellerinde yaşanan değişiklikler - gelir artış miktarı veya yüzdesi</p> <p>Hane halkının tarım dışındaki faaliyetlerden elde ettiği gelirlerdeki değişimler, toplam hane halkı gelirleri içindeki yüzde</p> <p>İktisap edilen yeni gayrimenkul mallar, yatırım maliyeti yüzdesi</p> <p>Cari ve kullanılan kredi yeterliliği, yatırım yüzdesi</p> <p>Tasarruflardaki değişimler, hane halkı geliri yüzdesi</p> <p>Proje ile ilgili faaliyetlerden elde edilen gelirler, hane halkı geliri yüzdesi</p>	<p>2016 yılında her 6 ayda bir yapılacak şekilde başlayan, 2019 yılında nihai temel durum güncellemesi ile sona erecek olan (inşaatın tamamlanmasının ardından) ve 2 yıl daha yıllık olarak yapılacak olan nitel çalışmalara dayalı olarak.</p>	<p>GYP Kapanış Denetimi ile ilgili olarak arazi istimlakinin tamamlanması</p>	<p>Acacia Maden İşletmeleri Saha Temsilcileri ve SÇG</p> <p>Dış Danışmanlar</p> <p>Bağımsız Uzmanlar (davacı tarafından)</p>

Acacia Maden İşletmeleri'nin GYP İzleme Çerçevesi				
Geçim kaynağı yeniden yapılandırması	İş başında veya başka tür eğitimleri alan PEK'lerin eğitimi, sayısı ve yüzdesi	2016 yılında her 6 ayda bir yapılacak şekilde başlayan, 2019 yılında nihai temel durum güncellemesi ile sona erecek olan (inşaatın tamamlanmasının ardından) ve 2 yıl daha yıllık olarak yapılacak olan nitel çalışmalara dayalı olarak.	GYP Kapanış Denetimi ile ilgili olarak arazi istimlakinin tamamlanması	Dış Danışmanlar Bağımsız Uzmanlar (davacı tarafından)
	Tarım teknolojilerindeki değişimler, alınan maliyetin yüzdesi şeklinde ekipman ve makine yatırımı yüzdesi			
	Hane halkı başına bahçecilik sonuçlarına özgü değişiklikler			
	Hane halkı başına tarımsal sonuçlarına özgü değişiklikler			
	Hane halkı başına hayvancılık sonuçlarına özgü değişiklikler			
Toplum Tatmini	PEK'lerin arazi istimlaki sürecine reaksiyonu	Kalıcı		Acacia Maden İşletmeleri Saha Temsilcileri ve SÇG İç ve/veya Dış danışmanlar
	PEK'lerin yaşam standartlarının yeniden yapılandırılmasına reaksiyonu			
	Diğer paydaşların yukarıda zikredilen hususlara karşı tutumu			
	PEK'lerin ve diğer paydaşların algılarına göre gelecek vizyonları			
Halk Toplantıları ve Şikayetler	PEK'lerin arazi istimlaki ve maliyet süreçlerine olan yaklaşımı - gözlem ve doğrudan iletişim ile alınan geribildirim	Kalıcı		Acacia Maden İşletmeleri Saha Temsilcileri ve SÇG İç ve/veya Dış danışmanlar
	Şikayet türleri - alınan ve işleme konulan şikayetlerin sayısı ve sonuçları			
	Genel proje safhaları için PEK Bilgilendirme toplantıları ve PEK'lerin bu toplantıların ardından tatmin düzeyi			

Bölüm 8 Proje Bütçesi ve Uygulama

Bu bölüm Projenin öngördüğü bütçeyi ve GYP tarafından kullanılacak olan uygulama takvimini kapsamaktadır.

Bütçe

GYP Bütçesi	Hali hazırda harcanan	Planlanan GYP için Tahsis Edilen Bütçe	Fiilen kullanılan bütçe
A. GYP hazırlama, danışmanlık hizmetleri: 49.000,00 ABD\$			
B. Arazi İstimlakı Bütçesi			
<i>B.1 GYP kapsamında özel mülklerin istimlakı</i>	1.913.578,69 ABD\$	2.298.525,00 ABD\$	0
<i>Sepeçioğlu bölgesi arazi istimlakı</i>		1.935.600,00 ABD\$	0
<i>WSF bölgesi arazi istimlakı</i>		362.925,00 ABD\$	0
<i>B.2. GYP Bütçesi (GYP bütçesi tam ikame maliyeti için gereken ek ödemeleri de içermektedir.)</i>		Ek ödemeler Arazi istimlakı bütçesine dahildirler. Ayrı bütçe tanımlanmamıştır.	
C. GYP çalışmaları / GYP için planlanan harcamalar (topluluk kalkınma programı dahil)	103.792,22 ABD\$ (Şubat 2015 - Mart 2017 arasında harcanmıştır)	324.500,00 ABD\$ (yıllık olarak güncellenmesi planlanmaktadır)	0
D. GYP İzleme ve değerlendirme çalışmaları		24.000,00 ABD\$	0
E. Yönetim giderleri		49.580,00 ABD\$	0
F. Öngörülmeyen Masraflar		459.000,00 ABD\$	0
Toplam	2.017.370,91 ABD\$	3.155.605,00 ABD\$	

GYP Uygulama Takvimi

	Tahmini sona Erme Zamanı
Tüm arazi ve taşınmazlar için envanter ve kıymet takdiri	2021

yapılması	
Arazi ve taşınmaz mal istimlaki	2020-2021
GYP Hazırlanması	Devam ediyor - 2021
Geçim kaynakları etkilenen haneler için GYP kapsamında geçim kaynaklarını artırıcı önlemleri hazırlanması (toplum kalkınma programı, vs.)	Kalıcı
GYP'nin paydaşlar ile müzakeresi	Kalıcı
GYP izleme ve değerlendirme çalışmalarının hazırlanması	Kalıcı
İzleme ve değerlendirme	Kalıcı
Nihai etki değerlendirme çalışması (kapanış)	2030

Ekler

Ek 1 Enerji Nakil Hattı GYP

Ek 2 Arazi İstimlaki Prosedürü

Ek 3 Pasa Sahasının Mezarlık üzerindeki Etkisine ilişki Şerh

Ek 4A-B Çalıştay Sonuçları

EK 5 Metodoloji

Ek 6 Saha Fotoğrafları